

دیدهگاه

Didgah
Karshenas

کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان فارس

فصلنامه خبری، تحلیلی، آموزشی، پژوهشی، شماره ۴، تابستان ۱۳۹۸

بکارشناسی

لَا حُسَيْنَ إِلَّا
عَلِيٌّ
وَعَلِيٌّ إِلَّا حُسَيْنٌ

السَّيِّدُ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ
وَالْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ

عَلِيُّ بْنُ عَلِيٍّ وَالْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ
وَالْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ وَالْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ

فهرست

- سخن آغازین (محمدحسین دادخواه)..... ۲
- آشنایی با مفاهیم حسابرسی تقلبات (رحیم تاجداران)..... ۳
- سازه های اشتراکی از منظر حقوق کارشناسی (علیرضا رودکی)..... ۶
- اجرت المثل ایام زوجیت (محمد مهدی قاسم پور)..... ۸
- عوامل مؤثر در ازدواج و طلاق (سید جعفر پیراسته)..... ۱۱
- سفرنامه (یک روز کارشناس) (شهرام کاتوزیان)..... ۱۲
- شرایط لازم و کافی جهت اعتراض به نظریه کارشناسی (فتاح جعفری زاده)..... ۱۵
- نقش و تأثیر آموزش عالی در افزایش ضریب توسعه انسانی (مصطفی همت آبادی)..... ۱۹
- نظام ارزیابی صلاحیت حرفه ای رانندگان (سید مصطفی اکرامی نیا)..... ۲۵
- نگاهی به مفاهیم ضروری فعالیت در بورس و اوراق بهادار (حسین حسینی)..... ۲۹
- شرکت های هرمی و بازاریابی شبکه ای (غلامحسین توحیدیان و محمدامین مراقب)..... ۳۲
- خطرات رها سازی زباله های پلاستیکی در محیط زیست (فاطمه توسل)..... ۳۴
- نکاتی درباره ساینده های گردنی و روش های پیشگیری (امین کردی یوسفی نژاد)..... ۳۷
- راهنمای تدوین و ارائه مقاله به فصلنامه «دیدگاه کارشناس»..... ۳۹
- نتایج زیان آور ارجاع کارشناسی خارج از ضوابط (روابط عمومی کانون کارشناسان رسمی دادگستری)..... ۴۰
- هدف مجموعه قضایی و کانون کارشناسان اجرای عدالت است (روابط عمومی دادگستری استان فارس)..... ۴۳

صاحب امتیاز: کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان فارس

مدیر مسئول: مهندس محمدحسین دادخواه

شورای سیاست گذاری: دکترسید محسن مرشدی - مهندس سید امیر پیروز مرعشی

مهندس احمدرضا کشتکاران

مدیراجرایی و روابط عمومی: زهرا بازاریار

شورای نویسندگان: مهندس علیرضا صدیقی، مهندس غلامحسین هوشمند سروسناتی،

سرهنگ نعمت اله اعتمادی، مهندس احمدعلی فرهام، دکتر فرزاد رئیس زاده

مهندس ناصرابونصر شیرازی

طراحی و صفحه آرایی: فرید قزلباش، سید داوود طباطبایی

۱۲۴ داخلی ۷-۳۶۲۹۱۵۳۶

www.kkrdf.ir

kkrdfars@gmail.com

آدرس: فارس، شیراز، خیابان قصردشت، آسیاب قوامی جنب انتقال خون
کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان فارس

سخن‌های سخن‌گفتار

محمدحسین دادخواه
رئیس کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان فارس
مدیر مسئول فصلنامه دیدگاه کارشناس

به نام خداوند جان و خرد

اینجانب در نشست هم اندیشی اعضای شورای عالی کارشناسان رسمی و رؤسای کانون‌ها و مراکز کارشناسی با ریاست محترم قوه قضائیه با توجه به بیانات و تأکیدات مقام معظم رهبری، ریاست محترم قوه قضائیه و مسئولین نظام و جامعه در مبارزه با مفسدین، مطالبی در راستای افزایش کیفیت عملکرد کارشناسان در موضوعات کارشناسی، به استحضار رساندم و به بیانات ایشان از جمله مسأله ارجاع بیش از ۹۰ درصد پرونده‌ها به کمتر از ۱۰ درصد کارشناسان گوش فرادادیم متعاقباً در آستانه عید سعید ولایت، در نشست هم اندیشی کانون و کارشناسان رسمی با ریاست محترم کل دادگستری استان فارس و مسئولین قضایی و مراجع شبه قضایی، موارد مذکور مجدداً مطرح گردید که با توجه به سابقه تلاش‌های ارزشمند قبلی، مورد عنایت رئیس کل محترم واقع شد، ایشان نیز در زمینه لزوم برنامه ریزی مؤثرتر برای پیشگیری از وقوع فساد، اهمیت و اثربخشی نظریه کارشناسان در اجرای عدالت، احقاق حق و ایجاد امنیت پایدار بیانات راهگشایی ایراد فرمودند.

اینجانب در هر دو نشست یادشده، به منظور تحقق هرچه بیشتر عدالت و پیشگیری از فساد، اعمال ماده ۴۸ آیین نامه اجرایی قانون کانون کارشناسان رسمی را یادآور شدم؛ راه حل این مشکل از طریق توزیع عادلانه کار با ارجاع کار بی نام از طرف متقاضیان و دادگستری‌ها به کانون و انتخاب کارشناس ذیصلاح توسط سیستم نرم افزاری کانون (که چند سالی است طراحی و اجرا شده) امکان پذیر است.

لذا خوشبختانه در همین مدت کوتاه در راستای تحقق اهداف یاد شده، اقدامات موثر و قاطعی با همکاری کانون و نهاد های قضایی انجام گرفته است؛ امید است ما نیز بتوانیم به سهم خود، کارآیی و کارآمدی کانون را ارتقاء داده و مزایای توزیع عادلانه کار و در نتیجه کاهش چشمگیر اطاله دادرسی را به دستگاه قضا و جامعه در عمل نشان دهیم.

۱- مقدمه

از زمان پیدایش حسابرسی تا به امروز؛ مسئولیت حسابرسان سیر تکاملی را طی کرده و دستخوش تغییرات و تحولات زیادی بخصوص در مورد تقلب شده که به پیدایش نوعی حسابرسی به نام حسابرسی تقلب منجر شده است. با افزایش مشکلات و جرایم مالی، اشخاص حقیقی و حقوقی برای احقاق حقوق در مسائل مالی از قبیل تقلب و دزدی در حساب‌ها، کلاه کلاه کردن و فریبکاری در حساب‌ها و... به دادگاه‌ها رجوع و دعاوی خود را از جنبه های حقوقی و کیفری با تنظیم دادخواست و شکایت مطرح می نمایند، به دلیل وجود مسائل فنی و تخصصی رجوع به کارشناس متخصص و جلب نظر کارشناسی طبق قانون امری ضروری است. یکی از رشته های تخصصی کارشناسی رشته حسابداری و حسابرسی است که در زمینه های مختلف حسابداری و حسابرسی و مالی دارای صلاحیت بوده و کارشناسان این رشته حسب قرار کارشناسی اظهار نظر کارشناسی می نمایند. یکی از مواردی که اغلب در دادگاه‌ها از نظر مالی و حسابداری مطرح می شود و قضات محترم در قرار کارشناسی در خواست ارائه نظریه می نمایند کشف واقعیت در امر حسابداری و حسابرسی پرونده ها که بیشتر به تقلب و یا محاسبه دقیق در کشف واقعیت ها می پردازد به عبارتی می توان اینگونه بیان داشت که کارشناسان رسمی دادگستری در رشته حسابداری و حسابرسی حسابداران دادگاهی هستند زیرا که نظر آنان ملاک عمل قضات محترم قرار گرفته و سرانجام حکم خود را اغلب بر اساس نظر کارشناسی صادر می نمایند. بنابراین کارشناسان محترم علاوه بر دانش دانشگاهی بایستی دارای مهارت‌های خاص برای کشف تقلب و فریبکاری باشند. در این مقاله بطور اجمالی تاریخچه حسابرسی تقلب و سپس به بیان مفروضات، اصول و ویژگی حسابرسی تقلب پرداخته می شود.

۲- تاریخچه حسابرسی تقلب

با توجه به تغییر مسئولیت حسابرسان در قبال کشف تقلب می توان تغییر مسئولیت حسابرسان را به پنج دوره از منظر حرفه حسابرسی به شرح زیر تقسیم کرد:

الف) قبل از سال ۱۹۲۰

کشف تقلب قبل از سال ۱۹۲۰ هدف اولیه حسابرسی شناخته می شد که عبارت بود از ۱. کشف تقلب ۲. کشف اشتباهات

فنی ۳. کشف اشتباهات در نتیجه بکار گیری نادرست روش‌ها

ب) بین سال‌های ۱۹۲۰ تا ۱۹۶۰

با بزرگتر شدن ابعاد شرکت‌ها و جدائی مدیریت از مالکیت در این دوران مسئولیت حسابرسان در کشف تقلب اهمیت کمتری پیدا کرد و رویکرد حسابرسی از تقلب به اعتبار بخشی صورتهای مالی تغییر یافت.

ج) بین سال‌های ۱۹۶۰ تا ۱۹۸۰

تمام توجهات بر منصفانه بودن صورتهای مالی متمرکز شد و روشهای حسابرسی بطور مشخص برای کشف تقلب قابل اتکا نبود.

د) بین سال‌های ۱۹۸۰ تا ۲۰۰۰

تقلب های عمده‌ای در سال‌های بعد از ۱۹۸۰ پدید آمد که حسابرسان موفق به کشف آنها نشده بودند بدین ترتیب در طرز تفکر استاندارد گذاران و صاحب نظران حسابرسی در مورد تقلب تغییراتی بوجود آمد. بدین صورت که حسابرسی انجام شده باید چگونه ای انجام شود که از نبود تقلب با اهمیت در صورتهای مالی اطمینانی معقول بدست دهد.

ه) از سال ۲۰۰۰ تا امروز

با شروع قرن ۲۱ شرایط بحرانی تر شد و با سقوط شرکت‌های بزرگ از جمله ایران (۲۰۰۱) و دکام (۲۰۰۲) و... نیاز بود مجدداً مسئولیت حسابرسان نسبت به تقلب تغییرات جدی کند، یکی از تحولاتی که از سال‌ها قبل شروع شده بود و در این دوران رسمیت یافت حسابرسی تقلب بود و از این دوران به بعد دیدگاه حرفه حسابرسی مجدداً تقییر کرده و به سمت افزایش مسئولیت حسابرسان نسبت به تقلب در حرکت است.

۳- تعاریف و اصطلاحات

تقلب، دزدی و اختلاس

این سه واژه معمولاً بجای هم و با یک معنا بکار برده می شوند اما معنای آنها از دیدگاه قانون یکسان نیست:

تقلب عبارت است از تحریف حقایق با اهمیت توسط کسی که می داند مطلبش حقیقت ندارد یا ارائه حقایقی با کمال بی توجهی نسبت به صحت و سقم آن با قصد فریب دادن دیگران و با این هدف که طرف مقابل زیان ببیند. از نظر حسابرسی تقلب: اقدامات متقلبانه‌ای است که به تحریف با اهمیت در صورتهای مالی می انجامد.

اقتصادی قابل قبول باشد، است. حسابداری دادگاهی ترکیبی از چند رشته است؛ حسابداری، حسابرسی، مالیات، امور مالی، حقوق، ارزش گذاری عملیات تجاری، تحقیق و روانشناسی و رشته های مربوط به رسیدگی و بررسی

حسابرسان تقلبات حسابداران دادگاهی

حسابرسان تقلبات حسابدارانی هستند که با دارا بودن نگرش ها، صفات، مهارت ها، دانش و تجربه شان در کشف و مستند سازی تقلبات در دفاتر حسابداری تخصص یافته و دارای مهارت بالا هستند. حسابرسان تقلبات باید توانایی بهم پیوستن قطعات پازل باهدف رسیدن به تصویر کامل و درست را علاوه بر مهارت های لازم در حسابرسی مالی، داشته باشند.

حسابداران دادگاهی حسابدارانی هستند که وظیفه آنان برگرداندن معاملات پیچیده مالی و داده های عددی به زبانی قابل فهم برای همگان است. اینان باید دارای ویژگی ها و شاخصه هایی برتر باشند؛ قدرت فهماندن مطالب، طرز رفتار مطلوب با دیگران، تسلط بر کار، دارای اعتماد به نفس، پیگیر، عشق به درستی و انصاف، خلاق، کنجکاو، باوقار، خوش فهم، حساس به رفتار دیگران و مسلط به فن بیان و مصاحبه

۴- انواع تقلب و طبقه بندی آنها

تقلب فریبکاری عمدی است که به دو شکل دروغگوئی و گول زدن نمود می یابد اما دزدی حيله گرانه به شکل های گوناگون و اختلاس را گاهی در جمع کردارهای تقلب کارانه بشمار می آورند به هر حال وجه مشترک همه آنها فریبکاری است. اما تقلب و فریبکاری دو مفهوم عام و تجربیدی اند که به سه شکل زیر قابل طبقه بندی است:

- فساد مالی: به عنوان تقلبی تلقی می شود که در آن متقلب از نفوذ خود در یک تراکنش مالی بمنظور کارپردازی برای منافع شخصی خودشان یا شخص دیگری به غلط استفاده می کنند.

- سوءاستفاده از دارائی: دربرگیرنده دزدی یا استفاده نادرست از دارائی های یک سازمان است مانند نقد دزدی، کالا دزدی، دزدی سایر دارائی ها و استفاده غیر قانونی از آنها بعنوان دارائی شخصی.

- تقلب گزارشگری مالی: تحریف عمدی در نتایج صورت های مالی برای ارائه تصویر نادرست از شرکت مانند بزرگ نمائی و کم نمائی دارائی ها، کم نمائی و بزرگ نمائی هزینه ها و در آمد ها، کم نمائی دارائی های دزدیده شده.

دزدی در قانون نانوشته انگلستان به معنای برداشتن و بردن مال کسی به قصد محروم کردن همیشگی مالک از تصاحب و تصرف آن معنی شده است. به این معنی که مرتکب شونده چیز به سرقت رفته را بر خلاف قانون تصاحب می کند.

در اختلاس؛ مرتکب شونده جرم ابتدا چیز مورد نظر را قانونمند تصاحب می کند ولی بعد آنرا برای استفاده خود بکار می گیرد. اختلاس کننده طبق وظیفه امانی باید از مالی که در ید اوست نگهداری و حفاظت کند اما او با بکار گرفتن مال به نفع خود وظیفه امانی را زیر پا می گذارد.

کش رفتن

دزدیدن پول قبل از ثبت معاملات است این تقلب در فروش های نقدی، رستوران ها، ماشین های خرده فروشی، پمپ بنزین ها و فروشگاه ها رواج دارد.

کلاه به کلاه

پول مشتری اول پس از دریافت، دزدیده می شود و روز بعد با پولی که از مشتری دوم وصول میشود به حساب اولی بستانکار می شود. این عمل خاصیت باد کنندگی دارد. تقلب کار را تشویق می کند تا هر بار کمی بیشتر بدزدد و مانده مربوط آن قدر بزرگ می شود که بادکنک را بترکاند یعنی دیگر گردش نقدی برای پوشاندن تقلب کفایت نکند.

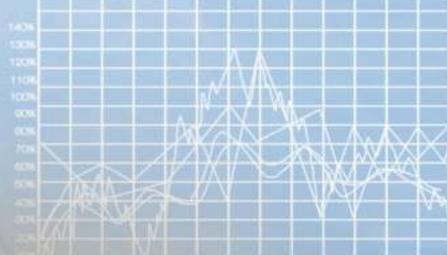
چک بازی

از چک های بانک های مختلف طوری استفاده شود که پول بین راهی (در فاصله صدور چک و ثبت آن در حساب بانکی) برای استفاده تقلب کار فراهم آید. پول از بانک برداشت شده به بانک دیگر واریز می شود. باز از این یکی برداشت و به بانک سوم واریز می شود. این شکل از تقلب هم خاصیت بادکنکی دارد وقتی که بترکد میلیون ها تومان به سرقت یا به هدر رفته است.

حسابرسی تقلب حسابرسی مالی و حسابداری دادگاهی

حسابرسی تقلب یک حسابرسی ویژه برای کشف تقلبات صورت های مالی است که با حسابرسی مالی متفاوت است. حسابرسی مالی اصولاً در پی جستجو و کشف تقلب نیست بلکه اظهار نظری است در مورد اینکه آیا صورت های مالی بطور منصفانه تهیه و ارائه شده و با استانداردهای حسابداری تطابق دارد یا نه؟

حسابداری دادگاهی شاخه ای از حسابداری است که ماهیتاً با قضاوت دادگاهی در ارتباط است در واقع علم گردآوری و ارائه اطلاعات مالی به شکلی که در دادگاه بر علیه متهم جرایم

۵- مفروضات حسابرسی تقلبات

- وقوع تقلب در سامانه های حسابداری با کنترل های داخلی دقیق و سخت گیرانه امکان پذیر است.
- ظاهر تقلب در یک معامله ممکن است نشان دهنده مبلغ بی اهمیتی باشد ولی ممکن است مبلغ با اهمیتی در آن مستتر باشد.
- اگر جستجوگری حسابرسان تقلب، به قدر کافی طولانی و ژرف باشد احتمالاً می توان نشانه ای از تقلب را باز یافت.
- تقلبات ممکن است مربوط به هر سطحی از مراتب مدیران، کارکنان و یا عموم باشد.

۶- اصول سیزده گانه حسابرسی تقلب

در مورد حسابرسی تقلب سیزده اصل مطرح است که به نوعی با حسابرسی مالی تفاوت دارد:

- ۱- تفاوت اصلی، طرز تفکر تا روش کار
- ۲- تاکید حسابرسان تقلب بر استثناءها، موارد غیر عادی، تخلفات حسابداری و الگوهای رفتاری است نه اشتباهات و از قلم افتادگی ها
- ۳- حسابرسان باید مانند یک مجرم فکر کنند تا ضعیفترین حلقه در سامانه کنترل داخلی صاحب کار را پیدا کند؟
- ۴- تقلب نادرست نمایی عمده همه رویدادهای مالی حتی "بی اهمیت" است. در صورتیکه تقلب از نظر حسابرسی مالی؛ نادرست نمایی عمده رویدادهای مالی "با اهمیت" است.
- ۵- تقلب با انگیزه های اقتصادی، خودبینی، ایده باوری ذهنی و روانی انجام می شود.

- ۶- تقلب در برگزیده انگیزش، فرصت و منافع است.
- ۷- تقلب در محیط های رایانه ای در همه سطوح انجام می شود.
- ۸- تقلب در رده های پایین سازمانی مربوط به موارد پرداخت (بدهی ها، حقوق، ادعاهای مربوط به هزینه ها و مزایا) است.
- ۹- تقلب در سطح مدیران به هموارسازی سود مربوط است.
- ۱۰- تقلب های حسابداری اغلب از نبود کنترل های داخلی سرچشمه می گیرد.
- ۱۱- زیان های ناشی از تقلب با سرعت بیشتری نسبت به رشد تعداد تقلبات حرکت می کند.
- ۱۲- کشف تصادفی تقلبات فراوان تر از کشف تقلبات با فنون حسابرسی است.
- ۱۳- برای پیشگیری از تقلب تنظیم سیستم کنترل داخلی مناسب ضروری است اما در عین حال نیاز به ایجاد محیط کاری است که در آن به درستکاری کارکنان و اعتماد متقابل میان آنها بها داده شود.

۷- سوالاتی که حسابرسان تقلبات در ذهن دارد

- ضعیفترین حلقه ها در زنجیره کنترل این سیستم کجاست؟

- چه انحرافات از سیستم حسابداری ممکن است در این سیستم رخ دهد؟
- معاملات غیرعادی چگونه برگزار می شود و چه کسی اختیار تأیید اینگونه معاملات را دارد؟

- ساده ترین راه دستکاری این سیستم یا مختل کردن آن چیست؟
- مدیران چه عناصری از کنترل های این سیستم را می توانند "دور بزنند"؟
- ماهیت یا طبیعت این محیط کاری چگونه است؟

۸- بعضی اقداماتی که حسابرسان تقلبات بعمل می آورد

- جمع آوری همه مدارک موجود درباره ادعای مورد نظر
- تشکیل جلسه با ادعا کننده تا معلوم شود آیا این ادعا معقول و معنی دار است یا نه؟ و ارزیابی محتوایی حالت عاطفی مدعی
- ارزیابی ادعا در مقایسه با مستندات موجود برای تعیین گام بعدی
- جمع آوری مدارک بیشتر و در صورت لزوم مصاحبه با افراد دیگر
- ارزیابی محیط محل کار در رابطه با شخص مضمون
- ارزیابی شواهد موجود که آیا این شواهد معنی دار است یا نه و آیا با واقعیت کسب و کار تطابق دارد؟
- آیا مصاحبه یا دریافت استعلام از اشخاص ثالث بیرون از سازمان، ضرورت دارد؟

- در بررسی ها "گذشته" تا کجا باید ردیابی شود؟

۹- نتیجه گیری

در دنیای واقعی متقلبان آثاری از خود برجای می گذارند که حسابرسان باید یاد بگیرند که چگونه آن نشانه ها را کشف کنند. حسابرسی تقلب بیشتر خودآموخته است تا آموخته از دیگران، یعنی حسابرسی تقلبات را بسختی می توان یاد داد بلکه حسابرسان باید آنرا خود یاد بگیرد. دستوالعمل های پیش ساخته حسابرسی صورت های مالی در اینجا چندان اثر بخش نیست و نبود یک روش شناسی جامع و فراگیر که مورد پذیرش عموم باشد نیز کار را دشوار تر می کند.

منابع و مآخذ

- ۱- شعری آناقیز، صابر و ابوطالب خراسانی، واکاوی مفهوم تقلب و بررسی آثار بکارگیری استانداردهای حسابرسی در افشای اطلاعات گزارشگری مالی متقلبان، سومین همایش ملی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی در ایران، موسسه پژوهشی مدیریت مدیر، تهران، ۱۳۹۶
- ۲- عرب مازار، علی اکبر و دیگران، الماس تقلب و مسئولیت مدیران و حسابرسان در قبال پیشگیری از تقلب، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۹۳
- ۳- سازمان حسابرسی، حسابرسی تقلبات و کارشناس مالی (حسابداری دادگاهی) تهران، سازمان حسابرسی (مدیریت بررسی های فنی و حرفه ای)، ۱۳۸۶
- ۴- سازمان حسابرسی، استانداردهای حسابرسی، بخش ۲۴: مسئولیت حسابرسان در ارتباط با تقلب و اشتباه، در حسابرسی صورت های مالی، ۱۳۸۴
- ۵- اطهمی، کریم و خواجوی، حسین، «پیدايش و پیشرفت حسابرسی تقلب»، مجله حسابداری، ۱۳۹۰، شماره ۲۳۵
- ۶- احمدی، احمد و آسیابان، محسن، حسابداری کاراگاهی، دیروز امروز فردا، مجله حسابداری، ۱۳۹۵، شماره ۲۸۹
- ۷- جلیلی، حبیب و ماندانا پویان، حسابداری دادگاهی، اولین همایش بین المللی حسابداری، حسابرسی مدیریت و اقتصاد، اصفهان، دبیرخانه همایش
- ۸- سازمان حسابرسی، اصول حسابرسی، جلد اول، تهران، ۱۳۹۴

سازه های اشتراکی از منظر حقوق کارشناسی

دکتر علیرضا رودکی

کارشناس رسمی دادگستری در رشته راه و ساختمان

مقدمه

آشنایی با حقوق مدنی مرتبط با سازه های اشتراکی، از جمله اموری است که کارشناسان رسمی دادگستری با گرایش راه و ساختمان با آن در ارتباط هستند؛ این موضوع علاوه بر لحاظ شدن در قراردادهای مختلف کارشناسی ناشی از دعاوی حقوقی یا کیفری ارجاعی، یکی از موضوعات اساسی و مهم در علم حقوق مهندسی است که در قالب حقوق تخصصی ناظرین، مجریان ذیصلاح و حتی طراحان سازه مطرح است. اهمیت آشنایی با قوانین حقوقی مرتبط با این فرآیند برای کارشناسان راه و ساختمان بویژه همکارانی که علاوه بر امر کارشناسی، با دریافت پروانه به کار مهندسی اشتغال دارند نیز امری اجتناب ناپذیر است که در این مقاله به تبیین مفاد آن پرداخته می شود.

بیان موضوع

قبل از ورود به مباحث حقوقی به تعریف برخی مفاهیم مقدماتی پرداخته می شود:

- فاصل: مرز جداکننده در ملک را فاصل یا حدفاصل می نامند.
- ترصیف: آن قسمت از بنا که بطور کامل با دیوار قفل و بست و متصل باشد.
- قرینه فنی: دلایل و براهینی که موجب اثبات اشتراکی بودن سازه بین دو ملک متفاوت می شود.

انواع سازه های اشتراکی

طرح ساخت انبوه مسکن و تغییر ساختار مسکن در طرح و اجرا از شیوه معماری ایرانی به سبک مدرن غربی از دهه ۳۰ قرن حاضر در ایران رواج یافت، تغییر در نمای ساختمان، اجرای سقف های شیروانی و دیوارهای اشتراکی با همسایه مجاور و تیپ بندی سازمانی ساخت از دستاوردها و نتیجه ی این عملکرد بود. به لحاظ عمومی سازه های اشتراکی را می توان باتوجه به کیفیت و عملکرد به گروه های زیر دسته بندی نمود:

- ۱- دیوار اشتراکی حاصل از بار ثقلی ناشی از سقف (دیوار باربر سازه ای)
- ۲- دیوار اشتراکی جداکننده غیر باربر که می توان آنرا به

به دو دسته دیوار جداکننده داخلی و خارجی بین دو ملک یا آپارتمان و... همچنین دیوار جداکننده غیر باربر مانند دیوارهای حیاط، دیوار محوطه باغات، کارخانجات صنعتی و... تقسیم بندی نمود.

۳- پی ها و فنداسیون های اشتراکی

۴- سقف های مشترک در مجموعه آپارتمان ها

۵- سازه های اشتراکی و کف های بکار رفته در فضاهای مشاعی که آنرا اصطلاحاً مشاعات و مستحدثات می نامیم؛ از جمله سازه های بکار رفته در فضاهای مشاعی می توان سرپله، فضای پله، آسانسورها، شوت های تخلیه زباله، سقف های کاذب، تاسیسات مکانیکی اجرا شده در زیر سقف طبقات و... را نام برد که اجرای آنها، تابع قانون تملک آپارتمان ها و آیین نامه اجرایی آن است.

نقش کاهنده یا افزایش دهنده ارزش دیوار اشتراکی

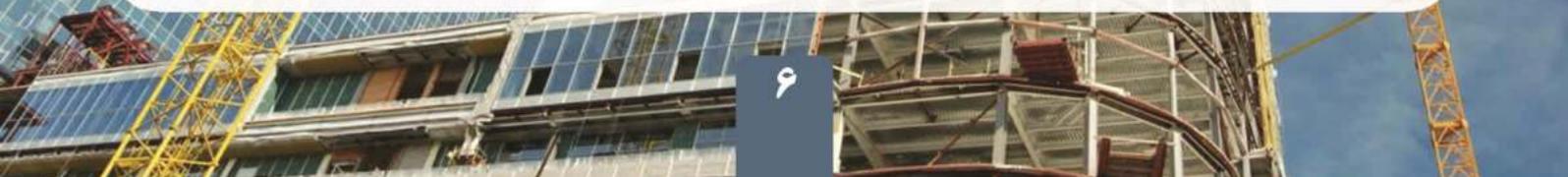
اگرچه علت اصلی ایجاد دیوار اشتراکی کاهش هزینه های عمومی ساخت است اما در واقعیت وجود دیوار مشترک در ابنیه قدیمی که مستعد تخریب و ساخت آپارتمان های نوساز است؛ به دلیل ایجاد خسارت ناشی از تخریب می تواند در ارزیابی کارشناسی از عوامل کاهنده ارزش بنا باشد این در حالی است که وجود دیوار اختصاصی در محوطه یک باغ یا کارخانه صنعتی برای زمین مجاور می تواند مزیت و ارزش افزوده ایجاد کند.

براساس قوانین جاریه ثبت اسناد از جمله قوانین ویژه تفکیک آپارتمان ها، افزایش تعداد دیوارهای اشتراکی باعث کاهش مساحت مفید آپارتمان و در نتیجه کاهش ارزش ریالی آن خواهد بود.

قوانین حاکم بر سازه های اشتراکی

بیش از سی بند از قانون مدنی در باب دیوار اشتراکی است؛ در خصوص فضاهای اشتراکی و مشاعی اهمیت موضوع از آن هم بیشتر بوده چنانکه برای اداره این فضاها مجموعه قوانین تملک آپارتمان ها تدوین و اجرایی شده است با عنایت به اهمیت موضوع و نیاز مبرم به آشنایی با حقوق کارشناسی، خلاصه این قوانین ذکر می گردد:

- دیوار بین دو ملک، اشتراکی محسوب می شود مگر

مشترکین دیوار مشاعی است. (ماده ۱۱۴ قانون مدنی)

۴- در صورت تخریب دیوار مشترک به هر علتی چنانچه هر کدام از ذینفعان از دیوار مشترک حاضر به پرداخت هزینه تجدید بنای دیوار نباشند طرف مقابل صرفاً قادر به احداث دیوار اختصاصی در سهم حصه خود می باشد. (ماده ۱۱۱ قانون مدنی)

۵- در صورت تخریب دیوار مشترک چنانچه یکی از ذینفعان از پرداخت هزینه دیوارکشی مجدد خودداری نماید. چنانچه مصالح دیوار قدیم در دیوار جدید مصرف شود (بطورمثال آجرقدیمی دیوار) در این حالت دیواراشتراکی باقی خواهد ماند مگر آنکه یکی از ذینفعان بطور کامل هزینه ساخت با مصالح نو و جدید را بپردازد در این صورت این دیوار دیگر اشتراکی نیست. (ماده ۱۱۶ قانون مدنی)

۶- جابجایی سرتیراز روی دیوار مشترک و تغییر در محل آن بدون رضایت شرکاء امکان پذیر نیست. (ماده ۱۱۹)

سقف ها و کف ها

سقف یک طبقه که برای طبقه بعدی کف محسوب می شود از جمله سازهای افقی باربر اشتراکی است و کلیه امور حقوقی دیوارهای مشترک برای سقف های مشترک نیز نافذ است.

تاسیسات زیر سقف

کلیه تاسیسات اجرا شده در زیر سقف یک واحد از جمله لوله های فاضلاب که متعلق به طبقه فوقانی هستند، مشابه حقوق ارتفاقی بوده و هزینه تاسیسات زیر سقف برعهده مستاجر طبقه تحتانی است اگرچه بظاهر این تاسیسات مربوط به طبقه فوقانی باشد..

جمع بندی ونتیجه گیری

از آنجا که در سالهای اخیر تامین دلیل ساختمان قبل از تخریب بنا و توجه به موقعیت ساختمان های مجاور به امری رایج تبدیل شده، لذا تشخیص دیوار اشتراکی از طریق شناخت قانونی مباحثی مانند "سرتیر روی دیوار" یا "ترصیف" و سایر موارد مشابه برای کارشناسان و خبرگان اهل این فن الزامی بوده، علاوه بر آن توجه و آگاهی به مراتب قانونی مرتبط با این موضوع برای همکاران محترم ضروری می نماید.

قرینه و دلیلی برعلیه آن اقامه شود. (ماده ۱۰۹ قانون مدنی)

• دو دلیل عمده مورد توجه کارشناسان در اعلام دیوار اختصاصی بر دو اصل حقوقی استوار است. (مادتین ۱۱۰ الی ۱۱۲ قانون مدنی) که عبارتند از:

- وجود ترصیف: چنانکه پیشتر ذکر شد "ترصیف" در حقیقت به معنای انسجام و وحدت در بافت و اجراست خواه در دیوار یا سقف، تداوم و یکنواختی مصالح مصرفی از جمله نوع آجر مصرفی در دیوار یا طاق ضربی، نوع ملات مصرفی و... نشان از ترصیف در بنا دارند.

مورد دوم "وضعیت سرتیر" است به عبارت دیگر چنانچه دیواری، تکیه گاه تیرپوشش سقف یکی از همسایگان باشد این دیوار اختصاصی بوده و به عنوان دیوار حائل بار ثقلی محسوب می گردد.

در دیوارهای اشتراکی توجه به نکات ذیل توسط کارشناس الزامی است:

۱- تراشیدن دیوار اشتراکی جهت ایجاد حفره، طاقچه یا رف علاوه بر آنکه استیفای منفعت از غیر محسوب می شود به دلیل بهم ریختن یکپارچگی دیوار و برهم زدن ترصیف خلاف قانون است مگر به اذن همسایه مجاور و مالک دیوار اشتراکی

۲- تراشیدن دیوار اشتراکی به لحاظ ثقلی باعث کاهش مقاومت فشاری دیوار حماله شده و همچنین به لحاظ کاهش درصد دیوارنسیبی، باعث کاهش استحکام بنا در مقابل بارهای جانبی خواهد شد. لذا چنانچه در مواردی همسایه ای درصدد تخریب و نوسازی ساختمانی با دیوار اشتراکی باشد اگر تراشیدن دیوار اشتراکی در قسمت مشترک باعث قطع ترصیف یا کاهش مقاومت نسبی بار ثقلی یا جانبی شود، به لحاظ قانونی نمی تواند به این کار مبادرت ورزد تنها در صورتی تراش دیوار اشتراکی در مرز مشترک دو همسایه قانونی است که نسبت به مقاوم سازی و افزایش استحکام بنا به روش پیشنهادی که توسط مهندس ذیصلاح با تخصص مقاوم سازی ارائه می گردد، اقدام نمود، در هر صورت کسب مجوز تراشیدن دیوار اشتراکی از ذینفع مقابل از ضروریات انجام کار است.

۳- مخارج تعمیر و نگهداری دیوار اشتراکی برعهده کلیه

اجرت المثل ایام زوجیت

محکم دهنی قاسم پور

کارشناسی رسمی دادگستری در رشته تعیین نفقه

می باشد. لیکن کارهایی که از جمله وظایف قانونی زن نمی باشد (هرچند عرف جامعه ایرانی انجام آن کارها را تکلیف زن می داند) مثل شیردادن به نوزاد، بچه داری، غذا پختن، نظافت منزل، مهمانداری و ... چنانچه به دستور شوهر با قصد عدم تبرع (مجانی نبودن) انجام شود، موجب ایجاد حق مطالبه اجرت المثل می گردد.

مبانی حقوقی

۱- اصل عدم تبرع: بدین معنا که اعمال انسان ها مجانی نبوده و در قبال کارهایی که اشخاص انجام می دهند مستحق مزد و اجرت هستند. فعالیت هایی که زوجه نیز انجام می دهد از این اصل مستثنی نبوده و مشمول تعلق مابه ازاء و اجرت می باشد.

۲- تبصره ماده ۳۳۶ قانون مدنی: این تبصره در مورخ ۱۳۸۵/۱۰/۲۳ پس از ایرادات مطروحه توسط شورای محترم نگهبان نهایتاً توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام تصویب گردید. منطبق با مصوبه موصوف "چنانچه زوجه کارهایی را که شرعاً به عهده وی نبوده و عرفاً برای آن کار اجرت المثل باشد به دستور زوجه و با قصد عدم تبرع انجام داده باشد و برای دادگاه نیز ثابت شود دادگاه اجرت المثل کارهای انجام گرفته را محاسبه و به پرداخت آن حکم می نماید."

۳- ماده ۲۹ قانون حمایت خانواده: قانون حمایت از خانواده مصوب ۱۳۹۱ در ماده ۲۹ بیان می دارد: "دادگاه ضمن رأی خود با توجه به شروط ضمن عقد و مندرجات سند ازدواج تکلیف جهیزیه، مهریه و نفقه زوجه، اطفال و حمل را معین و همچنین اجرت المثل ایام زوجیت طرفین مطابق تبصره ماده ۳۳۶ قانون مدنی تعیین و در مورد چگونگی حضانت و نگهداری اطفال و نحوه پرداخت هزینه های حضانت تصمیم مقتضی اتخاذ می نماید..."

شرایط تعلق اجرت المثل

۱- زوجه کارهایی را در ایام زندگی مشترک انجام دهد که عرفاً برای آن کار اجرت المثل در نظر گرفته شده باشد. قابل توجه اینکه عمده مخالفین اجرت المثل معتقدند منطبق با عرف جامعه ایرانی فعالیت هایی که زن در ایام زوجیت انجام می دهد از جمله وظایف اوست، بنابراین با استناد به عرف که از جمله منابع علم حقوق بوده تعلق اجرت المثل به زوجه منتفی می باشد.

عقد ازدواج بعنوان یکی از مهم ترین قراردادهای اشخاص در کلیه نظام های حقوقی مطمح نظر قانون گذاران بوده و می باشد. متأسفانه قانون مدنی ایران تعریفی از عقد ازدواج ننموده است، لیکن قرارداد موصوف علاوه بر جنبه های اخلاقی و عاطفی بمحض انعقاد و ثبت آن برای طرفین حقوق و تکالیف متعددی ایجاد می نماید. قانون گذار؛ کتاب هفتم قانون مدنی را بطور مفصل به این قرارداد و رابطه حقوقی حساس اختصاص داده است.

چنانکه پیشتر اشاره شد طرفین عقد با اراده آزاد مبادرت به انعقاد قرارداد ازدواج می نمایند و به محض ثبت این عمل حقوقی مقررات قانونی بویژه قانون مدنی را ناظر بر رابطه خود قرار داده و به عبارتی کلیه حقوق و تکالیف تعریف شده قانونی را می پذیرند و از آنجایی که مقررات معنونه عمدتاً جنبه نظم عمومی داشته و آمره می باشند عدول از آن مقررات امکان پذیر نیست. از جمله حقوقی که در عقد ازدواج دائم با وجود شرایطی که بعداً بیان خواهد شد برای زن ایجاد می گردد حق مطالبه اجرت المثل است که در این نوشته به زبان و قلم ساده به بررسی این حق می پردازیم. البته قبل از تبیین موضوع بر خود لازم می دانم به اهمیت نقش، موقعیت و تأثیر زن به عنوان ستون اساسی ساختار خانواده اشاره نمایم، هرچند قانون گذار در ماده ۱۱۰۵ قانون مدنی ریاست خانواده را از جمله خصایص مرد عنوان نموده لیکن بنیان گذار و مدیر خانواده زن است و تقویم و محاسبه اجرت کارهای انجام شده توسط زن اگر نگوییم غیرممکن، لیکن متعذر و دشوار است و از طرفی زحماتی که با عشق و ایثار بدون هیچ چشم داشتی توسط زن انجام می شود نظیر شیر دادن و نگهداری از فرزندان مشترک قابل تقویم با ارزش ها و معیارهای مادی نیست. عبارتی شأن و مقام زن بعنوان همسر و مادر آنقدر متعالی است که عنوان اجرت المثل پاسخگوی جبران زحمات او نخواهد بود. مهم ترین تکلیفی که زن در عقد ازدواج مکلف به انجام آن می گردد تمکین عام و تمکین خاص است. تمکین عام عبارت از اطاعت از فرامین شوهر در تمام امور زندگی مشترک و منظور از تمکین خاص عمل نمودن به وظایف زناشویی است که متقابلاً موجب تعلق نفقه به زن می گردد. این وظیفه تکلیفی قانونی است که مشمول ضوابط و مقررات خاص خود

DIVORCE

می گردد. متأسفانه در حال حاضر ملاک و معیار مشخص قانونی جهت محاسبه اجرت المثل وجود ندارد و متعاقب ارجاع امر توسط محاکم خانواده به کارشناس، وی با بررسی شرایط و مراتب فوق و تحقیق از طرفین مبادرت به تعیین اجرت المثل می نماید. بنظر می رسد تعیین معیارها و ملاک هایی نظیر فرمول محاسبه مهریه که محاسبه و تقویم اجرت المثل را منطقی و عادلانه نماید، توسط قانون گذار ضروری باشد.

زمان مطالبه اجرت المثل

معمولاً زمانی که زندگی زناشویی روال عادی خود را طی می نماید و زوجین در نهایت عشق و محبت با یکدیگر زندگی می کنند زوج مبادرت به مطالبه این حق نمی نماید، لیکن در صورت حدوث اختلافات بحث از مطالبه اجرت المثل به میان می آید. علی ایحال اجرت المثل به چند شکل قابل مطالبه است:

۱- در حین زندگی مشترک و قبل از صدور گواهی عدم سازش

۲- همزمان با صدور گواهی عدم سازش

۳- بعد از صدور گواهی عدم سازش

۴- پس از مرگ زوج یا زوجة و مطالبه توسط وراثت قانونی (با توجه به عدم وجود منع قانونی و اطلاق تبصره ماده ۳۳۶ قانون مدنی).

البته چنانچه همزمان با صدور گواهی عدم سازش، زوجة این حق خود را اعمال نماید نیاز به تقدیم دادخواست مستقل نیست، لیکن در مابقی موارد بایستی دادخواست مطالبه تقدیم گردد. بعضی از حقوقدانان معتقدند مطالبه اجرت المثل پس از مرگ زوج یا زوجة به دلیل عدم احراز قصد عدم تبرع امکان پذیر نمی باشد. البته اصل بر عدم تبرع است و خلاف آن نیاز به دلیل دارد که اقامه دلیل به عهده زوج می باشد و مضافاً منطبق با ماده ۱۹۸ قانون آیین دادرسی مدنی در صورتیکه حق یا دینی بر عهده کسی ثابت شد اصل بر بقای آن است مگر اینکه خلاف آن ثابت گردد. بنابراین پس از تحقق شرایط تعلق اجرت المثل، با استناد به این ماده قانونی در صورت بقای حق پس از فوت زوجة این حق به وراثت قانونی او منتقل می گردد و ایشان قادر به مطالبه حق موصوف می باشند.

۲- کارهای انجام شده به دستور شوهر باشد، با این وصف کارهایی را که زوجة رأسا و بدون دستور شوهر انجام می دهد، مستحق دریافت اجرت المثل نمی باشد. بنظر می رسد فعالیت هایی را که زن بعنوان مادر انجام می دهد فرضاً زمانی که به نوزاد خود شیر می دهد یا برای خود و فرزندان مشترک غذا می پزد، لااقل در این فقره تعلق اجرت المثل منتفی باشد.

۳- فعالیت های صورت گرفته توسط زوجة به قصد تبرع نباشد و در این خصوص شرط ضمن عقدی مبنی بر تبرعی بودن فعالیت زوجة وجود نداشته باشد. (طبق ماده ۱۱۱۹ قانون مدنی طرفین می توانند هر شرطی که خلاف مقتضای عقد نکاح نباشد، از جمله شرط مزبور را در ضمن عقد ازدواج و یا ضمن عقد لازم دیگری درج نمایند.) احراز قصد عدم تبرع بسیار ضروری است. بنظر می رسد اقدام زوجة مبنی بر مطالبه دلالت بر قصد عدم تبرع می نماید.

۴- کارهای انجام شده از جمله وظایف شرعی و قانونی زوجة نباشد.

نحوه محاسبه اجرت المثل

چنانچه زوجین در خصوص اجرت، ضمن عقد نکاح و یا به موجب قرارداد لازم دیگر توافقی نموده باشند منطبق با توافق ایشان اجرت پرداخت می گردد. در این فرض نوع اجرت، اجرت المسمی می باشد نه اجرت المثل و در صورت عدم تعیین ابتدایی توسط زوجین، با عنایت به حجم، نوع، میزان و کیفیت فعالیت های انجام شده، تعداد فرزندان، میزان شیردهی و میزان تحصیلات با توجه به نرخ های متعارف و با لحاظ شاخص های عرفی محاسبه می گردد. با این وصف تفاوتی بین زنان شهری و روستایی نیست و چه بسا به دلیل حجم کارهای انجام شده توسط زنان روستایی و تعداد فرزندان که بدنیا می آورند و شیر می دهند و مشارکت ایشان در فعالیت های اقتصادی خانواده میزان اجرت المثل آنها بیشتر باشد.

اشتغال زوجة، داشتن خدمتکار و سطح رفاه زندگی زوجین می تواند بعضاً از علل کاهش اجرت المثل زوجة محسوب

نحوه مطالبه اجرت المثل و مرجع صالح به رسیدگی

با توجه به بند ۷ ماده ۴ قانون حمایت از خانواده مصوب ۱۳۹۱ و همچنین بند ۹ ماده ۹ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۳۹۴ رسیدگی به دعوی مطالبه اجرت المثل در صلاحیت دادگاه خانواده است که مرجع موصوف پس از تقدیم دادخواست از طریق دفاتر خدمات قضایی و ارجاع امر به کارشناس، مبادرت به رسیدگی و صدور حکم می نماید.

نتیجه گیری

با توجه به اساسی بودن نقش زن در زندگی مشترک، قانون گذاران در تمام کشورهای دنیا برای حقوق زن ارزش فزاینده ای قائل شده اند و حقوق ایران نیز هرچند دیر، لیکن با وضع تبصره ماده ۳۳۶ قانون مدنی در سال ۱۳۸۵ مبنی بر تعیین اجرت المثل بعنوان یکی از حقوق متعلق به زنان از این حقیقت به دور نمانده است. این مهم نشان از منطق قانون گذاری دارد. لیکن تحقق این منظور قانون گذار مستلزم وجود شرایط عنوان شده و تعیین ملاک ها و معیارهای عددی نظیر فرمول محاسبه مهریه است که با لحاظ آن محاسبه اجرت المثل ایام زندگی مشترک منطقی، هماهنگ و منطبق با معیارهای قانونی انجام گیرد. لیکن تا قبل از تعیین ملاک و معیار مشخص و معین توسط

پیشنهاد می گردد در صورت صلاحدید قضات محترم دادگاه خانواده قصد عدم تبرع زوجه و دستور زوج در فعالیت های انجام شده در جلسه اول رسیدگی توسط زوجین تبیین گردد و متعاقباً پس از ارجاع امر؛ کارشناسان محترم تعیین نفقه جهت اظهار نظر در خصوص اجرت المثل ایام زوجیت موارد زیر را مطمح نظر قرار دهند:

۱- بررسی عرفی فعالیت های انجام شده توسط زوجه منطبق با صدر تبصره ماده ۳۳۶ قانون مدنی

۲- حجم و کیفیت فعالیت های صورت گرفته توسط زوجه

۳- شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی سالیانه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

بدیهی است ثمره ی رعایت موازین فوق؛ جلوگیری از اظهار نظرهای متفاوت و غیر مستند خواهد بود، چرا که محاکم خانواده نهایتاً براساس نظر کارشناس مبادرت به صدور حکم می نمایند و هرچند نظریه کارشناسی مستند و منطبق با معیارهای قانونی باشد رسیدگی محاکم آسان تر و اطاله دادرسی کمتر و احقاق حق بهتر صورت می گیرد.

در پایان از کلیه قضات محترم دادگاه خانواده شایسته که با نظرات صمیمانه و ارزشمند خود اینجانب را در نگارش این نوشتار یاری نمودند تشکر و قدردانی می نمایم.

عوامل موثر در ازدواج و طلاق

سید جعفر پیراسته

کارشناس رسمی دادگستری در رشته تعیین نفقه

عوامل ایجاد کننده اختلاف و بروز طلاق

- انتخاب اشخاص نادرست
- ناآگاهی از قوانین زندگی مشترک و عدم ایجاد حسن معاشرت بین طرفین
- تربیت ناقص هر یک از طرفین
- از بین رفتن نگاه مقدس به امر ازدواج و سنت نبوی
- داشتن ملاک های غیر منطقی و توقعات بی جا
- حساسیت بی جا بر قیافه و ظاهر یکدیگر
- متناسب نبودن خانواده‌ها از نظر اقتصادی و وضعیت نابسامان اقتصادی جامعه
- شغل پدر طرفین
- نداشتن شغل ثابت و موقعیت اقتصادی و درآمد زوج
- عدم نداشتن تناسب تحصیلی و تناسب جسمی
- کثرت ملاک ها یا عدم شناخت از یکدیگر
- تعیین مهریه سنگین و عدم رعایت مهرالسنه از ترس و بیم به مخاطره افتادن زندگی مشترک
- پایبندی به تشریفات و تجملات و چشم و هم چشمی
- تامین چهریزه توسط والدین زوجه با توجه به توقعات طرفین
- برگزاری مراسم عقد و عروسی و فیلم برداری و پذیرائی در سالن های مجلل
- محرک های محیطی و اجتماعی تهدید کننده بنیان خانواده

عوامل موثر در ازدواج

یکی از عوامل مهم در ازدواج و زندگی اجتماعی که می باید مورد توجه جوانان قرار بگیرد تدبیر و عاقبت اندیشی است. مثلاً فردی که به رودخانه آبی رسیده و قصد عبور از آنرا دارد؛ ممکن است چه پرسش‌هایی به ذهنش خطور کند؟

- ۱- سرعت سیر آب چقدر است؟ ۲- عمق رودخانه چقدر است؟
- ۳- آیا شنا بلد است؟ ۴- آیا نجات غریق در محل وجود دارد؟
- ۵- آیا جلیقه نجات به همراه دارد؟ چنانچه تمام امکانات مهیا باشد، با احتیاط و پیدا کردن جای پا در مسیر عرضی رودخانه می تواند بدان سمت رودخانه برود و در غیر این صورت بی گدار به آب زدن خطر به گرداب افتادن و غرق شدن و مرگ، عابر را به دنبال خواهد داشت. در امر ازدواج نیز هرگز نباید بی گدار به آب زد و توجه به چند نکته ضروری است: اول تدبیر و عاقبت اندیشی، سپس تحقیق و تفحص و تفکر و تأمل و تفاهم و تعقل و توکل و تحمل که ارکان اصلی ایجاد زندگی مشترک هستند.

خدایا دلی ده حقیقت شناس
مرا جز تو، کس یار نیست
ندارد فروغی ز خود مشت گل

زبانی سزاوار حمد و سپاس
چه گویم که یارای گفتار نیست
مگر پرتو فیضت افتد به دل

(حزین لاهیجی)

طی می شود و پس از رسیدن به ورودی شهر و مشورت با یکدیگر در پارک ورودی شهر اطراق می کنیم، آقای راننده زحمت کشیده و صبحانه را تدارک دیده است، در سایه یکی از درختان کاج پارک که بواسطه آب پاشی باغبان خیس شده است می نشینیم، وزش نسیم صبحگاهی از میان شاخ و برگ درختان، صورتمان را نوازش می دهد و کاملاً بیدارمان می کند، همچنانکه به دور سفره نشسته ایم گرم گفتگو در مورد روز و روزگار می شویم و منتظر آماده شدن صبحانه هستیم که حالا با بوی خوش خود ما را گرسنه تر کرده است، اما برای رسیدن به دادگاه باید عجله کنیم، چراکه قاضی محترم برای حضور کارشناسان و طرفین دعوی وقت تعیین کرده اند، بنابراین صبحانه را با عجله خورده و به قول یکی از همکاران قدیمی جان خود را پشت شیشه می گذاریم و به طرف مقصد حرکت می کنیم، پس از یک ساعت حرکت در جاده دو طرفه به شهرستان داراب می رسیم، به دادگاه می رویم، پرونده در شعبه ۱ بازرسی است، پس از کمی جستجو، شعبه مورد نظر را پیدا کرده و وارد دفتر شعبه می شویم رئیس دفتر شعبه به گرمی از ما استقبال کرده و پرونده را تحویل ما می دهد، چیزی نمی گذرد که دو نفر باقیمانده از هیات ۵ نفره ما نیز سر می رسند و با هم مشغول خواندن پرونده می شویم، پرونده قطوری است و حدود یک ساعت و نیم وقت می گیرد تا آنرا مطالعه کنیم، پرونده مربوط به حادثه برق گرفتگی منجر به فوت دختر بچه ۱۲ ساله ای است که برای شرکت در کلاس قرآن به مسجد رفته بوده است و در هنگام استراحت کلاس، بمنظور نوشیدن آب با پای برهنه به طرف آبسرد کن واقع در حیاط مسجد رفته است و به محض گرفتن شیر آبسرد کن، جریان برق از بدن وی عبور کرده و متأسفانه باعث فوت وی شده است، تصمیم می گیریم با بازپرس محترم شعبه دیداری داشته باشیم و از رهنمود های ایشان نیز استفاده کنیم، پس از کسب اجازه و ورود به دفتر ایشان، بسیار گرم و صمیمی از ما استقبال می نمایند و خوشبختانه با توجه به اینکه پیشتر پرونده را مطالعه کرده اند، نکاتی بجا و درست را

براستی چگونه می توان فراز و نشیب های یک روز کاری کارشناسان را در مقاله ای و چند خط گنجانید؟ هیچ نمیدانم، اما می خواهم شما خواننده عزیز را، در ماموریتی که قرار است برای انجام آن، همراه همکاران به شهرستان فورگ داراب برویم با خودم همراه کنم و شمه ای از آنرا باز گویم.

شمه ای از داستان عشق شور انگیز ماست

این حکایت ها که از فرهاد و شیرین کرده اند (حافظ)

شهرستان فورگ داراب در پایین ترین نقطه استان فارس قرار دارد و در واقع به بندرعباس نزدیک تر است تا به شیراز، قرار است راننده ساعت ساعت ۵:۱۵ دقیقه بدنیاال من بیاید، ساعت ۴:۳۰ صبح بیدار می شوم، به ساعت نگاه می کنم فرصت کافی دارم، نماز صبح را می خوانم و لباس هایم را می پوشم، وسایلم را که از شب قبل آماده کرده ام بر می دارم و به راه می افتم، به ایستگاه اتوبوس سر کوچه می رسم، می نشینم و منتظر آمدن ماشین می شوم، با موبایل خودم را مشغول می کنم، کمی بی حوصله ام پس از گذشت حدود ده پانزده دقیقه به راننده زنگ می زنم و می گویم که من سر کوچه در ایستگاه اتوبوس نشسته ام، پس از چند دقیقه به من می رسد و در جلو ایستگاه اتوبوس توقف می کند، ساعت ۵:۳۰ است، دو نفر همکار دیگر قبلاً سوار شده اند و در صندلی عقب نشسته اند، من هم در صندلی جلو بغل دست راننده می نشینم و به راه می افتم، شروع به صحبت درباره پرونده ای که اخیراً با یکدیگر داشته ایم می کنیم، پس از مدتی به دریاچه مهارلو می رسیم، هنوز هوا تاریک است و انعکاس نور روستاهای آنسوی دریاچه، جلوه و زیبایی خاصی به طبیعت این منطقه داده است، همچنانکه محو تصاویر و انعکاس نور در سطح دریاچه هستیم، پس از اندکی سکوت در صندلی های خود به خواب می رویم، اندکی بعد حرکت گهواره وار ماشین که کند شده مرا بیدار می کند، به شهرستان سروسستان رسیده ایم و راننده قصد خریدن نان برای صبحانه دارد، پس از تهیه نان دوباره حرکت می کنیم، بین خواب و بیداری من و همکاران، فاصله سروسستان تا شهرستان فسا

دشت منطقه فورگ در پیش چشمان ما ظاهر شده خود نمایی می کند، همچنان در بلندای کوه قرار داریم و دشتی سر سبز و پوشیده از درختان گرمسیری را مشاهده می کنیم که با گرمای برخاسته از روی آن در مقابل چشمان مان به رقص درآمده اند، با رسیدن به دشت سر سبز منطقه شیشه ماشین را پایین می آورم تا گرمای هوا را بر آورد کنم که صدای جیرجیرک ها را می شنوم، گویی که آهنگ صدای جیرجیرک ها نیز بسان یک سمفونی زیبا درختان نخل منطقه را با گرمای برخاسته از روی دشت به رقص واداشته است، حدود ۵ کیلومتر دیگر پیش رفته، به شهرستان فورگ می رسیم و پس از چند مرتبه پرسیدن آدرس از اهالی و سر درگمی و تماس با آقای محمدی به خیابان مسجد مورد نظر می رسیم، همگی بدنبال پیدا کردن مسجد هستیم، اما از گنبد و گل دسته در این خیابان هیچ خبری نیست، چند نفری را می بینیم که در کنار یک ساختمان اجتماع کرده اند و با کمی دقت آقای محمدی را هم در بین آنها مشاهده می کنیم، با دیدن بلندگوهای بالای ساختمان مذکور حدس می زنیم که مسجد باید همین ساختمان باشد، چه مسجد ساده و بی ادعایی، مانند همان مردمی است که در کنارش ایستاده اند، پس از رسیدن به آنها، پیاده می شویم و با آنها سلام و احوال پرسی می کنیم و از شدت تابش خورشید و گرما بی اختیار به سایه کوتاه دیوار مسجد پناه می بریم، از بالای دیوار کوتاه مسجد به داخل حیاط آن نگاه می کنیم، از آبسرد کنی که باعث حادثه شده است خبری نیست، از حاضرین می خواهیم که یک به یک خود را معرفی کرده، سمت خود را در ارتباط با پرونده و اطلاعاتشان را از چگونگی بروز حادثه بیان نمایند، متوجه می شویم که بعد از وقوع حادثه برای طفل خردسال یکی از پیرمردان محله که عضو هیات امناء مسجد بوده نیز دچار برق گرفتگی شده و راهی بیمارستان شده است، خود پیرمرد که در جلسه حضور دارد توضیح می دهد که پس از وقوع حادثه برای آن دختر خردسال، بمنظور تشخیص علت برق گرفتگی که آیا از خرابی آبسرد کن بوده یا خیر، بطور داوطلبانه کفش های خود را درآورده و با پای برهنه شیر آبسردکن را گرفته است که ناگهان بشدت دچار برق گرفتگی می شود، چه مردم ساده دلی!!! در این بین صحبت های پدر طفل متوفی را هم می شنویم، او نیز یکی از اعضای هیئت امناء مسجد است، مردی است با قامتی متوسط، شغل او کشاورزی است با چهره ای آفتاب سوخته که گواه این ادعاست، از لحن صحبت هایش که کاملاً متین و مودب است می توان فهمید

متذکر می شوند و از ما می خواهند که علل فنی حادثه را که هیات های کارشناسی قبلی در مورد آن اختلاف نظر داشته اند بطور دقیق تر مورد نظر و بررسی قرار دهیم و مقصرین حادثه را تعیین نماییم، سپس با راهنمایی یکی از طرفین دعوای پرونده به نام آقای محمدی که مردی است بلند قامت و باریک اندام و رئیس هیات امنای مسجدی است که حادثه در آن رخ داده است، بطرف شهرستان فورگ می رویم، تا رسیدن به مقصد بعدی بیش از ۱۰۰ کیلومتر مسیر کوهستانی پیش رو داریم، در ادامه راه ابتدا به جنت شهر می رسیم، جاده این منطقه نسبت به جنت شهر بگونه ای طراحی شده که دشت سرسبز منطقه در زیر پای مسافران قرار گرفته و چشمان بیننده را با سبزی درختان نخل و مرکبات و انار می نوازد، سر سبزی و زیبایی منطقه برای لحظاتی مرا بسوی خود می کشاند و از حال و هوای پرونده تاسف آوری که مطالعه کردم جدا کرده و آرامشی نسبی به روح آورده ام می دهد، هنگامیکه به سختی های حرفه کارشناسی حوادث ناشی از کار می اندیشم، بنظرم می رسد این حرفه روح و ذهن را بطور عمیقی می خراشد و می خراشد... اما اگر دل به خدا بسپاری در نهایت سیقل ات می دهد، چنانکه بدرخشی و درون خودت را بیابی.

دل گرچه در این بادیه بسیار شتافت

یک موی ندانست و بسی موی شکافت

گرچه ز دلم هزار خورشید بتافت

آخر به کمال ذره ای راه نیافت

(ابوسعید ابوالخیر)

پس از مدتی طی طریق و سرازیر شدن از آخرین قسمت های رشته کوه خشک و بی آب و علف زاگرس؛ در دل کوه های بلند آن به چشمه ای بی نظیر می رسیم و محدوده ای نسبتاً وسیع و سرسبز، با درختان بید که نیزاری کشیده شده در کنار جاده را به تماشا می گذارد، مسافران خسته از گرما و سر بالای تند کوهستان که اغلب از استان هرمزگان می آیند، ماشین هایشان را در کنار این چشمه پارک کرده و پیاده شده اند، تا بلکه خستگی راه از تن به در کنند، متأسفانه فرصتی برای اطراق نداریم، چرا که طرفین دعوی در محل حادثه منتظر رسیدن هیئت کارشناسی هستند، هوا گرم است اما به لطف سرازیری راه، راننده هم لطف کرده کولر ماشین را روشن نموده تا از سختی راه و سفر بکاهد، پس از گذشتن از دو تونل بلند پیچ دار پی در پی که پلی پیچدار هم میان آنهاست، با ۱۸۰ درجه چرخش در دل کوه های صعب العبور زاگرس، دشت منطقه فورگ در پیش چشمان ما ظاهر شده خود

مرتب کردن تمامی اطلاعاتی هستیم که با مطالعه پرونده و بررسی علل و چگونگی بروز حادثه در ذهن مان انباشته شده است، همچنانکه به طرف شیراز در حرکت هستیم، دیدگاه‌ها و نتیجه‌گیری‌های اولیه خود را با یکدیگر به اشتراک می‌گذاریم اما گویی دیگر ذهن همگی خسته شده و جوابگو نیست، پس قرار می‌گذاریم پس از فرصت یک هفته‌ای برای فکر کردن در مورد حادثه، جلسه‌ای با حضور تمامی اعضاء هیئت کارشناسی بمنظور همفکری در تهیه گزارش حادثه تشکیل دهیم، گرسنگی بر همه غالب شده است، قبل از خروج از شهرستان فورگ، برای ناهار نان و پنیر و هندوانه‌ای تهیه می‌کنیم و به یاد چشمه آبی که در مسیر کوهستانی سر راهمان قرار دارد، می‌افتیم و تصمیم می‌گیریم ناهار را در آنجا بخوریم، بنابراین با رسیدن به چشمه توقف می‌کنیم و پس از پیاده شدن دست و روی خود را در آب خنک آن می‌شویم، برآستی که آب گوارایی است، همگی از بودن در این محیط دل‌انگیز در دل این کوه‌های خشک به وجد آمده‌ایم، پاهایم را در آب خنک چشمه قرار می‌دهم، هنوز افکارم مرا رها نمی‌کنند، با خودم می‌گویم، خوشبختانه در این پرونده طرفین دعوی مردمانی راستگو بودند، در حالیکه متأسفانه در بسیاری از پرونده‌ها طرفین با دروغ‌ها و تناقض‌گویی‌های خود سعی در کتمان حقیقت به نفع خود دارند و گاهی در هنگام حضور ما برای بررسی حادثه، کار طرفین به برخورد‌های فیزیکی و کلامی می‌کشد، همچنانکه پاهایم در آب زلال و خنک چشمه است در زیر سایه درخت بید کنار چشمه، بر روی صندلی لم می‌دهم و با بستن چشمانم سعی می‌کنم افکارم را آزاد و خستگی خود را به دست آب زلال و روان چشمه سپارم، به قول شیخ اجل سعدی:

**به پایان آمد این دفتر حکایت همچنان باقی
به صد دفتر نشاید گفت حسب الحال مشتاقی**

دارد و راضی است به رضای خدا، اکنون با توجه به مطالعه قبلی پرونده و توضیحات حاضرین چگونگی بروز حادثه در ذهن ما مجسم شده است و لازم است که از آپسرد کن بازدید داشته باشیم و شرایط آنرا از لحاظ فنی و چگونگی نصب مورد بررسی قرار دهیم، متوجه می‌شویم که آپسرد کن را پس از وقوع حادثه، جابجا کرده‌اند و به منزل یکی از اعضاء هیات امناء برده‌اند، بنابراین از آنها می‌خواهیم که ما را راهنمایی کنند تا آپسرد کن را مشاهده نموده مورد بررسی قرار دهیم، آقای محمدی پیشاپیش به راه می‌افتد و بقیه پشت سرش حرکت می‌کنیم در همان خیابان، پس از طی فاصله حدود ۱۰۰ متر به خانه‌ای می‌رسیم، با هماهنگی صاحب خانه وارد حیاط می‌شویم، آپسردکن بدون آنکه نصب شده باشد در گوشه حیاط قرار داده شده است، از لحاظ ایرادات فنی آنرا بطور کامل و دقیق بررسی می‌کنیم و از قسمت‌های مختلف آن عکس برداری می‌کنیم، ضمن بررسی متوجه می‌شویم که سیم‌های اتصال آپسردکن فاقد سیم زمین (earth) بوده و همچنین پس‌آب خروجی آپسردکن که می‌بایست به درون چاه یا مکانی مشابه آن و به دور از اطراف بدنه یا زیر آپسردکن هدایت شود، پس از خروج از سینک به دلیل پوسیدگی لوله و قطع شدن از زیر سینک، مستقیماً بر روی قسمت موتور و کمپرسور (یعنی قسمت برق دار دستگاه) می‌ریخته و سپس بر زمین زیر آپسردکن جاری شده باعث خیس شدن بدنه از داخل و زمین اطراف آپسردکن می‌شده است، نتیجه آنکه دستگاه از لحاظ طراحی از سوی کارخانه سازنده و چگونگی نصب و نگهداری و رسیدگی‌های لازم پس از نصب، دارای ایرادات فنی بوده و متأسفانه همین عوامل باعث بوجود آمدن این حادثه دلخراش گردیده است، با انجام تحقیقات و مورد نظر قرار دادن اظهارات حاضرین و طرفین دعوی، علی‌رغم اصرار اعضاء هیات امناء برای مهمان کردن ما به صرف ناهار، از همگی خداحافظی کرده به راه می‌افتیم، در حالیکه هر یک در

مقدمه

دادرسی را مکلف می‌سازد تا به آن ترتیب اثر دهد و وی باید در صورت وارد ندانستن اعتراض، بطور مستدل اقدام به رد آن نماید و نمی‌تواند بدون توجه به اعتراض مطرح شده نسبت به نظر کارشناس، اقدام به صدور حکم بر اساس آن نماید. از سوی دیگر، یکی از عوامل اطاله دادرسی اعتراض‌های متوالی اصحاب دعوا و ارجاع مکرر امری واحد به هیئت‌های کارشناسی است که در عمل مشکلات زیادی برای صاحبان دعاوی ایجاد نموده است، لذا باید با توجه به اصول حقوقی و مواد قانونی و با لحاظ رویه قضایی، سعی در ارائه پاسخ‌هایی صحیح و جامع به این پرسش‌ها نمود که هدف اصلی این نوشتار را تشکیل می‌دهد.

الف) اعتراض به نظریه کارشناسی در امور مدنی

نظریه کارشناس نوعی اظهار نظر فنی و تخصصی در زمینه امور موضوعی مؤثر در حل و فصل دعواست که بنا بر ارجاع از سوی دادگاه و پس از بررسی موضوع توسط کارشناس واجد شرایط، ابراز می‌گردد. پیش از هرگونه بحث در مورد جهات طرح اعتراض نسبت به نظریه کارشناس و اثر آن، باید دید که آیا قانونگذار اساساً چنین حقی را برای اصحاب دعوا قائل گردیده تا پس از اظهار نظر فردی خبره در خصوص موضوعی پیچیده و فنی، در مورد اعتبار و صحت این نظر اقدام به طرح اعتراض نمایند؟ یا اینکه باید به نظر متخصص تسلیم شوند؟ بررسی پیشینه تاریخی این موضوع نیز بر ابهام مسئله می‌افزاید. در قانون اصول محاکمات حقوقی مصوب ۱۲۹۰ طی مواد ۳۱۷ تا ۳۲۸ تحت عنوان «عقیده اهل خبره»، مقررات مربوط به کارشناسی تدوین شده بود؛ اما با وجود پیش‌بینی اختیار دادرسی در ارزیابی نظر کارشناس و نیز عدم امکان ترتیب اثر به نظری که مخالف اوضاع و احوال محقق و معلوم مورد کارشناسی باشد، حق اعتراض به نظر کارشناس برای اصحاب دعوا صراحتاً مورد شناسایی قرار نگرفته بود. قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۱۸، ماده ۴۵۶ ابتدا چنین مقرر داشته بود: «... در جلسه دادگاه عقیده کارشناس قرائت می‌شود و طرفین می‌توانند اگر اظهاری نسبت به رأی کارشناس دارند، بنمایند». متعاقباً در لایحه قانونی اصلاح ق.آ.د.م. مصوب ۱۳۳۴، ماده ۴۵۶ بدین شکل اصلاح شد: «پس از انقضای مدتی که دادگاه برای اظهار نظر کارشناس معین می‌کند، طرفین مکلفند ظرف یک هفته در دفتر دادگاه حاضر و با ملاحظه رأی کارشناس هر اظهاری دارند، کتباً بنمایند...».

امروزه پیشرفت‌های روز افزون علم و تکنولوژی هر لحظه گسترده تر شده و رشته‌های علمی تخصصی تر می‌گردد؛ به تبع آن جرایم و تخلفات نیز دچار دگرگونی شده و پیچیده تر می‌شوند، از اینرو قاضی به عنوان حقوقدان برای اخذ تصمیم نیازمند اطلاعاتی فراتر از دانش حقوقی خواهد بود. این جاست که پای اهل خبره و کارشناس برای کمک به قاضی به میان می‌آید و برای تصمیم‌گیری مبتنی بر عدالت قاضی ناگزیر از یاری جستن از کارشناس خواهد بود، به عبارت دیگر می‌توان گفت که تخصص و تجربه در خدمت عدالت قرار می‌گیرد تا در مصاف با ظلم پیروز شود و کارشناسی وسیله مرسوم استفاده از این راه است که باید آنرا در زمره دلایل اثبات آورد و در تعریف آن گفت: «کارشناسی تحقیقی است که دادگاه، بمنظور تمیز حق یا تمهید مقدمات آن، به عهده شخص صلاحیت‌داری به نام کارشناس می‌نهد و از او می‌خواهد که اطلاعات فنی و حرفه‌ای را که در دسترس دادگاه نیست در اختیار دادرسی قرار دهد یا اعتقاد و استنباط خود را از قرائن فنی و علمی بیان کند». طرفین دعوی در مقام اثبات ادعای خود و دادرسی جهت فهم امور موضوعی پیچیده، باید به کارشناس رجوع نمایند. نظر کارشناس در امور ارجاع شده به او در اصل و میزان حقوق اصحاب دعوا تأثیر بسزایی دارد و به همین جهت، طرفین دعوی در صورتی که نظر کارشناس را مغایر حقوق خود در دعوا ببابند، نسبت به آن اعتراض می‌نمایند. از سوی دیگر، نظر کارشناس نیز مانند هر دلیل دیگری می‌بایست مورد ارزیابی دادرسی قرار گیرد تا وی در صورت عدم احراز مخالفت نظریه با اوضاع و احوال محقق و معلوم مورد کارشناسی، به آن ترتیب اثر دهد و در صورت احراز چنین مخالفتی، از ترتیب اثر دادن به آن خودداری نماید و اعتراض طرفین دعوا نسبت به نظر کارشناس، در این ارزیابی مؤثر است. در این میان چند پرسش قابل تأمل بنظر می‌رسد: آیا اعتراض به نظر کارشناس در امور حقوقی و کیفری حق اصحاب دعواست؟ اصحاب دعوا از چه جهاتی می‌توانند به نظریه کارشناسی اعتراض نمایند؟ اثر اعتراض ایشان نسبت به نظر کارشناس چیست؟ حدود اختیار دادرسی در بررسی این اعتراض چگونه است؟ ارائه پاسخ‌های صحیح به این پرسش‌ها با حقوق اصحاب دعوا و شکل‌گیری نگرشی عادلانه به نظام دادگستری در ارتباط است. برای مثال، شناسایی حق اعتراض به نظر کارشناس برای اصحاب دعوا

در قانون آ.د.م. مصوب ۱۳۷۹ نیز مجدداً قانونگذار با ظرافت خاصی از استعمال واژه اعتراض پرهیز نموده و در ماده ۲۶۰ مقرر می‌دارد: «... طرفین می‌توانند ظرف یک هفته از تاریخ ابلاغ به دفتر دادگاه مراجعه کنند و با ملاحظه نظر کارشناس چنانچه مطلبی دارند، نفیاً یا اثباتاً بطور کتبی اظهار نمایند...».

اکنون با توجه به سیر تحول قوانین، این پرسش ممکن است مطرح گردد که آیا دلیل این تعبیر و شیوه بیان، نفی حق اعتراض به نظر کارشناس از سوی قانونگذار است یا اینکه علی‌رغم ابهام عبارات قانونی، حق اعتراض اصحاب دعوا نسبت به نظر کارشناس را بایستی به رسمیت شناخت؟ از سوی دیگر، اصحاب دعوا نسبت به نظر کارشناس چه مطلبی می‌توانند داشته باشند؛ اگر نظر مطابق خواسته آنها باشد، سکوت می‌نمایند یا اینکه تأیید و تشکر می‌کنند؛ که خارج از فرایند دادرسی و فاقد ارزش است؛ اما اگر رأی برخلاف میل و منافع آنها باشد، اقدام به طرح اعتراض نسبت به آن و تقاضای ارجاع به هیئت کارشناسی می‌نمایند؛ بنابراین، باید قائل به این نظر بود که منظور از عبارت «چنانچه مطلبی دارند، نفیاً یا اثباتاً اظهار نمایند»، امکان طرح اعتراض از سوی اصحاب دعوا بوده است. بخصوص قید «نفیاً» در این عبارت می‌تواند مفید چنین معنایی باشد؛ زیرا نفی نظر کارشناس بدون طرح اعتراض نسبت به آن بی معنی می‌نماید و صرف اظهار منفی نسبت به نظر کارشناس بدون اعتقاد به ضرورت توجه دادرسی نسبت به آن، فاقد هر گونه اثر در فرایند دادرسی است که با مقصود قانونگذار از وضع ماده ۲۶۰ قانون آ.د.م. در تعارض است.

ب) اعتراض به نظریه کارشناس در امور کیفری

ماده ۱۶۱ قانون آ.د.م.ک. مصوب سال ۱۳۹۲ مقرر می‌دارد: «جز در موارد فوری، پس از پرداخت دستمزد به کارشناس اخطار می‌شود که ظرف مهلت تعیین شده در قرار کارشناسی نظر خود را تقدیم کند. مراتب وصول نظر کارشناس به طرفین ابلاغ می‌شود. طرفین می‌توانند ظرف یک هفته از تاریخ ابلاغ جهت ملاحظه نظر کارشناس به دفتر بازپرسی مراجعه و نظر خود را بطور کتبی اعلام نمایند». با توجه به بخش پایانی ماده ذکر شده که بیان می‌دارد «طرفین می‌توانند ظرف یک هفته از تاریخ ابلاغ جهت ملاحظه نظر کارشناس به دفتر بازپرسی مراجعه و نظر خود را بطور کتبی اعلام نمایند» در واقع اعلام نظر طرفین

دعوی نسبت به نظریه کارشناس در واقع اعلام اعتراض و یا اعلام عدم اعتراض و پذیرش نظریه کارشناس می‌باشد. علاوه بر طرفین دعوی، بازپرس هم در صورتیکه نظریه کارشناس با اوضاع و احوال محقق و معلوم مطابقت نداشته باشد، می‌تواند نظریه کارشناس را رد نماید که این موضوع طی ماده ۱۶۶ قانون آیین دادرسی کیفری چنین آمده است: «در صورتیکه نظر کارشناس با اوضاع و احوال محقق و معلوم مورد کارشناسی مطابقت نداشته باشد بازپرس نظر کارشناس را بنحو مستدل رد می‌کند و موضوع را به کارشناس دیگر ارجاع می‌دهد.»

ج) اعتراض به نظریه کارشناس دارای شخصیت حقوقی

در حوزه کارشناسی علاوه بر کارشناسان دارای شخصیت حقیقی ارگان‌ها و سازمان‌هایی وجود دارند که دارای شخصیت حقوقی هستند که وظیفه انجام کارشناسی را مطابق قانون بر عهده دارند؛ به عنوان مثال می‌توان از سازمان پزشکی قانونی، اداره تشخیص هویت و پلیس بین الملل، کمیسیونهای سازمان نظام پزشکی و غیره نام برد. سازمان پزشکی قانونی بر اساس ماده یک قانون تشکیل سازمان پزشکی کشور وظیفه کارشناسی در امور پزشکی را برعهده دارد و اداره تشخیص هویت و پلیس بین الملل بر اساس ماده ۲۲۶ قانون آیین دادرسی مدنی وظیفه کارشناسی دقت در سند، تطبیق خط، امضاء، اثر انگشت یا مهر سند را برعهده دارند؛ در نهایت این اشخاص حقوقی مسئله مورد استعلام را برای اظهار نظر به یک یا بعضی از کارشناسان خود ارجاع می‌دهند که با توجه به تصریح ماده ۲۲۶ ق.آ.د.م. باید هویت و مشخصات این فرد که در اظهار نظر دخالت مستقیم داشته است را معرفی نمایند و شخص یاد شده از جهت مسئولیت و موارد رد، در حکم کارشناس رسمی است. لذا، بین این حالت و حالتی که شخص حقیقی بطور مستقیم جهت انجام مورد کارشناسی انتخاب می‌شود به لحاظ مسئولیت، جهات رد و نیز امکان طرح اعتراض نسبت به نظر ابراز شده، تفاوت قابل ذکری وجود ندارد.

جهات اعتراض به نظریه کارشناس

اعتراض به نظر کارشناس اساساً بر مدار یکی از ایرادات قانونی مطرح می‌شود که به اعتقاد اصحاب دعوا به نظر کارشناس وارد است و طرفین دعوا برای اثبات بی اعتباری نظر کارشناس، ادعای فقدان شرایط قانونی لازم برای اعتبار نظر وی یا وجود موانع اعتبار نظریه کارشناس را مطرح می‌نمایند.

مطابق با اوضاع و احوال محقق نیز باشد در صورتیکه نتیجه کارشناسی همراه با عدم قطعیت، وجود احتمال و عباراتی نظیر: می تواند ...، ممکن است ...، احتمال دارد...، باشد به عنوان ضعف نظریه به شمار رفته و قابل اعتراض خواهد بود. بنابراین اگر نظر کارشناس فاقد یک نتیجه قطعی و منجز باشد، این امر ممکن است از موجبات طرح اعتراض تلقی گردد. قسمت اخیر تبصره یک ماده یک قانون تشکیل سازمان پزشکی قانونی کشور نیز مقرر می‌دارد: «اظهار نظر پزشکی قانونی باید ... متضمن ... نتیجه گیری کافی باشد.» بنابراین، نظریه کارشناسی باید حاوی یک نتیجه قطعی و روشن از روی علم و یقین کارشناس باشد که بر اساس تخصص و مهارت و تفحص وی در موضوع مورد ارجاع بدست آمده است.

یکی دیگر از جهات طرح اعتراض زمانی محقق می‌گردد که نظر کارشناس موجه و مستدل نباشد؛ زیرا بر طبق ماده ۲۶۲ قانون آ.د.م: «... در هر حال، اظهار نظر کارشناس باید ... موجه باشد ...» قسمت صدر ماده ۱۹ قانون کارشناسان رسمی نیز مقرر می‌دارد: «اظهار نظر کارشناسی باید مستدل ... باشد ...» از اینجا می‌توان گفت تفاوت بارز شهادت و کارشناسی در این است که شاهد تنها محسوسات خود را اعلام می‌دارد و مجاز به اخذ نتیجه از آنها نیست؛ زیرا استنتاج از اطلاعات شاهد با دادگاه است. حال آنکه کارشناس باید از کاوش‌ها، تحقیقات و تصدیقات خود نتیجه‌گیری موضوعی نموده و آن را مستدلاً اعلام نماید، هرچند که وی مجاز به استنتاج حکمی نیست.

از دیگر جهات اعتراض به نظر کارشناس، عدم مطابقت محدوده نظریه با قرار کارشناسی و عدم توجه و اظهار نظر کارشناس نسبت به تمامی موارد مندرج در قرار است؛ زیرا از یک سو، نظر کارشناس باید محدود به موضوع ارجاع شده باشد و وی نباید خارج از موضوع اظهار نظر کند و از سوی دیگر، کارشناس باید نسبت به تمامی مسائلی که دادرسی نظر او را در مورد آنها جویا شده، اظهار نظر کند و به بیان دیگر، نظر کارشناس باید جامع باشد. نهایتاً مخالفت نظر کارشناس با اوضاع و احوال محقق و معلوم مورد کارشناسی از دیگر جهات اعتراض به نظر کارشناس است که به صراحت در قوانین آیین دادرسی مدنی و کیفری مورد اشاره قرار گرفته است. وجود جهات رد (موارد معدومیت کارشناس) نیز زمینه را برای طرح اعتراض از سوی اصحاب دعوا فراهم نموده و مانع از اعتبار بخشیدن به نظریه کارشناس می‌گردد.

اصولاً در هیچ یک از مواد قانونی طرح اعتراض نسبت به نظر کارشناس مقید به ذکر جهت خاصی نشده است؛ اما دادرسی در صورتی می‌تواند نسبت به اعتراض اصحاب دعوا توجه نموده و اقدام مقتضی را در این خصوص معمول دارد که اعتراض را وارد تشخیص دهد و این امر جز با ذکر علت و جهت طرح اعتراض امکان پذیر نمی‌باشد. لذا، به شناسایی مهم‌ترین جهات اعتراض به نظر کارشناس می‌پردازیم. این جهات از یک سو ناظر به شرایط لازم برای اعتبار نظر کارشناس است که در صورت فقدان آنها، زمینه برای طرح اعتراض به نظر کارشناس توسط اصحاب دعوا مهیا می‌شود و از سوی دیگر، شامل موانع اعتبار نظر کارشناس است که بطور پراکنده در قوانین مربوط به کارشناسی از جمله قانون آ.د.م و قانون کارشناسان رسمی دادگستری ملاحظه می‌شود و وجود این موانع در خصوص مورد، از موجبات طرح اعتراض تلقی می‌شود. جهات طرح اعتراض نسبت به نظریه کارشناس را به نحو دیگری نیز می‌توان تقسیم کرد؛ بدین ترتیب که پاره ای از جهات طرح اعتراض متوجه خود نظریه و ضعف موجود در آن یا فقدان شرایط لازم برای اعتبار نظریه کارشناس است. برخی دیگر از جهات اعتراض ناشی از عدم انجام وظایفی است که به موجب قوانین برای کارشناسان مقرر شده است. سرانجام، پاره ای از جهات نیز مرتبط با عدم انجام وظایف قانونی از سوی دادرسی در زمینه نحوه رجوع به کارشناس است.

پذیرش اعتراض به لحاظ عدم انجام وظایف از سوی کارشناس

بدین اعتبار، ابتدا به بررسی جهات اعتراض که مرتبط با نظر کارشناس هستند، می‌پردازیم. یکی از جهات طرح اعتراض نسبت به نظر کارشناس، عدم صراحت در نظریه کارشناسی است. ماده ۲۶۲ قانون آ.د.م مقرر می‌دارد: «در هر حال اظهار نظر کارشناس باید صریح ... باشد.» ماده ۱۹ قانون کارشناسان رسمی دادگستری نیز به نحو مشابهی مقرر می‌دارد: «اظهار نظر کارشناسی باید ... صریح باشد.» همچنین، در تبصره یک ماده یک قانون تشکیل سازمان پزشکی قانونی کشور چنین آمده است که: «اظهار نظر پزشکی قانونی باید ... روشن ... باشد.» لزوم رعایت این شرط در منابع مختلف حقوقی نیز به کرات مورد تأکید قرار گرفته است بنابراین، همه توضیحات لازم در خصوص مورد کارشناسی باید به طور واضح و روشن در نظریه بیان گردد و کارشناس بایستی صریحاً اقدام به اظهار نظر نماید. بنابراین در صورتیکه نظریه کارشناس فاقد صراحت باشد هرچند که به کلیه زوایا به صورت دقیق اشاره کرده باشد و همچنین

اتلاف وقت و هزینه‌های فراوان است، بلکه فرایند کارشناسی را به دوتایی بی پایان بین طرفین دعوا مبدل ساخته و فرجام آنرا مبهم و دور از دسترس جلوه می‌دهد. هرچند تعبیر قانونگذار مبنی بر اعطای امکان اظهار نظر در جهت نفی نظریه کارشناس به اصحاب دعوا در مهلت معین، متضمن پذیرش حق اعتراض آنها نسبت به نظریه کارشناس می‌باشد، لیکن این اعتراض تنها در صورتی می‌تواند موجبات ارجاع امر به هیئت کارشناسی را فراهم کند که موجه و مستدل بوده و اسباب تردید و خدشه در اعتبار نظریه کارشناس را به ذهن دادرسی متبادر نماید. اتخاذ این رویکرد که اخیراً مورد اقبال قانونگذار نیز واقع شده است (نظیر ماده ۱۶۵ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب سال ۹۲ که مقرر می‌دارد هرگاه نظریه کارشناس به نظر بازپرس محل تردید باشد یا در صورت تعدد کارشناسان بین نظر آنان اختلاف باشد بازپرس می‌تواند تا دوبار دیگر از سایر کارشناسان دعوت بعمل آورد و...) از موارد طرح اعتراض بی‌مورد نسبت به نظر کارشناس خواهد کاست و به ابهام موجود در رویه قضایی از حیث نحوه برخورد با اعتراض اصحاب دعوا پایان خواهد داد. علاوه بر این، ایده مزبور به لحاظ تقلیل هزینه‌های تحمیل شده بر دادگستری و اصحاب دعوا، از دیدگاه تحلیل اقتصادی نیز قابل دفاع بوده و بایستی مورد حمایت قرار گیرد. راهکار دیگری که قابل تأیید بنظر می‌رسد آنست که قانونگذار همانند آنچه که قبلاً در برخی قوانین خاص مقرر شده است؛ ضمن تصریح به حق اعتراض اصحاب دعوا نسبت به نظریه کارشناس اولیه، اعمال حق مزبور را موجب ارجاع موضوع به هیئت کارشناسی معرفی نموده و در عین حال، نظر اکثریت اعضای هیئت را قطعی اعلام نماید تا بدین وسیله، هم حق اعتراض اصحاب دعوا نسبت به نظر کارشناس تثبیت گردد و هم بتوان بدون اتلاف وقت و هزینه، فرجام به موقع عملیات کارشناسی و تأثیر آن در حل و فصل مناسب دعوا را به انتظار نشست.

فهرست منابع:

- حیدری، سیروس؛ رزمجو محمد حسین «اعتراض به نظر کارشناس»؛ فصلنامه حقوق اسلامی، شماره ۴۳، زمستان ۱۳۹۳.
- جعفری لنگرودی، محمدجعفر؛ ترمینولوژی حقوق؛ ج ۱، تهران: انتشارات گنج دانش، ۱۳۶۳.
- حسن‌زاده، مهدی؛ «اعتبار نظر کارشناس»؛ اندیشه‌های حقوق خصوصی، شماره ۱۳۸۱، ص ۱۵۱-۱۷۲.
- شمس، عبدالله؛ آیین دادرسی مدنی؛ ج ۳، تهران: انتشارات دراک، ۱۳۸۸.
- شهیدی، مهدی؛ «دله اثبات دعوا؛ ادله اثبات احکام»؛ کانون وکلاء، شماره ۱۴۶-۱۴۷، ۱۳۶۸، ص ۷۹-۸۵.
- کاتوزیان، ناصر؛ اثبات و دلیل اثبات؛ ج ۲، تهران: نشر میزان، ۱۳۸۸.

مطابق ماده ۲۶۱ قانون آ.د.م و تبصره ۲ ماده ۱۸ قانون کانون کارشناسان رسمی، در صورت وجود جهات رد کارشناس، وی می‌بایست قبل از مباشرت به کارشناسی مراتب را بطور کتبی به دادگاه اعلام دارد و لذا، چنانچه کارشناس با وجود جهات رد، اقدام به اظهار نظر در خصوص مورد کارشناسی نماید، نه تنها مرتکب تخلف انتظامی شده است، بلکه طرح اعتراض نسبت به این نظریه از سوی اصحاب دعوا امکان پذیر خواهد بود، هرچند که چنین اعتراضی قبل از توجه به خود نظریه، ناظر به نحوه انتخاب کارشناس تلقی می‌گردد.

پذیرش اعتراض به لحاظ عدم انجام وظایف قانونی از سوی دادرسی

علاوه بر جهات رد کارشناس، عدم رعایت سایر مقررات آمره مربوط به نحوه رجوع به کارشناس از سوی دادرسی نیز می‌تواند مستمسکی برای اعتراض به نظر کارشناس قرار گیرد؛ زیرا قرار کارشناسی باید برای تشخیص امور موضوعی دارای جنبه فنی و تخصصی صادر گردد و کارشناس نیز به شیوه استقراء و از بین افراد دارای صلاحیت در رشته مربوط به موضوع انتخاب شود (مواد ۲۵۷ و ۲۵۸ ق.آ.د.م و مواد ۱۸ و ۱۹ قانون کانون کارشناسان رسمی)، از آنجا که قرار کارشناسی به اصحاب دعوا ابلاغ نمی‌شود و فی‌نفسه قابل اعتراض نیست، شاید نخستین فرصت برای طرح ایراد از حیث عدم رعایت مقررات فوق، زمانی باشد که برای طرح اعتراض نسبت به نظر کارشناس مقرر گردیده است. طرح چنین اعتراضی می‌تواند عندالاقضاء به عدول از قرار کارشناسی و کنار نهادن نظریه کارشناس یا تجدید عملیات کارشناسی منتهی گردد و بر فرض هم که از سوی دادگاه بدوی چنین اقدامی بعمل نیاید، زمینه برای نقض حکم صادره بر مبنای نظریه کارشناس از سوی مراجع عالی فراهم خواهد بود. همچنین مطابق ماده ۱۸ قانون کانون کارشناسان رسمی و مفهوم مخالف قسمت اخیر ماده ۲۶۸ ق.آ.د.م، جز در صورت تراضی طرفین بر انتخاب کارشناس معین، کارشناس می‌بایست از میان کارشناسان رسمی انتخاب شود. لذا، در صورتیکه با وجود کارشناس رسمی در محل استقرار دادگاه، دادرسی اقدام به انتخاب کارشناس از میان خبرگان محلی نماید، این امر می‌تواند از جهات طرح اعتراض نسبت به نظریه کارشناس باشد.

نتیجه گیری

رویه عملی بسیاری از محاکم آنست که به صرف طرح اعتراض از سوی یکی از اصحاب دعوا، اقدام به ارجاع امر به هیئت کارشناسی می‌نمایند و چنین اقدامی نه تنها موجب

نقش غیر فعال آموزش عالی در افزایش ضریب توسعه انسانی

مهندسی مصطفی همت آبادی
عضو هیئت علمی دانشکاه صنعتی شیراز

در این مقاله چگونگی تأثیر عوامل زیر بر توسعه انسانی بررسی می شود: افزایش افراد قادر به خواندن و نوشتن، و کمرنگ ماندن جنبه های دیگر آموزش عمومی تحلیل رشد کمی آموزش عالی (با تأکید بر رشته های فنی) و ناکارآمدی آن در ایجاد اشتغال و افزودن ضریب توسعه انسانی ناهنجاری های روانی ناشی از رکود سرمایه انسانی و کوچ این سرمایه به خاطر نابازدهی اجتماعی

افت شاخص توسعه انسانی

برای دانستن اینکه چرا توسعه آموزش عالی نقش مهمی در بهبود شاخص توسعه انسانی نداشته، ابتدا نگاهی می کنیم به آمار انباشت سرمایه انسانی:

الف. رده های سنی پایین

این رده ها در کشور ما به لحاظ تحصیلات عالی، نسبت به سایر کشورها و نرم بین المللی در جایگاه بالایی قرار دارند:

تحصیلات عالی برحسب رده های سنی در سال ۱۳۹۵

نسبت تعداد دانشجو و دانش آموخته به جمعیت رده سنی خود	۲- تعداد دانشجو یا دانش آموخته در این رده سنی	۱- جمعیت رده سنی	رده سنی
۳۵٫۷ درصد	سه میلیون و صد هزار	هشت میلیون و ششصد هزار	۱۸ تا ۲۴ ساله
۳۲٫۴ درصد	پنج میلیون و پانصد هزار نفر	شانزده میلیون و هشتصد هزار	۲۵ تا ۳۴ ساله
۱۷ درصد	سیزده میلیون و پانصد و پنجاه	هشتاد میلیون	همه سنین

داده های سرشماری ۱۳۹۵ مرکز آمار ایران نشان می دهد که از کل جمعیت هشت میلیون و ششصد هزار (۸۶۶، ۵۹۸، ۸) نفره متولدان دهه ۷۰ (۱۸ تا ۲۴ ساله) سه میلیون و صد هزار نفر (۴۸۴، ۰۶۹، ۳) دانشجو یا دانش آموخته هستند، یعنی پوشش شگفت آور ۳۵٫۷ درصدی.

همچنین از کل جمعیت شانزده میلیون و هشتصد هزار (۰۴۶، ۸۰۲، ۱۶) نفره متولدان دهه ۶۰-۷۰ (۲۵ تا ۳۴ ساله) پنج میلیون و پانصد هزار نفر (۹۵۵، ۵۴۷، ۵) دانشجو یا دانش آموخته هستند، یعنی رقم شگفتی انگیز ۳۲٫۴ درصد، که ایران را در این رده های سنی برتر از کشورهای همچون آلمان و ایتالیا قرار می دهد.

ب. تعداد دانش آموختگان تحصیلات عالی به جمعیت کل ۱۷ درصد بوده که معرف رقمی مناسب است و در رتبه ی جهانی مناسبی قرار می گیرد. معمولاً تعداد زنان دانشگاه دیده اندکی بیش از مردان است.

گرچه رشد زنان تحصیل کرده نشانه پویایی جامعه و ترسیم آینده روشن تر برای نسل بعدی است که در دامن زنان پرورش می یابند، لیکن در سال ۲۰۱۵ در رده بندی یونسکو از شاخص توسعه انسانی (HDI) ایران در مقام ۶۸ قرار داشته است! یعنی سرمایه ارزشمند انسانی نامبرده بالا کمتر مجال بروز یافته و نتوانسته خدمت رسانی شایسته ی مقامش را به اقشار جامعه ارائه کند.

شاب نابجا

نرخ رشد آموزش عالی از دهه ۷۰ به بعد شتابی بی حساب گرفت و در دهه های بعد تا امروز به اوج رسید. دانشگاه های دولتی در جذب بودجه، توسعه فضا و استخدام کادر یکه تاز شدند. بنحوی که تعداد دانشجو ۴ برابر استاد شد یا به ازای هر ۴ دانشجو یک استاد وجود داشت، این درحالی است که هنوز هم تشنه ی بودجه بیشتر برای توسعه نیروهای غیر علمی و ساختمان هستند.

دانشگاه آزاد اسلامی هم به نوبه خود با حمایت های همه جانبه دولتی گسترش نجومی یافت.

در حالی که نیاز کشور در حوزه های صنعت و عمران به کارگر و کاردان فنی بیش از پیش محسوس بود، مؤسساتی که نیروی زیر لیسانس تربیت می کردند به دانشگاه خواجه نصیر، علم و صنعت، دانشگاه صنعتی شیراز و غیره تغییر نام دادند، و مقاطع زیر لیسانس در آن ها منحل یا بسیار کم رنگ شد چنانکه در سال تحصیلی ۹۳-۹۲، تعداد تکنیسین های فارغ التحصیل یک چهارم مهندسان است (جدول ۲) و هدف اغلب آنان نیز مهندس شدن است.

ارتباط انبوه کارشناسان، دارندگان کارشناسی ارشد فنی مهندسی و دکترا با چرخه تولید بدون وجود رابطی به نام تکنسین مختل می شود. آن ها یا مجبورند خود نقش تکنیسین را ایفا کنند یا از تخصص اشان کناره گیرند و هر دو یعنی هدر رفتن انرژی و سرمایه صرف شده برای تربیت و آموزش

تعداد مراکز آموزشی فنی و حرفه ای از ۷۰۰ واحد در سال ۱۳۵۵ به ۶۹۸۳ واحد در سال ۱۳۹۰ رسیده، یعنی ۱۰ برابر شده است. تعداد دانشگاه ها نیز از ۲۲۳ واحد به ۲۵۴۰ واحد افزونی یافته که نشانگر رشدی معادل ۱۱.۴ برابر است. تمایل به مدرک گرایی سرمایه ها را به سمت تأسیس مراکز آموزش عالی جهت داده در حالی که نیاز اساسی کشور به کادر فنی ماهر پای کار، در سایه مانده است. در یک روال منطقی برای رفع نیازهای زیربنایی بایستی رشد مراکز فنی زیر لیسانس چندین برابر بیشتر می بود. دانشگاه هایی که مقاطع زیر لیسانس ارائه می دادند، با نگاهی تحقیرگرانه در صدد کوچک کردن و نهایتاً محو این دوره ها برآمدند، اغلب اساتید تدریس در دوره های فوق دیپلم را دون شأن خود دانسته، نمی پذیرند. این کوچک شماری خواه ناخواه به دانشجویان این مقاطع نیز سرایت می کند و هدف اغلب شان ورود به کارشناسی ناپیوسته یا پیوسته برای کسب لیسانس می شود.

گرچه نیاز بازار کار و کسب درآمد امروزه بسیاری از دیپلمه ها را نیز وا می دارد آینده ی خویش را در راه های فوری مانند؛ آموزش های زیر لیسانس نظیر تعمیرات، تأسیسات، کمک پزشکی و بیمارستانی، طراحی داخلی، آرایش و خیاطی و امثال آن جستجو کنند، بنحوی که گاه تا نیمی از ظرفیت دانشگاه ها، بخصوص دانشگاه های کم کیفیت مدرک ساز، خالی از متقاضی می ماند.

دانشگاه های نوظهور تحت عناوین پیام نور، غیرانتفاعی، غیرحضوری، شبانه، آموزش الکترونیکی، پردیس های دانشگاهی دولتی، علمی کاربردی برخی از صنایع^۲، ... یک شبه در زمین های نیم ساخته یا خانه های اجاره ای پدید آمدند و آموزش عالی تبدیل به دکانداری عالی (با پرستیژ) شد.

اکنون دولت و دستگاه های ذیربط فهمیده اند که فضاهای استاندارد و غیر استاندارد دانشگاهی از میزان نیازهای منطقی یک جامعه ی رو به رشد بشدت تجاوز کرده است. آمارها نشان می دهد که در مقطع زمانی ۱۳۵۵ - ۱۳۹۰ تعداد نسبی دانش آموختگان دانشگاهی بسی افزایش یافته است (جدول قبلی). اما نتوانسته در افزایش یا حتی ثابت نگه داشتن درآمد سرانه نقشی درخور ایفا نماید. از دانشگاه دیدگان همواره انتظار می رود که مسیر بازار کار و تولید اقتصادی را بهبود بخشند و در تولید ملی، سطح فرهنگ و دانش و رفاه اجتماعی تأثیر مثبت بجا گذارند. لیکن این طبقه با لختی و ناکارآمدی از عهده ی این وظیفه اساسی بخوبی بر نیامده است. آموزش دیدگان عالی نه تنها برای جامعه جوان و تشنه کار ایجاد اشتغال نکرده اند، خودشان نیز از بحران بیکاری در رنج اند. می توان گفت نظام آموزش عالی، جز در معدود رشته ها ارتباط خود را با بازار کار از دست داده و در فرآیند توسعه کشور بازیگر مهمی شمرده نمی شود.

اشتغال پسادانش آموختگی

در سال تحصیلی ۹۲-۹۳ تعداد ۷۳۸،۲۶۰ نفر با تحصیلات عالی فارغ التحصیل شده اند:

۶۰ درصد کارشناسی، ۲۴ درصد کاردانی، ۱۳ درصد کارشناسی ارشد، ۱ درصد دکتری، در حالی که نسبت کارشناسی به کاردانی باید برعکس باشد. در این سال؛ یکصد و پنج هزار (۱۰۴،۶۹۵) کارشناس ارشد و دکترا و پنج هزار (۴۸۹۹) پزشک به بازار کار ارائه شده اند، آمار سال های بعد هم نزدیک به همین ارقام است. از حدود ۶۰۰ هزار شغل تولید شده سالانه (سخنگوی دولت) بر طبق آمار حدود ۲۵ درصد به دانش آموختگان دانشگاهی می رسد، یعنی حدود ۲۵۰۰۰ کارشناس ارشد و دکترا و ۱۵۰۰ پزشک شاغل شده، و ۷۸۰۰۰ نفرشان به بازار بی کاری افزوده می شوند. بر اساس آمار غیر رسمی ۴۵ درصد این افراد بمنظور ادامه تحصیل یا کار قصد رفتن از کشور را دارند، یعنی تقدیم سالانه ۳۵۰۰۰ سرمایه انسانی با تحصیلات تکمیلی به بازار کار جهانی.

پروژه احداث پرشتاب واحدهای آموزش عالی (بخصوص پزشکی و لیسانس به بالا) از دهه ۶۰ کلید خورد، و هدف آن نگهداری جوانان مشتاق تحصیل در داخل و جلوگیری از خروج پول ملی بود.

اما عدم دوراندیشی و رقابت لجام گسیخته به رشد قارچ گونه ی این واحدها انجامید. بنحوی که هزارگانه چند تن از کادر آموزشی دانشگاه دور هم جمع شده مجوز تأسیس یک واحد آموزش عالی را دریافت می کردند و برای عقب نماندن از بازار رقابت به هر رشته ای که وزارت علوم مجوز می داد رضایت می دادند (که اغلب خارج از تخصص شان بود) و داوطلبان تشنه علم یا مدرک را با دریافت هزینه های نامعقول درساختمان های ناتمام جا می دادند. بازار رشته هایی که قبلاً در آموزشگاه ها توسط استادکاران کار دیده آموزانده می شد، با ارائه لیسانس در همان رشته و استفاده از اساتید کارناموخته گرم شد.

نقاط ضعف

خروج نیروهای دانشگاه دیده از کشور برای کار یا ادامه تحصیل هزینه های صرف شده در برآوردن آنان را به بهره وری مطلوب نمی رساند. مهاجرت متخصصان، کیفیت علمی و کارآیی خودشان را ارتقاء می دهد و نهایتاً به رشد سیستم جهانی علم و فناوری کمک می کند، اما در صورت عدم بازگشت به وطن، تراز اقتصادی و اجتماعی آن برای مردم ایران منفی است. غفلت از کیفیت در توسعه ی فراگیر آموزش عالی، لنگی بازار کار و تنگنای ورود تحصیل کردگان به این بازار، دولت و جامعه را متضرر و زیان و سود این معامله را نابرابر می کند.

بهینه سازی بودجه آموزش دانشگاهی بخشی از بودجه عمرانی و زیرساخت های توسعه را می رباید. پژوهش های دانش بنیان، توسعه محور، و پایه ای نیز به اندازه ی سود بخشی و شایستگی خود سهم قابلی از بودجه دریافت نمی کنند. در بسیاری از کشورها توجه اصلی بر آموزش و پرورش عمومی و حتی رایگان سازی جنبه های غیرکلاسی از قبیل آموزش تغذیه سالم و آشتی با طبیعت است. لیکن در اغلب لوایح بودجه ما آموزش عالی سهمی بس بزرگتر از آموزش عمومی دارد. تمرکز بعدی بودجه، پس از آموزش عمومی، باید پژوهش های استراتژیک بومی و سرمایه زا باشد که آن نیز چنان که گذشت بخشی درخور از این بودجه را دریافت نمی کند.

بررسی های آماری

میزان باسواد

طبق گزارش مرکز آمار ایران^۲؛ جمعیت با سواد در آبان ۱۳۵۵، دوازده میلیون و نهصد هزار نفر از کل جمعیت سی و چهار میلیونی بوده است (سی و هشت درصد با سواد و شصت و دو درصد بی سواد). این ارقام در آبان ۱۳۹۰ در بین جمعیت کل هفتاد و پنج میلیون نفری به سی میلیون مرد و بیست و هفت میلیون زن یعنی جمعاً پنجاه و هفت میلیون با سواد بالغ شد (هفتاد و شش درصد با سواد) که نرخ دو برابری رشد باسوادان نسبت به سال ۱۳۵۰ را نشان می دهد.

سال	جمعیت کل	با سواد	نسبت به جمعیت	باسواد مرد	نسبت باسوادان مرد به کل باسوادان	باسواد زن	نسبت باسوادان زن به کل باسوادان
۱۳۵۵	۳۳,۷۰۸,۷۴۴	۱۲,۸۷۷,۰۰۰	۳۸,۲٪	۸,۱۹۸,۰۰۰	۶۴٪	۴,۶۷۹,۰۰۰	۳۶٪
۱۳۹۰	۷۵,۱۴۹,۶۶۹	۵۷,۳۶۲,۰۰۰	۷۶,۳٪	۳۰,۱۲۶,۰۰۰	۵۳٪	۲۷,۲۳۶,۰۰۰	۴۷٪

یونسکو ایران را یکی از موفق ترین کشورهای جهان در مبارزه با بی سواد می شناسد.

میزان رشد تحصیل کرده های دانشگاهی

جمعیت دارای تحصیلات عالی^۳ از سیصد و ده هزار نفر در سال ۱۳۵۵ به پنج میلیون و پانصد هزار (۵,۴۷۴,۰۰۰) در سال ۱۳۹۰ رسیده، یعنی ۱۷,۶۶ برابر شده است. هم اکنون از نظر جمعیت نسبی تحصیل کردگان دوره های عالی (بین ۲۵ تا ۶۴ سال) در بین حدود ۱۹۰ کشور در مقام سیام هستیم^۴، که در دهک دوم رده بندی تحصیل کردگی قرار می گیریم.

تعداد دانشجویان نیز از حدود یکصد و هفتاد هزار نفر به حدود چهار میلیون رسیده، یعنی ۲۳,۵ برابر شده است.

تعداد دانشگاه ها نیز از ۲۲۳ واحد به ۲۵۴۰ واحد افزونی یافته که نشانگر رشدی معادل ۱۱,۴ برابر است. برای اطلاعات تفصیلی به جدول زیر مراجعه کنید.

آمار تحصیلات عالی در ۱۳۹۰ به نسبت ۱۳۵۵

جمعیت	۳۳ میلیون در ۱۳۵۵	۷۵ میلیون در ۱۳۹۰	۲,۳۳ برابر
جمعیت دارای تحصیلات عالی	۳۱۰,۰۰۰	۵,۴۷۴,۰۰۰	۱۷,۶۵ برابر
نسبت زنان در کل تحصیلات عالی	۳۹۵ زن در ۱۰۰۰ نفر	۵۰۲ زن در ۱۰۰۰ نفر*	تغییر جزئی
تعداد دانشجویان	۱۷۰,۰۰۰	۴,۰۰۰,۰۰۰	۲۳,۵ برابر
تعداد دانشگاه ها	۲۲۳ واحد	۲۵۴۰ واحد	۱۱,۴ برابر**
مراکز آموزشی فنی و حرفه ای	۷۰۰ واحد	۶۹۸۳ واحد	۱۰ برابر***
تعداد گرایش های کارشناسی	۱۹۶	۹۱۴	۴,۶۶ برابر
تعداد گرایش های کارشناسی ارشد	۱۸۲	۱۰۳۳	۵,۶۷ برابر
تعداد گرایش های دکتری Phd	۲۸	۷۹۳	۲۸,۳ برابر
تعداد هیئت علمی	۹۲۸۲	۶۳۸۱۸	۶,۸۷ برابر

* رشد زنان تحصیل کرده نشانه پویایی جامعه و ترسیم آینده روشن تر برای نسل بعدی است که در دامان زنان پرورش می یابند.
** بالاتر از نرم مورد انتظار
*** پایین تر از نرم مورد انتظار

آمار فنی مهندسی در سال های ۱۳۵۵ و ۱۳۹۰

در این مدت در رشته های فنی مهندسی نیز تعداد مردان از پنجاه و نه هزار نفر (۵۹,۴۲۹) به یک میلیون (۱,۱۴۸,۰۴۴) دانشجوی (۱۹,۳ برابر) و زنان از سه هزار (۲,۶۸۹) به سیصد و شصت هزار (۳۵۵,۲۶۰) دانشجو (۱۳۲ برابر) فزونی یافته است. تعداد مراکز آموزشی فنی و حرفه ای از ۷۰۰ واحد در سال ۱۳۵۵ به ۶۹۸۳ واحد در سال ۱۳۹۰ رسیده، یعنی ۱۰ برابر شده است. در طی همین زمان تعداد دانشگاه ها به ۱۱,۳ برابر رسیده است. اگر برخی از دانشگاه ها فاقد رشته های فنی باشند، دانشگاه هایی که فقط دانشجوی فنی دارند، به لحاظ تعداد دانشجوی، نبود دانشجوی فنی در آن دانشگاه ها را جبران می کنند. از اینرو با اندکی تسامح می توان تعداد دانشگاه ها را با تعداد رشته های مهندسی برابر گرفت و با تعداد مراکز فنی زیر لیسانس مقایسه کرد.

آمار تحصیلات عالی فنی مهندسی در ۱۳۹۰ نسبت به ۱۳۵۵

تعداد	۱- در سال ۱۳۵۵	۲- در سال ۱۳۹۰	نسبت ۲ به ۱
دانشجویان (مرد)	پنجاه و نه هزار نفر	یک میلیون	۱۹,۳ برابر
تعداد دانشجویان (زن)	سه هزار	سیصد و شصت هزار	۱۳۲ برابر
دانشگاه ها	۲۲۳ واحد	۲۵۴۰ واحد	۱۱,۴ برابر
مراکز آموزشی فنی و حرفه ای	۷۰۰ واحد	۶۹۸۳ واحد	۱۰ برابر

آمار فوق نشان می دهند که تمایل به مدرک گرایي سرمایه ها را به سمت تأسیس مراکز آموزش عالی برای ارائه لیسانس و بالاتر سوق داده، و به این ترتیب نیاز اساسی کشور به کادر فنی پای کار، تحت الشعاع تمایل به لیسانس قرار گرفته است. در یک روال منطقی برای رفع نیازهای زیربنایی بایستی رشد مراکز فنی زیر لیسانس چندین برابر بیشتر می بود.

آمار رشته پزشکی

در سال تحصیلی ۶۷-۶۸، تعداد بیست و هشت هزار زن (۲۷,۸۵۷) و سی و هشت هزار مرد (۳۷,۶۵۹) در رشته های پزشکی مشغول به تحصیل بوده اند با نسبت ۱,۳۵ مرد به زن. در آن سال ها کمبود پزشک به خصوص در روستاها و نقاط دور افتاده محسوس بود بنحوی که به خدمات پزشکان غیرایرانی نیاز افتاد.

در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ تعداد زنان دانشجوی پزشکی به صد و شصت و چهار هزار (۱۶۴,۴۴۵) و مردان به هشتاد و دو هزار (۸۱,۶۶۰) افزایش یافت یعنی یک رشد ۵,۹ برابری در دانشجویان زن و ۲,۱۶ برابری در مردان دانشجو در ظرف ۲۶ سال.

آمار تحصیلات پزشکی در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ نسبت به ۶۷-۶۸

تعداد	سال تحصیلی ۶۷-۶۸	سال تحصیلی ۹۳-۹۴	نسبت
دانشجویان (مرد)	سی و هشت هزار	هشتاد دو هزار	۲,۱۶ برابر
دانشجویان (زن)	بیست و هشت هزار	صد و شصت و چهار هزار	۵,۹ برابر
نسبت تعداد زن و مرد	مردان ۱,۳۵ برابر زنان	زنان ۲ برابر مردان	---

تعداد پزشکان متخصص از ۷۰۰۰ نفر در سال ۵۷ به بیش از ده برابر یعنی ۷۲.۷۹۲ در حال حاضر رسیده است. گرچه هم اکنون کشور با مازاد پزشک عمومی و حتی متخصص روبرو است، اما خدمات کیفی پزشکی در برخی مراکز عمدتاً گران قیمت در حدی است که بیمارانی از سایر کشورها نیز به منظور درمان تحت نظر پزشکان متبحر ما به ایران می آیند.

راهکار

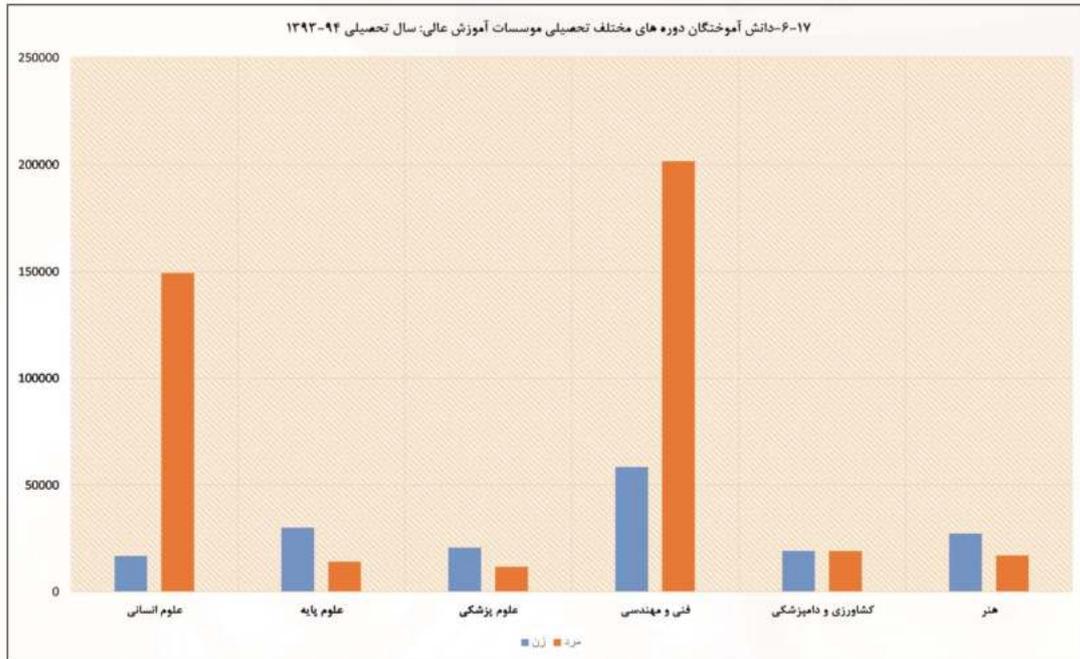
وقت آن است که ورود بی واسطه و مستقیم دولت در آموزش عالی و سرمایه گذاری ناسودبخش در توسعه آن به تدریج کاهش یابد. با توجه به اشراف همه جانبه بر نیازها، دولت باید اهداف استراتژیک را پیش پای دانشگاه ها و پژوهشگاه ها بگذارد و موانع احتمالی را از سر راه آنان بردارد. دانشگاه ها با توجه به اصل هزینه- فایده به کار ادامه دهند تا از فرسودگی بیشتر انرژی و سرمایه ی ملی پرهیز شود.

گرچه نظام باز آموزش عالی دهک جامعه ی تحصیل کرده را بزرگ می کند، اما همین طبقه در صورت اجبار به خانه نشینی و ناکارآمدی اجتماعی، آرزومند گریز شده، از صرف عمر در راه فرهیختگی اظهار شکایت، ندامت و دلزده گی می کند که پیامد آن گسترش سطح نارضایتی و توقعات خاموش جامعه است.

مؤسسه پژوهش و آموزش عالی

تعداد دانش آموختگان به تفکیک گروه و مقطع تحصیلی (۱۳۹۲-۱۳۹۳)

رشته تحصیلی	کاررانی			کارشناسی			کارشناسی ارشد			دکتری حرفه ای			دکتری تخصصی			جمع کل	
	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	مرد	زن
علوم انسانی	۳۷۸۹۷	۷۰۷۶۱	۳۲۸۶	۱۱۲۵۶۶	۸۴۴۷۵	۱۹۷۰۴۱	۲۳۰۹۴	۲۶۰۷۰	۴۹۱۶۴	۰	۰	۰	۱۳۹۹	۹۵۲	۴۴۷	۱۴۹۲۹۴	۱۶۸۹۷
علوم پایه	۳۵۶	۶۷۸	۲۲۲	۲۱۰۲۰	۸۷۲۲	۲۹۷۵۲	۸۲۷۶	۴۵۳۷	۱۲۸۱۳	۰	۰	۰	۱۰۰۲	۵۱۹	۴۸۳	۱۴۱۴۴	۳۰۱۰۱
علوم پزشکی	۲۰۷۰	۲۹۳۸	۸۶۸	۱۳۸۴۸	۵۴۱۶	۱۹۲۶۴	۱۷۷۲	۸۳۴	۲۶۰۶	۱۷۵۴	۲۶۴۵	۴۲۹۹	۱۷۲۰	۱۶۲۵	۱۷۲۰	۱۱۷۹۴	۲۰۷۵۸
فنی و مهندسی	۶۶۲۹۷	۸۰۳۴۱	۱۳۹۴۴	۳۸۹۹۹	۱۱۹۰۳۱	۱۵۸۰۲۰	۵۴۲۹	۱۵۶۴۶	۲۱۰۷۵	۰	۰	۰	۹۶۷	۷۷۴	۱۹۳	۲۰۱۷۴۸	۵۸۵۶۵
کشاورزی و دامپزشکی	۳۵۰۴	۴۶۸۴	۱۱۸۰	۱۳۸۳۷	۱۰۵۷۳	۲۴۴۱۰	۳۷۴۹	۴۳۸۴	۸۱۳۳	۲۷۲	۲۲۸	۵۰۰	۳۹۳	۲۳۴	۶۲۷	۱۹۱۲۶	۱۹۲۲۸
هنر	۱۰۱۲۸	۲۴۲۳۹	۱۴۱۱۱	۱۱۲۵۵	۵۳۷۳	۱۶۶۲۸	۱۹۵۰	۱۵۵۲	۳۵۰۲	۰	۰	۰	۳۰	۳۲	۶۲	۱۷۰۸۳	۲۷۲۴۸
جمع کل	۱۲۰۲۵۲	۱۸۳۵۴۱	۶۳۲۸۹	۲۱۱۵۲۵	۲۳۳۶۰۰	۴۴۵۱۲۵	۴۴۲۷۰	۵۲۰۲۳	۹۷۲۹۳	۲۰۲۶	۲۸۷۳	۴۸۹۹	۲۰۱۴	۴۳۲۸۸	۷۴۰۲	۴۱۳۲۸۹	۲۳۴۹۷۱

پی نوشت:

- ۱- (Human Development Index) ، برای توضیح بیشتر به مقاله «در ستایش مهر» نگارنده، نشریه دانش آموخته، شماره ۳۱ مراجعه کنید.
- ۲- دانشگاه های علمی کاربردی صنایع با هدف تربیت کادر فنی پای کار و دست به آچار همان صنعت تأسیس می شوند، اما به دلایل ذکر شده در متن مقاله به سمت لیسانس گرایش پیدا کرده اند.
- ۳- مآخذ این مقاله عبارتند از: مرکز آمار، سالنامه آماری و داده های مراکز آموزشی، مقاله نگارنده با عنوان «در ستایش مهر»، نشریه دانش آموخته، شماره ۳۱
- ۴- طبق تعریف وزارت علوم و تأیید مرکز آمار ایران، حوزه آموزش عالی شامل تمامی مقاطع تحصیلی بالاتر از دیپلم است که شامل دانشجویان، فارغ التحصیلان دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی است که زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و همچنین دانشگاه آزاد اسلامی اداره شده و دربرگیرنده سطوح: کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترای حرفه ای و تخصصی است.
- ۵- به آمارهای یونسکو مراجعه کنید. ایران در ردیف کشورهای توسعه یافته (Developed) قرار دارد و از رده های ۱۰۰ به پایین کشورهای کمتر توسعه یافته (Undeveloped) محسوب می شوند.
- ۶- در فهرست زیر تعدادی از رشته های مرتبط با پزشکی آورده شده است.

پزشکی:

فوریت های پزشکی طب اورژانس ارتوپدی پزشکی اطفال پزشکی انفورماتیک آنکولوژی (سرطان شناسی) ایمنی شناسی و آلرژی بهداشت عمومی بیماری های اعصاب بیماری های ریوی پزشکی بیهوشی پزشکی خانواده پزشکی مولکولی پزشکی قانونی پزشکی پوست جراحی عمومی جراحی کلیه و مجاری ادراری جراحی مغز و اعصاب چشم پزشکی روان پزشکی روماتولوژی زنان و زایمان طب فیزیکی و توانبخشی

طب کار / بهداشت حرفه ای پزشکی عفونی پزشکی غدد پزشکی قلب و عروق پزشکی کلیه و مجاری ادراری پزشکی گوارش و کبد پزشکی گوش، حلق و بینی دندانپزشکی بیماری های دهان و دندان

رشته های مرتبط:

فیزیولوژی پزشکی پاتولوژی (آسیب شناسی) خون شناسی- داروسازی دامپزشکی رادیولوژی {تکنولوژی پرتو شناسی} ژنتیک میکروب شناسی طب سنتی / طب حاشیه علوم آزمایشگاهی مدارک پزشکی کالبدشناسی / علوم تشریحی طب هوانوردی و هوافضا

پیراپزشکی:

دارورسانی بینایی سنجی فیزیوتراپی پرستاری تغذیه و رژیم درمانی مامایی

نظام ارزیابی صلاحیت حرفه‌ای رانندگان حمل و نقل عمومی جاده‌ای مبتنی بر سنجش و مهارت

سید مصطفی اکرامی نیا
کارشناس ارشد حمل و نقل

مقدمه

حمل و نقل در مناسبات اجتماعی و اقتصادی جهان نقش و جایگاه ویژه‌ای دارد؛ امروزه پیشرفت حمل و نقل یکی از مهمترین شاخصه‌های بخش توسعه یافتگی کشورها محسوب می‌شود. برای دستیابی به توسعه متوازن همه‌ی مجموعه‌های کشور اعم از بخش‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی، لزوم برنامه‌ریزی، سرمایه‌گذاری و نظارت ویژه در بخش حمل و نقل محرز است. توسعه و تقویت شبکه حمل و نقل بویژه زیرساخت‌های این شبکه به عنوان شاخصی مهم در اقتصاد ملی و یکی از تاثیرگذارترین مولفه‌ها در زندگی هر خانوار ایرانی مطرح است. شبکه راه‌های زمینی به علت وسعت، کاربری‌های مختلف، سهولت دسترسی، هزینه کم و در اختیار بودن (بویژه برای طبقات متوسط و کم در آمد جامعه) پتانسیل و بهره‌دهی بالایی برای خدمت‌رسانی دارد، از این رو در بین شقوق مختلف حمل و نقل، زیربخش حمل و نقل جاده‌ای از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است بطوریکه، سالانه حدود ۱۵۰ میلیون نفر مسافر توسط ناوگان حمل و نقل عمومی جاده‌ای (اتوبوس، مینی بوس و سواری) در کشور جابجا می‌شوند. طبق همین آمار سهم اتوبوس در سیستم جابجایی مسافر جاده‌ای تا پایان سال ۹۷، حدود ۵۴ درصد است؛ به طوری که بصورت میانگین از هر ۱۰ نفر مسافر جابجا شده در سیستم حمل و نقل جاده‌ای کشور تقریباً ۵ نفر از آنان با ناوگان اتوبوسی جابجا شده‌اند. (اتوبوس ۵۴ درصد، مینی بوس ۲۶ درصد و سواری کرایه ۲۰ درصد). یکی از اساسی‌ترین روش‌های ارتقای ایمنی پایدار در این بخش، اجرای آموزش‌های بمنظور افزایش دانش ترافیکی با هدف غنا بخشیدن به فرهنگ ترافیک در جامعه است که در این زمینه می‌توان به اصلاح رفتار رانندگان حمل و نقل جاده‌ای اشاره کرد و رفتارسنجی رانندگان حمل و نقل عمومی جاده‌ای از قبیل رفتارهای پرخطرگرا، تدافعی و محتاطانه و علل این رفتارهای خطرآفرین را بررسی و اقداماتی را به عنوان

رانندگان حمل و نقل عمومی مسافری تعریف و در آن سطح فرهنگی و عملکردی رانندگان ناوگان حمل و نقل عمومی سنجیده و کاستی‌های موجود را برطرف نمود.

۱- مروری بر چگونگی اجرای طرح

بررسی‌های صورت گرفته در خصوص تصادفات ناوگان حمل و نقل عمومی نشان می‌دهد که عامل انسانی با عللی از قبیل عدم توجه به جلو و عدم توانایی در کنترل وسیله نقلیه بیشترین نقش را در بروز تصادفات دارند. ویژگی‌های فردی و شخصیتی و همچنین اختلالات روحی و روانی راننده، عدم رعایت قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی، خستگی و خواب‌آلودگی، استعمال مواد مخدر و عدم تناسب ویژگی‌های روان شناختی رانندگان با رانندگی از جمله عوامل تاثیرگذار بر تصادفات هستند که بطور مستقیم به عامل انسانی مربوط می‌شوند. از این رو یکی از روش‌های موثر در کاهش تعداد تصادفات جاده‌ای، تغییر در نحوه رفتار و عملکرد عوامل انسانی است. برای کاهش حوادث و تصادفات ترافیکی باید همه زیر فرآیندهای دخیل در حوادث و تصادفات از جمله سنجش شایستگی‌های مورد نیاز رانندگان مورد بازنگری قرار گیرد. از این رو استقرار و اجرایی نمودن نظام ارزیابی صلاحیت حرفه‌ای رانندگان حمل و نقل عمومی جاده‌ای کشور مبتنی بر سنجش و مهارت دارای اهمیت است زیرا با استفاده از آن می‌توان ویژگی‌های شخصیتی و هیجانی، ویژگی‌های شناختی و نگرش‌های موردنیاز در حرفه رانندگی و مهارت رانندگان را آزمود تا مشخص شود که کدامیک از افراد به لحاظ روان شناختی و مهارتی دارای صلاحیت رانندگی هستند و کدام دسته از افراد نیازمند حضور در دوره‌های روان درمانی می‌باشند.

۲- سنجش رانندگان حمل و نقل عمومی جاده‌ای

۲-۱- سنجش ویژگی‌های روانشناختی

وضعیت سلامت رانندگان یکی از عوامل مهم و تاثیرگذار بر حوادث جاده‌ای و مرگ و میر ناشی از آن است. وجود بیماری‌های

مختلف در رانندگان بویژه رانندگان وسایل نقلیه عمومی می‌تواند باعث افزایش خطر حوادث جانی و خسارات مالی فراوان گردد. رانندگان باید از سطح سلامت جسمی و روانی قابل قبولی برخوردار باشند تا کمترین خطر را برای ایمنی خود، مسافران و افراد جامعه ایجاد نمایند. همچنین رانندگان باید از قدرت بینایی و شنوایی مناسب برخوردار بوده و از سطح سلامت قابل قبولی در سیستم قلبی عروقی، ریوی، عضلانی، اسکلتی و روانی برخوردار باشند. سیستم سنجش ویژگی‌های روانشناختی رانندگان نقشی اساسی در عملکرد رانندگان بویژه در شرایط اضطراری و تحت فشار ایفا می‌کند. به مجموعه روش‌هایی مانند آزمون‌های کامپیوتری، پرسشنامه نگرش سنج و مصاحبه؛ مشاهدات رفتاری گفته می‌شود که با استفاده از آن می‌توان ویژگی‌های روان شناختی (دانش، مهارت، استعداد، هوش، ویژگی‌های شخصیتی، نگرش و علائق) یک فرد را مشخص نمود.

۱-۲-۱- سنجش‌های روحی- روانی در کشورهای مختلف

سه کشور ایالات متحده آمریکا، انگلستان و ترکیه قوانین و دستورالعمل‌هایی تحت عنوان "سازگاری رانندگی" دارند که در آن‌ها معیارهایی برای سلامت جسمانی و روحی- روانی رانندگان تعریف شده است. و از طریق ابزارهای سنجش‌های روان شناختی TRAFIKENT، ART، VTS رانندگان مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. در میان این سه کشور، ترکیه استفاده از سامانه‌های یکپارچه تخصصی (نظیر سامانه اندازه‌گیری شاخصه‌های ترافیکی وینا) که از آزمون‌های مبتنی بر رایانه برای سنجش شاخصه‌های روحی- روانی استفاده می‌کنند، را در روند دریافت گواهی نامه‌های تجاری اجباری نموده است.

– نحوه اجرا در کشور ترکیه

در این کشور، رانندگان خودروهای حمل و نقل تجاری که خواهان دریافت گواهینامه SRC می‌باشند، می‌بایست مورد معاینه و سنجش روحی- روانی قرار بگیرند. طبق قانون حمل و نقل جاده‌ای ترکیه هر ۵ سال، می‌بایست یک گزارش پزشکی که نشان دهنده سلامت جسمی و روحی- روانی رانندگان وسایل نقلیه موتوری حمل و نقل مسافر و کالا در جاده‌های عمومی و ... باشد، تهیه شود. مطابق با قوانین مربوط به مراکز ارزیابی روحی- روانی، ارزیابی روحی- روانی

می‌بایست با استفاده از آزمون‌های مبتنی بر رایانه انجام شود. از این رو شاخصه‌هایی که می‌بایست توسط آزمون‌های مبتنی بر رایانه مورد سنجش قرار گیرند بیان شده است. این شاخصه‌ها به شرح زیر است:

- الف: توانایی‌های ذهنی: ۱- توجه ۲- توانایی درک و ارزیابی ۴- درک سرعت و فاصله ۵- آگاه بودن نسبت به تنش‌های مختلف ۶- ادراک و فهم بصری ۷- حافظه بصری
- ب: مهارت‌های روانی- حرکتی: ۱- سرعت واکنش و عکس‌العمل ۲- سطح هماهنگی (اعضا و اندام مختلف بدن) ۳- سنجش‌های شخصیتی، انسجام، نگرش و طرز رفتار ۲-۲- سنجش دانش و مهارت رانندگی ۱-۲-۲- سنجش دانش

طبیعتاً در پس هر نظام آموزشی، یک نظام سنجش برای آزمون کارآیی و اعتبار آموزش‌های داده شده مورد نیاز است. این امر خصوصاً در مواردی که آموزش‌های غلط، منجر به خسارات فراوان جانی و مالی در سطحی وسیع می‌شود، بیش از پیش ضروری بنظر می‌رسد. مصداق این امر، نظام آموزش و سنجش رانندگی است. زیرا در صورت عدم آموزش کارآمد به رانندگان، کشور و مردم آسیب‌های فراوانی را متحمل خواهند شد. در شکل زیر، شمای کلی نظام سنجش دانش رانندگی مشاهده می‌شود. این نظام از ۴ مرحله تشکیل شده است که توضیحات مربوط به هر مرحله، نحوه انجام آزمون و ابزارهای مورد نیاز هر آزمون در ادامه ذکر می‌شود:

- ۱. پرسش‌های چند گزینه‌ای
- ۲. بررسی رانندگی
- ۳. درک خطر
- ۴. بررسی‌های موردی

۱-۲-۲- پرسش‌های چند گزینه‌ای

در این بخش تمامی موارد آموزش داده شده، بصورت سوالات چند گزینه‌ای مورد سنجش قرار می‌گیرد. انجام این آزمون می‌بایست مبتنی بر رایانه بوده و برای هر وسیله نقلیه بطور متفاوت برگزار گردد.

۲-۲-۱-۲- بررسی رانندگی

در این بخش، راننده می‌بایست با مشاهده یک فیلم ۵ دقیقه‌ای

۳-۲-۲- نظام سنجش مهارت رانندگی در شکل زیر شمای کلی نظام سنجش مهارت رانندگی مشاهده می‌شود. این نظام از ۳ مرحله تشکیل شده است:

۱. موارد مربوط به ایمنی وسیله نقلیه

۲. رانندگی جاده عملی

۳. رانندگی در زمین تمرین

۱-۲-۲-۲- موارد مربوط به ایمنی وسیله نقلیه

هدف از این بخش، سنجش مهارت‌های عملی مربوط به ایمنی وسیله نقلیه و تشخیص وسیله نقلیه ایمن از غیر ایمن است. در این بخش دو نوع پرسش مطرح می‌شود. پرسش‌های تشریحی و پرسش‌های عملی؛ در بخش پرسش‌های تشریحی، ممتحن از متقاضی می‌خواهد که یکی از اصول مربوط به ایمنی که در نظام آموزش به کار آموز تدریس شده است را بیان کند. در بخش پرسش‌های عملی نیز کار آموز باید این اصول و توانایی استفاده از ابزارهای کمکی (مثلاً وسیله سنجش باد لاستیک و یا ابزارهای مهار بار) را بصورت عملی به ممتحن نشان دهد.

۲-۲-۳-۲- رانندگی جاده عملی

این بخش تماماً در داخل کابین وسیله نقلیه و با حضور کار آموز (در صندلی راننده) و ممتحن (در صندلی کنار راننده) برگزار خواهد شد. خودرو مورد استفاده در این آزمون، می‌بایست خودرو مورد نظر متقاضی باشد. مثلاً اگر متقاضی خواهان دریافت گواهی نامه برای رانندگی وسایل نقلیه دارای مخزن است، می‌بایست با یک وسیله نقلیه دارای مخزن آزمون بدهد. در این بخش ممتحن باید عملکرد راننده در تمام موارد آموزش داده شده را مورد ارزیابی قرار دهد در این آزمون موارد زیر سنجیده خواهد شد:

استفاده از کنترل‌های وسیله نقلیه، حرکت در یک راستا سربالایی و سربایی، انجام یک توقف کنترل شده، استفاده از آینه‌ها، نشان دادن آگاهی و پیش بینی قصد دیگر کاربران جاده، مدیریت روند و کنترل سرعت وسیله نقلیه، درک خطر و عکس العمل مناسب و انتخاب مکانی ایمن برای توقف

این آزمون می‌بایست در تمام شرایط ترافیکی و انواع مختلف راه ها برگزار شود، همچنین پیشنهاد می‌شود که با استفاده از شبیه ساز و یا پیست‌های ویژه، شرایط مختلف آب و هوایی

از یک رانندگی، تمام مواردی که راننده مرتکب تخلف شده است را مشخص کند. این امر با کلیک کردن بر روی صفحه نمایش در هنگام انجام تخلف انجام می‌شود. ۳-۱-۲-۲- درک خطر

این بخش شباهت زیادی به آزمون بررسی رانندگی دارد. با این تفاوت که در این بخش، ۱۹ فیلم حاوی رانندگی‌های روزمره نمایش داده خواهد شد؛ در ۱۸ فیلم، یک خطر در حال وقوع و در یک فیلم ۲ خطر در حال وقوع وجود دارد که راننده می‌بایست آنرا تشخیص دهد.

۴-۲-۲- بررسی‌های موردی

در این آزمون، ۷ داستان کوتاه که بیانگر یک موقعیت در زندگی حرفه‌ای رانندگان است، در نمایشگر، نشان داده می‌شود؛ سپس بین ۶ تا ۸ پرسش چند گزینه‌ای برای هر داستان، در مجموع ۵۰ پرسش، مطرح و راننده متناسب با نوع وسیله نقلیه باید به آن پاسخ دهد.

۲-۲-۲- نظام آموزش مهارت رانندگی

استفاده مناسب و کارآمد از هر وسیله و ابزاری، نیازمند کسب دانش و مهارت نحوه استفاده از آن است. این امر در مورد وسایل نقلیه نیز صدق می‌کند. بدون آموزش دانش و مهارت کافی به رانندگان نمی‌توان توقع استفاده ایمن از وسایل نقلیه را داشت. بدین ترتیب، نظام آموزش مهارت رانندگی، بخشی مهم از نظام آموزش و سنجش رانندگان وسایل نقلیه سنگین را تشکیل می‌دهد. داوطلب در صورت عدم فراگیری سرفصل‌های آموزشی مربوطه، می‌بایست زمان بیشتری تحت آموزش قرار بگیرد.

همچنین آموزش‌های مهارت رانندگی می‌بایست در شرایط ترافیکی و آب و هوای متنوع، شب و روز و جاده‌های مختلف انجام شود. یک سوم از کل آموزش‌های مهارت رانندگی می‌بایست در شب برگزار شود. در بخش آموزش در شرایط مختلف آب و هوایی، می‌بایست از زمین‌های تمرین ویژه شبیه سازی باران استفاده شود.

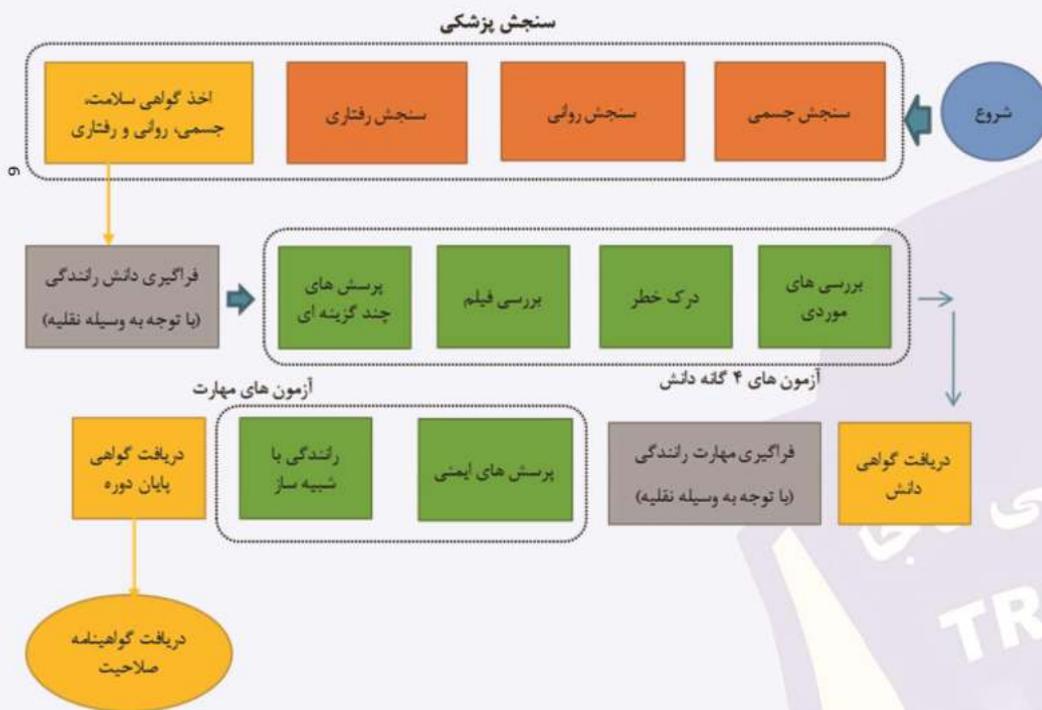
حداکثر یک سوم زمان آموزش مهارت‌های رانندگی می‌تواند در دستگاه‌های شبیه ساز (سیمولاتور) سپری شود. در پایان دوره آموزشی، یک گواهی برای داوطلب صادر می‌شود. این گواهی برای شرکت در آزمون مهارت‌های رانندگی الزامی است.

۳- نحوه اجرای طرح در ایران
با توجه به مطالعات صورت گرفته در کشورهای مختلف و مشاهده تاثیر قابل توجه ارزیابی صلاحیت حرفه‌ای رانندگان حمل و نقل عمومی مبتنی بر سنجش و مهارت در کاهش تصادفات کشورهای مورد مطالعه، در ایران نیز دستگاه‌ها و بخش‌های مرتبط با این موضوع با همکاری یکدیگر، انجام مطالعات اجرایی آنرا در دستور کار خود قرار داده‌اند که با توجه به شرایط اقتصادی و فرهنگی کشور مدل بومی بصورت اولیه تهیه گردیده است.

(باران، برف و...) شبیه سازی شده و عملکرد راننده در این شرایط مورد ارزیابی قرار گیرد. در این آزمون‌ها رفتار و عملکرد راننده در شرایط گوناگون مورد ارزیابی قرار گرفته و موضوعات مختلفی از نحوه نشستن بر روی صندلی گرفته تا تست بینایی و شنوایی سنجی و قابلیت تشخیص و تخمین حوادث و سرعت عکس العمل رانندگان ارزیابی و مورد توجه قرار خواهد گرفت. در واقع مزیت استفاده از شبیه سازها برای آموزش رانندگی، کاهش هزینه‌های جانی و مالی، صرفه جویی در زمان و مصرف سوخت، آموزش در شرایط جوی و ترافیکی گوناگون، سنجش سرعت عکس العمل راننده و ارتقاء آن، پیشگیری از تصادف، راحتی سرنشین و... است.

نمونه پیشنهادی مدل بومی اولیه اجرای طرح در ایران:

نگاهی به مفاهیم ضروری فعالیت در بورس و اوراق بهادار

حسین حسینی

کارشناس رسمی دادگستری در رشته حسابداری و حسابرسی

مفهوم سوم: پرتفو یا پرتفوی (Portfolio)

پرتفو عبارتست از سبدي از سهام شرکت‌های مختلف که با هدف کاهش ریسک سرمایه‌گذاری تهیه می‌شود. کارشناسان اقتصادی حتی در بهترین حالت‌های تحلیلی، خرید تنها یک سهم (اصطلاحاً تک سهم شدن) را توصیه نمی‌کنند و پیشنهاد خرید چند سهم متنوع را می‌دهند. این کار برای آنست که ریسک سرمایه‌گذاری کاهش یابد. فرض کنید صنعتی با رشد قیمت ارزشش کم می‌شود (این صنعت احتمالاً در کار صادرات است) و صنعتی دیگر با رشد قیمت ارزش متضرر می‌شود (مواد اولیه این صنعت وارد می‌شود). حال اگر در سبد ما از هر دوی این صنایع سهام خریداری شود، در حقیقت خود را نسبت به تغییرات قیمت ارزش مصون کرده ایم و تغییرات ناشی از قیمت ارزش باعث رشد یکی و کاهش دیگری می‌شود. به بیان دیگر با تشکیل سبد سهام، ضرر ناشی از کاهش قیمت یک یا چند سهم را با سود حاصل از افزایش قیمت سهام‌های دیگر پوشش می‌دهیم.

مفهوم چهارم: کد معاملاتی یا کد بورسی

عبارت است از کدی ثابت که به سهامداران اختصاص داده می‌شود تا در هنگام خرید و فروش سهام از آن استفاده کنند. این کد متشکل از سه حرف اول نام خانوادگی افراد به همراه یک عدد ثابت است که در معاملات سهام کارکردی مشابه شماره حساب در نقل و انتقالات بانکی را دارد. مثلاً فردی که نام خانوادگی او میرزایی است ممکن است کدی به صورت میر۰۶۵۲۱ دریافت کند.

برای خرید و فروش سهام، دریافت کد معاملاتی الزامی است. سازمان بورس این کار را برای سهولت در امر خرید و فروش سهام انجام می‌دهد. یعنی یک بار مدارک شناسایی شما را می‌گیرد و به شما کدی می‌دهد که در معاملات همواره با آن کد شناسایی می‌شوید.

برای دریافت این کد باید به یکی از شرکت‌های کارگزاری بورس مراجعه کنید. برای یافتن آدرس و مشخصات کارگزاری‌های فعال می‌توانید به آدرس www.seo.ir مراجعه نمایید.

برای شروع کار در هر زمینه‌ای نیاز به یادگیری مفاهیم و اصطلاحات اولیه و پایه‌ای وجود دارد. فعالیت در بازار بورس نیز از این قاعده مستثنی نیست و آشنایی با اصطلاحات و مفاهیم مربوطه کمک شایانی به انجام صحیح معاملات خواهد نمود. به همین منظور تعدادی از پرکاربردترین اصطلاحات و مفاهیم مربوط به بورس را با هم مرور می‌کنیم. با توجه به زیاد بودن این اصطلاحات سعی می‌شود تا مطالب در چند شماره نشریه ارائه شوند.

مفهوم اول: بازار اولیه و ثانویه

بازار اولیه

دارایی‌هایی که برای اولین بار توسط شرکت‌ها یا دولت عرضه می‌شود؛ در این بازار پذیره نویسی می‌شوند و نماد آن در کشور ما بانک است. تأسیس هر شرکت و یا شروع فعالیت اقتصادی بازار اولیه محسوب می‌شود.

بازار ثانویه

دارایی‌هایی که ابتدا در بازار اولیه مورد معامله قرار گرفته است، در بازار ثانویه مورد معامله مجدد قرار می‌گیرد و نماد آن در کشور ما بورس است. همانطور که اشاره شد بازار بورس بازار ثانویه محسوب می‌شود یعنی آنکه در بورس شرکتی تأسیس نمی‌شود و فقط سهام شرکت‌های پذیرفته شده مورد معامله قرار می‌گیرد.

مفهوم دوم: قیمت اسمی

قیمت اسمی همان قیمت اولیه سهم در بازار اولیه است که در بازار بورس تهران برابر ۱۰۰ تومان است.

همانطور که از عنوان آن پیداست، این فقط قیمت اسمی سهم است و بدین معناست که شرکت در روز نخست، قیمت هر سهم خود را ۱۰۰ تومان تعیین نموده است و سهامداران روز نخست برای خرید سهام این شرکت مبلغ ۱۰۰ تومان پرداخت نموده‌اند. عدد ۱۰۰ تومان مبنای محاسبات زیادی در افزایش سرمایه‌ها می‌باشد. معمولاً سرمایه یک شرکت در بازار بورس تهران از ضرب تعداد سهام آن در عدد ۱۰۰ تومان بدست می‌آید. همچنین برای تعیین تعداد سهام یک شرکت، سرمایه آنرا تقسیم بر عدد ۱۰۰ تومان می‌کنند.

مفهوم پنجم: شرکت کارگزاری

کارگزاری‌ها بنگاه‌های معاملاتی هستند که خرید و فروش سهام از طریق آنها صورت می‌گیرد. در این خرید و فروش آنها وکیل تام‌الاختیار فروشنده و خریدار هستند. به بیان دیگر، کارگزاری‌ها واسطه بین سهامداران و سازمان بورس بشمار می‌آیند. همانطور که برای انجام امور مربوط به دارایی‌های پولی به بانک مراجعه می‌کنیم، برای انجام امور مربوط به دارایی سهام خود نیاز داریم به یک شرکت کارگزاری مراجعه کنیم. کارگزاری‌ها طبق ضوابط سازمان بورس عمل کرده و توسط آزمون با شرایط خاص انتخاب می‌شوند. کارگزاران علاوه بر خدمات معاملات سهام، خدمات دیگری همچون صندوق سرمایه‌گذاری، سبدگردانی، مشاوره و آموزش به سهامداران را ارائه می‌دهند. حدود ۱۰۷ شرکت کارگزاری بورس در ایران فعالیت می‌کنند که اسامی و اطلاعات تماس آنها را می‌توان در سایت سازمان بورس به آدرس www.seo.ir یافت.

مفهوم ششم: نماد شرکت‌های بورسی

عبارتست از کد شرکت‌ها که برای سهولت شناسایی آنها و دسته‌بندی شان در بورس مورد استفاده قرار می‌گیرد. نماد یک شرکت بطور معمول از حرف اول گروه صنعتی آن بعلاوه بخشی از نام شرکت تشکیل می‌شود. برای مثال سیمان خاش که مربوط به گروه شرکت‌های سیمانی است با نماد سخاش (س حرف اول سیمان + نام شرکت) شناخته می‌شود. در ادامه برخی از گروه‌های مختلف فعال در بورس و نماد شرکت‌ها معرفی شده‌اند:

گروه واسطه‌گری‌های مالی: شرکت‌های سرمایه‌گذاری، شرکت‌های چند رشته‌ای صنعتی و بانک‌ها در این گروه قرار دارند. حرف اختصاری آن «و» است مانند وخارزم (شرکت سرمایه‌گذاری خوارزمی)، وغدیر (شرکت سرمایه‌گذاری غدیر)، وبصادر (بانک صادرات) و...

گروه شرکت‌های سیمانی: حرف اختصاری آن «س» است. مانند سفارس (سیمان فارس و خوزستان)، ستران (سیمان تهران)، سشرق (سیمان شرق) و...

گروه فلزات: حرف اختصاری آن «ف» است. مانند فآراک

(ماشین‌سازی اراک)، فلوله (لوله و ماشین‌سازی ایران)، فولاد (فولاد مبارکه اصفهان) و...

گروه شرکت‌های قندی: حرف اختصاری آن «ق» است. مانند قپارس (قند پارس)، قزوین (کارخانجات قند قزوین)، قشیر (قند شیروان قوچان و بجنورد) و...

گروه صنایع شیمیایی و نفت: شرکت‌های پالایشگاهی و پتروشیمی در این دسته‌اند. حرف اختصاری آن «ش» است. مانند شآراک (پتروشیمی اراک)، شصفها (پتروشیمی اصفهان)، شآوان (پالایش نفت لاوان) و...

گروه خودرویی: حرف اختصاری آن «خ» است. مانند خودرو (ایران خودرو)، خسایا (سایپا)، خپارس (پارس خودرو) و...

گروه صنایع غذایی به غیر از قند و شکر: حرف اختصاری آن «غ» است. مانند غبشهر (صنعتی بهشهر)، غشان (شیر پاستوریزه پگاه خراسان)، غپینو (پارس مینو) و...

گروه محصولات دارویی: حرف اختصاری آن «د» است. مانند ددر (داروسازی اکسیر)، دکیمی (کیمی‌دارو)، دجابر (داروسازی جابر ابن حیان) و...

لازم به ذکر است نماد برخی از شرکت‌های بورسی از قاعده کلی فوق (حرف اختصاری + نام شرکت) پیروی نمی‌کند. مثلاً نماد «ذوب» از گروه فلزات که مربوط به شرکت ذوب آهن اصفهان است یا نماد «مداران» از گروه رایانه که مربوط به شرکت داده‌پردازی ایران است. نماد کلیه شرکت‌های فعال در بازار بورس و فرابورس از سایت شرکت فناوری بورس تهران قابل مشاهده می‌باشد.

مفهوم هفتم: سال مالی

عبارتست از یک سال که ابتدای آن شروع فعالیت مالی و انتهای آن پایان فعالیت مالی است و ممکن است بر سال شمسی منطبق باشد. برای محاسبه سود و زیان یک شرکت یک دوره خاص تعیین می‌شود که در پایان آن دوره، اعضای هیئت مدیره موظف به گزارش‌دهی راجع به عملکرد خود در آن دوره و ارائه پیش‌بینی از عملکرد آتی شرکت هستند. این دوره بر اساس موافقت اکثر سهامداران تعیین می‌شود.

آنچه در کشور ما و بورس ما مرسوم است قرار دادن یک

بازگوکننده روند رشد این شرکت هاست.

شاخص بازده نقدی

عبارتست از بازدهی شرکت‌ها به جهت بازده سود خالص

شاخص بازده نقدی و قیمت

عبارتست از بازدهی شرکت‌ها به جهت بازده سود خالص و قیمت

مفهوم نهم: سود هر سهم (EPS)

عبارتست از سود عایدی شرکت به ازای هر سهم که در نتیجه عملکرد شرکت طی یک دوره مالی یکساله بدست می‌آید.

در ابتدای سال مالی، هر شرکت سود تخمینی خود را براساس نظر هیئت مدیره شرکت تخمین می‌زند و به سهامداران اعلام می‌کند. معمولاً این اعلام سود با محافظه کاری صورت می‌گیرد. سود پیش بینی شده در قیمت سهم تأثیر مستقیم دارد. برای بدست آوردن سود هر سهم می‌توان سود خالص پس از کسر مالیات را بر تعداد سهام عادی تقسیم نمود.

مفهوم دهم: تعدیل سود

پس از آن که سال مالی شروع شد، بسته به روند عملکردی شرکت، هیئت مدیره تخمینی که از مقدار سود پیش بینی شده ارائه داده بود را به واقعیت نزدیک می‌کند یا اصطلاحاً آنرا تعدیل می‌کند. این تعدیل می‌تواند در جهت مثبت (افزایش سود پیش بینی شده) و یا منفی (کاهش سود پیش بینی شده) باشد که به همین ترتیب روی قیمت بازار سهم اثر مثبت یا منفی خواهد گذاشت.

سال کامل به عنوان سالی مالی است، هر چند در برخی از بورس‌های جهانی مشاهده می‌شود که از دوره‌های مالی کوتاهتر از سال نیز استفاده شده است.

مفهوم هشتم: شاخص

اعدادی هستند که نمایانگر وضعیت بازار طی دوره‌های قبل و جاری می‌باشند. برای سرمایه‌گذاری در هر بازار بورسی، ابتدا باید وضعیت آن بررسی شود. که برای این منظور شاخص‌های مختلفی وجود دارد:

شاخص کل

عددی است که بازدهی کل بازار را نشان می‌دهد و تغییرات مثبت و منفی آن نشان‌دهنده تغییرات مثبت یا منفی کل بازار است. مثلاً برای محاسبه بازدهی بازار طی ماه گذشته می‌توان درصد رشد شاخص را از ابتدا تا انتهای ماه در نظر گرفت. رشد یا نزول شاخص کل، تابع رشد یا نزول قیمت سهام صنایع مختلف است که البته تأثیرگذاری آنها متفاوت است.

شاخص مالی

عبارتست از روند بازدهی شرکت‌های سرمایه‌گذاری

شاخص صنعتی

عبارتست از روند بازدهی شرکت‌های غیرسرمایه‌گذاری یعنی شاخص کل منهای شاخص مالی

شاخص ۵۰ شرکت فعالتر

سازمان بورس هر چند وقت یکبار (معمولاً بصورت فصلی) براساس وضعیت معامله شرکت‌ها و نقدشوندگی آنها ۵۰ شرکت فعالتر یا برتر را اعلام می‌کند که این شاخص

مقایسه شرکت‌های هرمی با بازاریابی شبکه‌ای

غلامحسین توحیدیان - محمد امین مراقب
کارشناس رسمی دادگستری رشته رایانه و فناوری اطلاعات

و در تاریخ ۱۳۹۴/۴/۱۴ به تصویب وزیر صنعت، معدن و تجارت رسیده است. بر اساس این قانون بازاریابی شبکه‌ای، یک روش فروش محصول است که شخص حقوقی با استفاده از فضای مجازی، افرادی را به عنوان بازاریاب برای فروش مستقیم محصولات تولید خود یا دیگران به کار می‌گیرد، بنحوی که هر بازاریاب با معرفی بازاریاب دیگر به عنوان زیرمجموعه خود با ایجاد گروه فروش چند سطحی موجب گسترش و افزایش فروش گردد. توجه به این نکته ضروری است که در بازاریابی شبکه‌ای، طرح سوددهی و نرم افزار مربوطه توسط دبیرخانه کمیته موضوع ماده ۱۵ این آیین نامه تایید شده است. همچنین، در بازاریابی شبکه‌ای پرداخت پورسانت فقط در قبال فروش و ارائه محصول خواهد بود، قیمت محصول ارائه شده نباید بیش از محصول مشابه در بازار باشد. گسترش شبکه انسانی و صرفاً جذب توزیع کنندگان کالا و پول گردانی و ارائه محصولات موهومی یا محصولاتی که تولید آنها محتمل باشد و خرید و فروش جایگاه در نمودار درختی، ممنوع است. علاوه بر آن، دریافت هرگونه وجه یا معادل آن، تحت عنوان حق عضویت، سپرده‌گذاری یا قبول نمایندگی بمنظور سپرده‌گذاری یا قبول نمایندگی برای هرگونه فعالیت اقتصادی سودآور دیگر ممنوع است. تمامی پرداخت‌ها و دریافت‌های مربوط به مشتریان و بازاریابان باید الزاماً از طریق حساب‌های بانکی در بانک‌های دارای مجوز از بانک مرکزی در داخل کشور صورت گیرد و شرکت حق افتتاح و یا تخصیص اعتبار بصورت مجازی و در محیط اینترنت را نخواهد داشت.

فعالیت شرکت‌های هرمی، نوعی کلاهبرداری است به این صورت که افراد با پرداخت مقداری پول به عضویت شرکت درآمده تا در آینده از طریق به عضویت در آوردن افراد دیگر و رشد زیرمجموعه مشتریان به شکل هرمی، به سودی چند برابر حق عضویت پرداختی دست پیدا کنند. در ساختار شرکت‌های هرمی، عده زیادی از سرمایه‌گذاران در انتهای هرم به عده ای قلیل در بالای هرم پول پرداخت می‌کنند، همچنین در این شرکت‌ها، محصولی فاقد ارزش یا دارای ارزش ریالی پایین به فروش می‌رسد و معمولاً به مشتریان خدماتی ارائه نمی‌شود. شکل اصلی شرکت‌های هرمی این است که هیچ‌گونه فعالیت اقتصادی توسط اعضاء (مشتریان) با وجوه دریافتی انجام نمی‌شود و به علت اشباع سیستم، بیش از ۹۰ درصد سرمایه‌گذاران نمی‌توانند فرد دیگری را برای اضافه شدن به هرم پیدا کنند و در نتیجه تمامی پول خود را از دست می‌دهند.

در بررسی شرکت‌های هرمی، می‌بایست بازاریابی شبکه‌ای که در آیین نامه اجرایی چگونگی صدور و تمدید پروانه کسب و نحوه نظارت بر افراد صنفی در فضای مجازی و دستورالعمل تاسیس و نحوه فعالیت و نظارت بر شرکت‌های بازاریابی شبکه‌ای و اصلاحیه‌های بعدی به آن پرداخته شده است مورد توجه کارشناسان قرار گیرد. این آیین نامه در اجرای تبصره ماده ۷۸ قانون نظام صنفی مشتمل بر ۲۹ ماده و ۱۳ تبصره توسط اتاق اصناف ایران و با همکاری دبیرخانه هیات عالی نظارت و وزارتخانه‌های اطلاعات و ارتباطات و فناوری اطلاعات تهیه و در یکصد و هفتمین جلسه هیات عالی نظارت تایید و

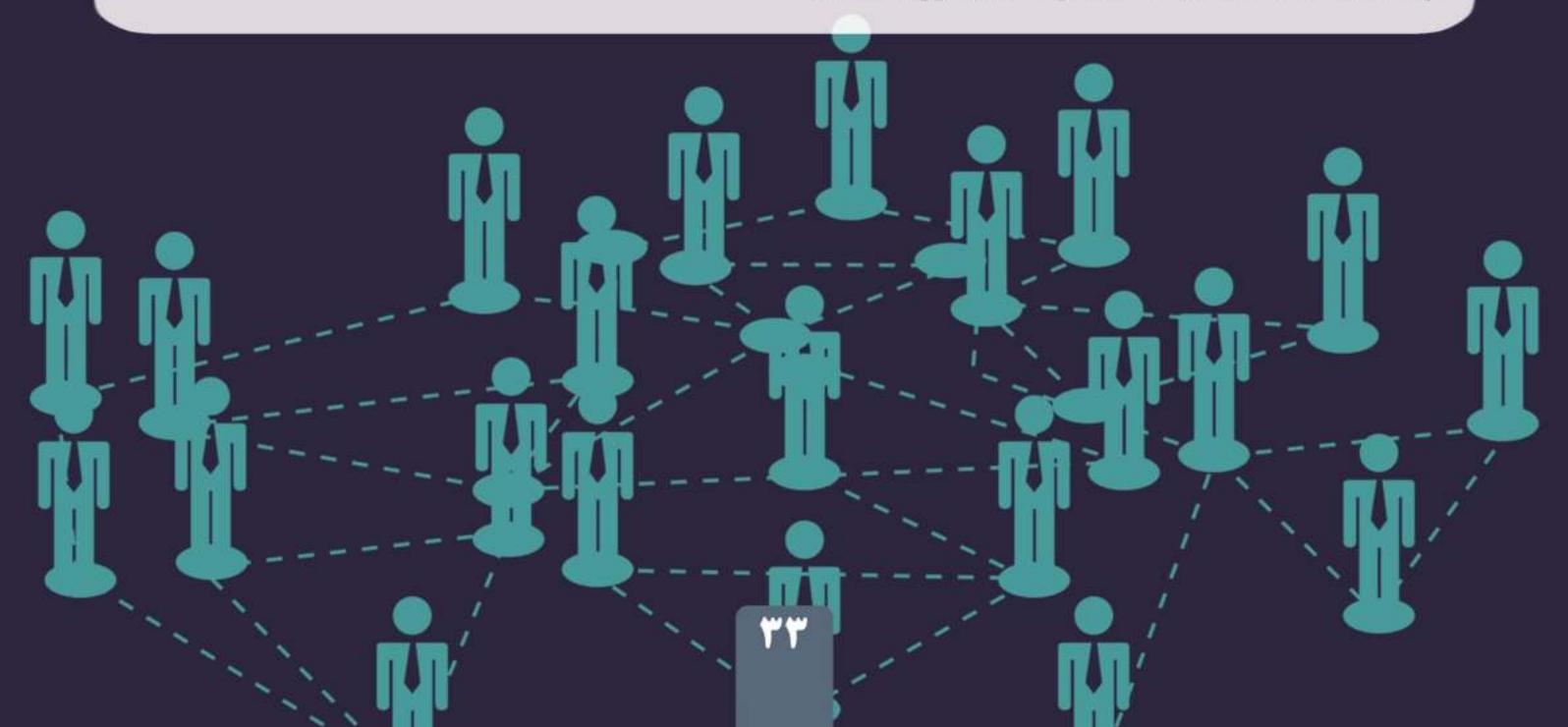

منظوری غیر از این موضوع استفاده شده است، همچنین باید توجه داشت که عدم مشاهده درخت باینری یا عدم مشاهده تعادل در ایجاد این درخت نباید به منزله نفی وجود زنجیره انسانی تلقی گردد. علاوه بر آن، وجود زنجیره انسانی شرط لازم در تشخیص شرکت‌های هرمی بوده و کسب منفعت ناشی از جذب افراد به عنوان شرط کافی باید مد نظر قرار گیرد.

بنابراین در بررسی پورسانت‌های پرداخت شده به اعضا، کارشناس موظف به تایید پرداخت پورسانت در اثر عضوگیری است. بنابراین اگر فردی در قبال معرفی عضو جدید یا در اثر فعالیت عضو زیرمجموعه‌ی خود پورسانت دریافت نماید نقض قانون صورت گرفته و این عمل مجرمانه تلقی می‌گردد. ذکر این نکته حائز اهمیت است که ممکن است پرداخت‌ها خارج از بانک اطلاعاتی صورت پذیرفته باشد. لذا کارشناس موظف است علاوه بر بررسی پایگاه داده، سایر قرائن را مد نظر قرار داده و در صورت نیاز از تخصص کارشناسان سایر رشته‌ها در اثبات این امر بهره ببرد.

با گسترش فعالیت شرکت‌های هرمی، قانون‌گذار نسبت به اصلاح قانون مجازات اخلاک‌گران در نظام اقتصادی کشور در تاریخ ۱۳۸۴/۱۰/۱۴ اقدام نمود. بند ۱ از ماده ۱۱ این قانون "تأسیس، قبول نمایندگی و عضوگیری در بنگاه، مؤسسه، شرکت یا گروه به منظور کسب درآمد ناشی از افزایش اعضاء بنحوی که اعضاء جدید جهت کسب منفعت، افراد دیگری را جذب نموده و توسعه زنجیره یا شبکه انسانی تداوم یابد" را جرم تلقی نموده است. بر این اساس می‌بایست ابتدا عضوگیری سلسله‌مراتبی و ایجاد زنجیره انسانی و سپس کسب منفعت از محل جذب اعضا، مورد تایید کارشناس قرار گیرد.

زنجیره انسانی ممکن است بصورت صف، درخت یا گراف ایجاد شده باشد؛ در بررسی پایگاه داده، در صورت برخورد با هر یک از موجودیت‌های فوق می‌بایست تطابق آن با وجود زنجیره انسانی برای کارشناس احراز گردد. توجه به این نکته ضروری است که آیا ارتباطات ثبت شده در نرم افزار بیانگر ایجاد زنجیره انسانی است یا از این ساختار به منظوری غیر از این موضوع استفاده شده است، همچنین باید توجه داشت که عدم مشاهده درخت باینری یا عدم

خطرات رهاسازی زباله های پلاستیکی در محیط زیست

مهندس فاطمه توسل

خمیر اصلی و یا اصولاً ترکیبات اضافی شیمیایی مسموم و مواد ضد عفونی کننده است، مثلاً مایع ظرفشویی و یا مواد شیمیایی داخل ظروف پلاستیکی که دور ریخته می شوند در مراکز غیر مجاز بدون شست و شو داخل آسیاب شده و با گرانول های پلاستیک تداخل پیدا می کنند.

۳. برخی از سموم شیمیایی در حرارت ۱۰۰-۲۰۰ Co که برای ذوب پلاستیک بکار می رود از بین نرفته و با محصولات جدید همراه خواهند شد.

۴. انتقال انگل ها و باکتری های بیماری زا از محصولات قدیم به جدید که منشاء آن محیط کار، وسایل غیر بهداشتی یا کارگران شاغل در این حرفه است.

۵. امکان وجود برخی از مواد غیر پلاستیکی مثل خرده آهن و مواد ساختمانی که در صورت عدم تفکیک موجب خرابی پره ها، سیلندرها و ماشین آلات بازیافت می گردد. ۶. امکان ابتلاء به بیماری های شغلی بویژه درماتیت و بیماری های انگلی که در اثر کار با پلاستیک و محیط آلوده ایجاد می شود.

۷. افزودن نفت یا گازوئیل برای تسهیل آسیاب مواد، موجب بروز بو و آلودگی های ثانویه و قابل توجهی می شود.

مراحل مختلف بازیابی پلاستیک

بازیابی شامل سه مرحله است:

۱- جمع آوری ضایعات

۲- جداسازی و تفکیک ضایعات

۳- فرآوری ضایعات

مراحل بازیافت پلاستیک

فرآیند تولید پلاستیک از مواد بازیافتی بر حسب رنگ، نوع تولید و فرآیند به دو شکل تزریقی یا بادی و پرسی تقسیم بندی می شود. سپس با طی مراحل زیر می توان به محصولات جدید دست یافت:

۱- **بازرسی:** کارگران زباله های پلاستیکی را برای جداسازی آلودگی هایی مثل سنگ و شیشه و پلاستیک های غیر قابل بازیافت بررسی می کنند. در این مرحله کلیه مواد بازیافتی ابتدا به سه رنگ روشن، تیره و بی رنگ تقسیم می شود.

PET نوعی از پلاستیک بوده که کاربرد زیادی در صنایع بسته بندی دارد. PET محل تجمع بسیاری از آلاینده های آلی و میکروبی است. هنگامی که زائدات PET در محیط اطراف رها شده و دفع آنها بدرستی انجام نگیرد، از طریق نهرها و آب باران به منابع آبی وارد شده و موجب آلودگی این منابع می گردند. بنابراین با جمع آوری و دفع صحیح این زائدات می توان میزان بار آلودگی وارده به منابع آبی را کاهش داد. زباله های دارای PET در فرآیند تجزیه، اکسیژن زیادی مصرف می کنند که این امر می تواند برای آبریزان مخاطره آمیز باشد و کیفیت آب را تغییر دهد. امروزه قوانین بسیاری در مورد نحوه مدیریت PET و رعایت اصول بهداشتی در هنگام بازیافت آن وضع شده است. وضع چنین قوانینی نشاندهنده اثرات مخرب PET برای محیط زیست است.

محاسن جداسازی و بازیافت بهداشتی پلاستیک از زباله

جمع آوری و بازیافت صحیح PET و سایر انواع پلاستیک تاثیرات مثبتی بر ابعاد اقتصادی و زیست محیطی جامعه خواهد داشت. برخی از این تاثیرات مثبت عبارتند از:

۱. استحصال انرژی ناشی از سوزاندن محصولات بازیافتی
۲. کاهش انتشارات اتمسفری مربوط به صنایع تولید کننده
۳. کاهش آلودگی محیط زیست بویژه آلودگی آبهای سطحی، حفظ محیط زیست و جلوگیری از انتشار آلودگی ها
۴. کاهش حجم مواد زائد شهری و صرفه جویی در زمین مورد نیاز جهت دفن بهداشتی
۵. کسب منفعت ناشی از فروش محصولات بازیافتی
۶. ایجاد اشتغال
۷. جلوگیری از اتلاف منابع مالی و طبیعی کشور برای تولید پلاستیک
۸. جلوگیری از ورود مواد اولیه و کاهش وابستگی به خارج

معایب استفاده از مواد پلاستیکی به شکل غیر بهداشتی

معایب استفاده از مواد پلاستیکی که به شکل غیر بهداشتی از زباله جداسازی می شوند عبارتند از:

۱. ناسازگاری و ناهمگن بودن مواد که در نتیجه منجر به کاهش کیفیت فیزیکی محصولات تولید شده می شود.
۲. تغییرات کیفی مواد، منظور تداخل مواد آسیاب شده با

آن با محدودیت هایی همراه است. به همین دلیل تنها در صنایع محدودی نظیر تولید کفپوش های پلاستیکی و روکش اولیه کابل می توان از آن استفاده کرد.

از بهترین کاربردهای مواد پلاستیکی بازیافتی استفاده آنها در محصولات چند لایه به عنوان لایه میانی است. با استفاده از روش های شیمیایی می توان از PET مونومرهای اولیه آنرا بدست آورده و برای ساخت مجدد PET استفاده کرد. همچنین از مواد بازیافتی می توان به عنوان ماده اولیه برای ساخت سایر مواد پلاستیکی مثل گلدان، ظروف آشپزخانه و اسباب بازی استفاده کرد. ضایعات پلاستیکی و خاک اره از منابع مهم تأمین کننده مواد اولیه چوب پلاستیک ها هستند.

راه های مقابله با بحران زباله های پلاستیکی

بطور کلی دو روش برای حل مشکل زباله های پلاستیکی وجود دارد:

۱- بازیافت

۲- تولید پلاستیک های زیست تخریب پذیر

بازیافت به فرآیندهایی گفته می شود که در آنها بنحوی از زباله های پلاستیکی استفاده می شود و شامل سه دسته بازیافت انرژی، بازیافت مکانیکی و بازیافت شیمیایی است.

در بازیافت انرژی زباله به عنوان یک سوخت سوزانده می شود، در این حالت بازده انرژی حاصل از سوختن واحد وزن سوخت پلاستیک ها نسبت به سوخت های فسیلی مرسوم بیشتر است. برای مثال گاهی اوقات برای تولید پلاستیک بازیافتی انرژی بیشتری نسبت به تولید مواد پلاستیک جدید لازم است. در این موارد تمایل بیشتری برای سوزاندن پلاستیک در دستگاه تولید انرژی از زباله نسبت به بازیافت آن وجود دارد.

بازیافت مکانیکی یعنی خرد کردن و استفاده از یک محصول پلاستیکی در ساخت یک قطعه جدید، در بازیافت شیمیایی نیز بوسیله روش های شیمیایی پلاستیک به مواد دیگر یا مونومرهای اولیه خود تبدیل می شود.

در کنار بازیافت تلاش هایی نیز در جهت تولید پلاستیک های زیست تخریب پذیر شروع شده است. این پلاستیک ها قابلیت بازگشت به طبیعت را در مدت زمان قابل قبولی دارند و بطور کلی در دو دسته جا می گیرند:

۱- پلاستیک های متداول حاوی مواد تخریب پذیر

۲- پلاستیک های تخریب پذیر ذاتی

۲- خرد کردن و شستن: هر ماده بر اساس تقسیم بندی بر اساس رنگ جداگانه وارد آسیاب می شود تا به پودر پلاستیک تبدیل گردد. پودرهای تولید شده در اغلب موارد بدون مواد ضد عفونی یا پاک کننده با آب ساده در وان یا بشکه های معمولی شسته می شود.

۳- مخزن شناور سازی: اگر پلاستیک های بازیافتی با هم مخلوط شده باشند آنها را در مخزن شناور سازی مرتب می کنند، جایی که برخی از پلاستیک ها ته نشین و برخی دیگر شناور می شوند.

۴- خشک کردن: تکه های پلاستیک به روش های ابتدایی آب گیری و در خشک کن غلظان خشک می شوند.

۵- ذوب کردن: پودر خشک شده وارد دستگاهی به نام اکسودر می گردد و پس از دریافت حرارت ۱۵۰-۲۰۰ به شکل خمیر پلاستیک از دهانه ماریچی دستگاه خارج می شود. باید توجه داشت که انواع مختلف پلاستیک در دماهای مختلف ذوب می شوند.

۶- صاف کردن: پلاستیک مذاب با نیروی زیاد به داخل پره های توری ریز حرکت می کند تا هر ماده آلوده کننده ای که پس از فرآیند شستن باقی مانده، خارج شود. پلاستیک های مذاب سپس به شکل رشته در می آیند.

۷- ساچمه ای شدن: رشته های سرد شده در آب، در آسیاب خرد شده و به شکل گرانول آماده فروش یا بهره برداری می گردد. در بسیاری از موارد در مرحله اکسودر و در هنگام دریافت حرارت، از گرانول های رنگی استفاده می شود تا پلاستیک های غیر شفاف به رنگ تیره مورد نظر مبدل گردند.

موارد استفاده پلاستیک های بازیافتی

با وجود دقت در فرآیندهایی که در طی بازیافت پلاستیک صورت می گیرد؛ کاربرد بهداشتی این مواد به هیچ عنوان توصیه نمی شود. به غیر از این محدودیت امکان استفاده از ضایعات در کلیه کاربردهایی که کیفیت ظاهری محصول در درجه دوم اهمیت است وجود دارد. همچنین کیفیت پلاستیک بازیافتی از پلاستیک نو کمتر است ولی نه تا حدی که امکان استفاده مجدد از آنها را سلب نماید، اما ضایعات PVC از این نکته مستثنی است. PVC بازیافت شده به دلیل استفاده از مواد پر کننده در طی فرآیند بازیافت از خواص فیزیکی و مکانیکی پایینی برخوردار است و استفاده از

میزان تغییرات کمی و کیفی و اجزاء پسماند در تدوین قوانین مناسب بمنظور مدیریت پسماندهای شهری بخصوص زباله های پلاستیکی و پیش بینی ابزار مدیریتی مورد نیاز در آینده بسیار ضروری است.

برای حفظ محیط زیست بهترین راهکار، تهیه و تولید پلاستیک های زیست تخریب پذیر ارزان است زیرا نه تنها محیط زیست را آلوده نمی کند بلکه از نظر بهداشتی احتیاج به بازیافت نداشته و تبعاً آثار سوئی بر افراد جمع کننده این قبیل مواد بصورت غیر بهداشتی نیز نخواهد داشت.

منابع:

۱. رضا نقوی، افسانه حسنی. ۱۳۸۶. بررسی طرح های تفکیک در مبدا از دیدگاه اقتصادی (مطالعه موردی منطقه ۲۰ تهران). سومین همایش ملی مدیریت پسماند
۲. محمدتقی صمدی، افسانه چاوشانی، فاطمه سمیعی. *۱۳۹۴. وضعیت بازیافت ضایعات پلیمری پلی اتیلن تری فتالات از پسماندهای شهر همدان در سال ۱۳۹۱. علمی پژوهان ۱. ۴۹-۵۶
۳. <http://www.isfwm0.ir>/صفحه-اصلي/مطالب-مرتب/ArtMID/۶۰۶۴/Ar/tideID/۱۰۲۱
۴. عماد دهقانی فرد، محمدهادی دهقانی، کمال اعظم، علیرضا عسگری. ۱۳۸۹. بررسی کمی و کیفی پتانسیل بازیافت پسماند جامد شهر تهران، پنجمین همایش ملی مدیریت پسماند

پلاستیک های دسته اول حاوی ماده تخریب پذیری مثل نشاسته هستند که به افزایش سرعت تخریب آنها کمک می کند.

پلاستیک های تخریب پذیر ذاتی موادی هستند که به دلیل ساختمان شیمیایی خاص آنها بوسیله باکتری، آب یا آنزیم در طبیعت تخریب می شوند. مهمترین نوع این پلاستیک ها پلی لاکتیک اسید است. منابع اصلی تولید این پلاستیک ها طبیعی هستند ولی مشکل بزرگ این مواد گران بودن آنهاست.

نتیجه گیری

تغییرات بوجود آمده در شیوه زیست و الگوی مصرف در سال های اخیر موجب افزایش سرانه تولید پسماندهای جامد و تولید قابل توجهی از این مواد در مناطق شهری و صنعتی گردیده، بطوریکه جمع آوری و دفع آنها مشکل و پرهزینه ساخته است. لذا بررسی میزان و ترکیب اجزاء پسماندهای تولید شده (ترکیب فیزیکی و شیمیایی و مقدار تولید بر حسب فصول مختلف سال، روزهای هفته، نوع فرهنگ و سنت، عادات غذایی، سطح درآمد و عوامل متعدد دیگر) به عنوان اطلاعات اساسی برای طراحی، بهره برداری و بهینه سازی سیستم های مدیریت پسماند مورد نیاز است. همچنین داشتن اطلاعات معتبر و موثق مربوط به تولید و

نگاتی در مهره ساییدگی مهره های گردنی و روش های پیشگیری

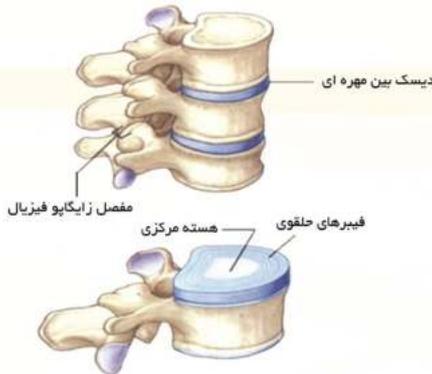
دکتر امین کردی پزشکی ژله

عضو هیئت علمی دانشکده توانبخشی
دانشگاه علوم پزشکی شیراز

مقدمه

بطور کلی ناحیه گردن در انسان از ۷ مهره تشکیل شده است. از لحاظ ریخت شناسی، دومهره اول به نام های اطلس و آسه با سایر مهره ها متفاوت هستند ولی شکل مهره های سوم تا هفتم تقریباً یکنواخت است. هر مهره ناحیه گردن شامل جسم مهره، زائده خاری و زائده عرضی است. زائده خاری در مهره های سوم تا ششم معمولاً به شکل دوشاخه است ولی در مهره هفتم به شکل تک شاخه درمی آید. زائده های عرضی شامل سوراخی به نام سوراخ زوائد عرضی هستند که از آنها شریان های مهره ای عبور می کند (شکل ۱).

یک بخش بیرونی سخت (آنولوس فیبروسوس) و یک بخش ژله ای (نوکلئوس پالپوسوس) در مرکز تشکیل شده است (شکل ۲).

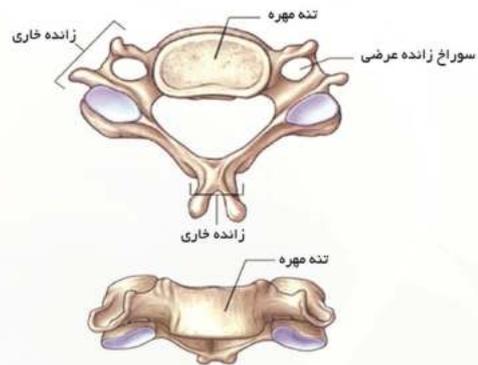

شکل ۲: دیسک بین مهره ای

با گذشت زمان و بدنبال فرایند سالخوردگی؛ بخش ژله ای دیسک بتدریج آب خود را از دست می دهد این امر به کاهش ارتفاع دیسک و کاهش کارآیی آن به عنوان ضربه گیر می انجامد. کاهش ارتفاع دیسک منجر به تحمل وزن بیشتر بر روی مفاصلی می شود که ذاتاً جهت تحمل وزن طراحی نشده اند که این مساله منجر به ایجاد ساییدگی خواهد شد.

ساییدگی ناحیه گردن

ساییدگی یا آرتروز در ناحیه گردن بیشتر در بین افراد میانسال یا مسن دیده می شود. حدود ۲۵ الی ۵۰ درصد افراد تا سن ۵۰ سالگی به این عارضه مبتلا خواهند شد. تغییرات تخریبی بدنبال ساییدگی در مردان بیش از زنان دیده می شود. بیشترین محل درگیری؛ بین مهره های پنجم - ششم و ششم - هفتم گردنی است. علت شیوع بیشتر ساییدگی در این دو منطقه؛ تحرک بیشتر آنها نسبت به سایر مهره های گردنی است. درد آرتروز معمولاً به شکل درد در ناحیه پشت سر و گردن و بعضاً بین دو کتف بروز می کند. این عارضه با درد و احساس خشکی بخصوص به دنبال قرار گرفتن در یک وضعیت به مدت طولانی یا هنگام بیدار شدن همراه است. علاوه بر سالخوردگی، برخی عوامل افراد را مستعد به آرتروز می کنند؛ که در این زمینه می توان به استعمال دخانیات و عوامل ژنتیکی و شغلی اشاره کرد. کارمندان، دانشجویان، محصلان و سایر

شکل ۱: شکل مهره گردن

مهره های گردن توسط مفاصلی بهم متصل هستند که از مهم ترین این مفاصل می توان به دیسک های بین مهره ای و مفاصل فاست اشاره کرد. در هنگام بروز مشکلات شایعی مانند فتق دیسک و یا ساییدگی های ناحیه گردن، مفاصل مذکور بشدت دچار آسیب دیدگی می شوند. نحوه قرارگیری مهره های گردنی روی هم دارای تحدب به سمت جلو است. بعضاً بدنبال بروز پاره ای از مشکلات و بدنبال گرفتگی شدید (اسپاسم) عضلات ناحیه گردن، قوس این ناحیه صاف و یا معکوس می گردد. با توجه به اهمیت دیسک بین مهره ای لازم است در مورد این ساختمان مهم اطلاعات بیشتری داشته باشیم.

دیسک بین مهره ای

دیسک به عنوان یک ضربه گیر بین مهره ها عمل می کند. وجود دیسک و مفاصل فاست به مهره های گردنی امکان تحرک در جهات مختلف می دهد. دیسک از

این وضعیت را ۵ تا ۱۰ ثانیه حفظ کنید و سپس به حالت اول برگردید. به آهستگی اجازه دهید سر شما تا آنجا که می‌تواند به سمت عقب برود. سپس به آهستگی دهان خود را یک بار باز و بسته کنید. وضعیت را ۵ تا ۱۰ ثانیه حفظ کرده و دوباره به وضعیت اولیه برگردید. حرکات را ۳ تا ۵ بار تکرار کنید.

شکل ۴: نحوه انجام کشش به جلو و عقب

۳- چرخش گردن

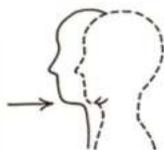
در وضعیت نشسته یا ایستاده، به آهستگی سر خود را به سمت چپ بچرخانید تا جایی که احساس کشش ملایمی در ناحیه راست گردن کنید. این وضعیت را ۵ تا ۱۰ ثانیه حفظ کنید و سپس به حالت اول برگردید. حرکت را ۳ تا ۵ بار تکرار کنید. همین مشخصات برای طرف راست نیز انجام دهید.

شکل ۵: نحوه انجام چرخش گردن

۴- حرکت عرضی گردن به جلو و عقب

در وضعیت نشسته یا ایستاده، سر خود را به آهستگی و در حالیکه به هیچ طرفی خم نشده و نمی‌چرخد به عقب ببرید بطوریکه پوست زیر چانه شما چین دار شود و به اصطلاح غبغب پیدا کنید. این وضعیت را ۵ تا ۱۰ ثانیه حفظ کنید و سپس به حالت اول برگردید. حرکت را ۳ تا ۵ بار تکرار کنید.

شکل ۶: نحوه انجام حرکت غبغب

همانطور که ملاحظه گردید انجام نرمش‌ها بسیار ساده است اما می‌تواند در جلوگیری از بروز ساییدگی در افراد شاغل و خانم‌های خانه دار بسیار مفید باشد. امید است با آگاه‌سازی یکدیگر نقشی هرچند کوچک در کاهش و جلوگیری از آلام دوستان و هموطنان خود داشته باشیم.

منابع و مآخذ:

۱- <http://dicssurgery.ir>

۲- www.iranorthoped.com

۳- www.dr-chatraei.ir

۴- www.mizanonline.com

مشاغلی که به مدت طولانی با کامپیوتر یا سایر صفحات هوشمند مانند تبلت یا موبایل کار می‌کنند و در یک وضعیت ثابت قرار می‌گیرند بشدت مستعد به آرتروز گردن هستند.

علائم آرتروز گردن

از مهمترین علائم آرتروز می‌توان به درد ناحیه سر و گردن، درد بین دوکتف و سرشانه‌ها، سردرد، مورمور شدن انگشتان دست، کاهش قدرت عضلات دست و در موارد پیشرفته کاهش قدرت عضلات پاها اشاره کرد. در موارد پیشرفته و در صورت عدم دریافت درمان مناسب این عارضه می‌تواند منجر به فلج کامل بدن و از دست دادن کنترل ادرار و مدفوع در افراد شود.

پیشنهاداتی برای پیشگیری از آرتروز گردنی

اولین و کلیدی‌ترین نکته برای پیشگیری از بروز آرتروز تغییر و اصلاح سبک زندگی است. به همه افراد توصیه می‌شود بعد از هر ۱۵ الی ۲۰ دقیقه کار، ۵ دقیقه به گردن استراحت داده و حرکات کششی گردن را به چهار طرف برای یک الی دو بار انجام داده و کشش را حداقل ۱۰ الی ۱۵ ثانیه نگه داشته و سپس به آرامی رها کنند.

در ادامه به چند مورد از کشش‌های گردن اشاره می‌شود:

۱- حرکت گردن به طرفین

در وضعیت نشسته یا ایستاده، به آهستگی سر خود را به طرف چپ خم کنید تا گوش چپ شما با شانه شما تماس پیدا کند یا تا آنجا که ممکن است به آن نزدیک شود. توجه کنید که کشش باید ملایم و بتدریج وارد گردد. با این کار کشش ملایمی را در عضلات طرف راست گردن خود احساس می‌کنید.

دقت کنید که شانه خود را بالا نبرید. این وضعیت را ۵ تا ۱۰ ثانیه حفظ کنید و سپس به حالت اول برگردید. حرکت را ۳ تا ۵ بار تکرار کنید. همین حرکات را به همین شکل با خم کردن سر به طرف راست نیز انجام دهید.

شکل ۳: نحوه انجام کشش طرفی

۲- حرکت گردن به جلو و عقب

در وضعیت نشسته یا ایستاده، به آهستگی سر خود را به طرف جلو خم کنید. اجازه دهید تا وزن سر شما آنرا به پایین بیاورد و عضلات پشت گردن شما کشش ملایمی را احساس کند.

راهنمای تدوین و ارائه مقاله به فصلنامه

«دیدگاه کارشناس»

۱. موضوع مقاله ترجیحاً در ارتباط با نکاتی باشد که کارشناسان در رشته‌های مختلف کارشناسی با آن‌ها روبرو هستند.
۲. مقاله حاصل مطالعات، تجربیات و تحقیقات نویسنده (یا نویسندگان) باشد.
۳. مقاله قبلاً برای هیچ‌یک از نشریات (داخلی یا خارجی) ارسال یا در هیچ‌یک از نشریات (یا مجموعه مقالات همایش‌ها) چاپ نشده باشد.
۴. مقاله با استفاده از نرم‌افزار **Word** (ترجیحاً ویرایش‌های ۲۰۰۷ به بالا) نوشته شود. برای متن فارسی از قلم **B Nazanin** با فونت ۱۲ و برای متن انگلیسی از قلم **Times New Roman** و فونت ۱۲ استفاده شود.
۵. کلیه فرمول‌ها فقط با نرم‌افزار **Word** تایپ شده باشد.
۶. ارسال مقالات به هر دو صورت **WORD** و **PDF** باشد.
۷. مقالات باید به ایمیل نشریه (kkrdfars@gmail.com) ارسال شده یا به واحد روابط عمومی واقع در طبقه دوم کانون کارشناسان رسمی دادگستری تحویل گردد. پس از دریافت فایل مقاله، فرآیند بررسی، داوری و سایر پیگیری‌ها آغاز می‌شود.
۸. یادداشت‌ها بصورت پاورقی آورده شود.
۹. فهرست منابع جداگانه به ترتیب حروف الفبا (ابتدا فارسی و سپس انگلیسی) آورده شود و از تکرار منابع خودداری گردد.
۱۰. در ذکر منابع از الگوی زیر استفاده شود:
 - ۱-۱) کتاب تألیف‌شده: نام خانوادگی، نام نویسنده، (سال نشر)، نام کتاب. محل نشر: ناشر.
 - ۱-۲) مقاله: نام خانوادگی، نام نویسنده (سال نشر). عنوان مقاله. نام نشریه، دوره یا جلد، (شماره نشریه): شماره صفحات مقاله. ارجاع به صورت کامل همراه با ذکر شماره و سال انتشار و شماره صفحه باشد و از نوشتن لفظ «و دیگران» در ارجاع فارسی و موارد مشابه در ارجاع لاتین خودداری شود.
 - ۱-۳) کتاب ترجمه‌شده: نام خانوادگی، نام نویسنده، (سال تألیف)، نام کتاب به فارسی، نام و نام خانوادگی مترجم. محل نشر: نام ناشر.
- ۱۱) حجم مقالات با منابع، جداول و شکل‌ها حداکثر ۸ صفحه باشد.
- ۱۲) مسئولیت صحت و سقم مطالب مقاله به عهده نویسنده است.
- ۱۳) فصلنامه «دیدگاه کارشناس» در تلخیص و ویرایش مطالب ارسالی آزاد است.

از نویسندگان محترم تقاضا می‌شود جهت پیگیری مقالات با شماره تلفن ۰۷۱ ۳۶۲۹۱۵۳۷-۰۷۱-۱۲۴ تماس حاصل فرمایند.

در نشست هم اندیشی کانون کارشناسان دادگستری
با مراجع شبه قضایی مطرح شد:

نتایج زبان آور

ارجاع کارشناسی خارج از ضوابط

به گزارش روابط عمومی کانون، در تاریخ ۱۳۹۸/۰۵/۲۷ نشست هم اندیشی مشترک کانون کارشناسان رسمی دادگستری و دادگستری کل استان فارس با حضور رئیس کل محترم دادگستری استان فارس، اعضای هیئت مدیره کانون و جمعی از کارشناسان، تعداد ۱۱۰ تن از قضات، مسئولین قضایی و اعضای کمیسیون های شبه قضایی و همچنین با حضور برخی از مسئولین استانی و شهری از جمله مدیرکل محترم دیوان محاسبات استان فارس و اعضای محترم شورای اسلامی شهر شیراز برگزار شد.

در این جلسه مهندس دادخواه؛ رئیس کانون فارس ضمن عرض خیر مقدم و ابراز خرسندی از برگزاری این نشست، ابتدا گزارشی از جلسه هم اندیشی اعضای شورای عالی کارشناسان و رؤسای کانون ها و مراکز کارشناسی با حضور حضرت آیت اله رئیسی، رئیس محترم قوه قضائیه مورخ ۱۳۹۸/۰۵/۱۹ ارائه نمودند و سپس برخی چالش های مبتلا به کانون و کارشناسان را برای حضار مطرح ساختند. موارد زیر اهم مباحث مطروحه توسط رئیس کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان فارس در جلسه مذکور است.

در شرایط کنونی یکی از اولویت های اصلی مقام معظم رهبری، ریاست محترم قوه قضائیه، مسئولین نظام و جامعه، مبارزه با مفسدین است، اما ایراد مبارزه با فساد بعد از ایجاد فساد، این است که احتمالاً فرد یا مجموعه ای که دچار زیان ناشی از فساد شده، به حقوق کامل خود نخواهد رسید. بنابراین اگر برای پیشگیری از وقوع فساد برنامه ریزی شود، قطعاً جامعه صاحب منافع بیشتری خواهد شد.

امروزه در پرونده فسادهای مالی که کارشناسی در آن نقش داشته، هجمه متوجه کارشناسان رسمی و کانون کارشناسان است، این در حالی است که ارجاع به کارشناسی خارج از ضوابط صورت گرفته است.

سوالی که در اینجا به عنوان مثال مطرح می شود این است که اگر روزی قوه قضائیه این اجازه را بدهد که هر شاکی و خواهانی (حقیقی یا حقوقی) بجای مراجعه به دادگستری و ثبت شکایت و ارجاع توسط مسئول مجتمع قضایی به شعبه، شخصاً به قاضی مورد نظر خود مراجعه نماید و دادگستری نیز هیچ اطلاعی از موضوع شکایت و رأی صادره قاضی نداشته باشد چه مسائل و مشکلاتی رخ خواهد داد؟ در بحث کارشناسی اتفاقی که امروز بوجود آمده، این است که متقاضیان کارشناسی شامل ادارات، بانک ها، دادگستری ها، شوراهای حل اختلاف، اشخاص و غیره مستقیماً به کارشناس مراجعه نموده و کانون های کارشناسان هیچگونه اطلاع و نظارتی بر این ارجاعات ندارند.

درحالیکه ماده ۴۸ آیین نامه اجرائی کانون کارشناسان این اختیار را به هیئت مدیره کانون ها می دهد که بر عملکرد کارشناسان و گزارشات کارشناسی نظارت نموده و در صورت مشاهده هرگونه ایرادی، این اختیار را دارند که از ارسال آن به مرجع متقاضی کارشناسی خودداری بعمل آورند. از اینرو از محضر ریاست محترم قوه قضائیه خواهش می کنم دستور فرمایند نحوه انتخاب کارشناس و ارجاع کار به کارشناسان در پرونده های فساد

مالی بررسی گردد تا معلوم شود که آیا قانون ها از نحوه ارجاع و انتخاب کارشناسان مطلع بوده اند؟

اگر تمام دستگاه‌های اجرائی شامل بانک‌ها، ادارات، شهرداری‌ها، شوراهای حل اختلاف و حتی در صورت امکان دادگستری بدون ذکر نام، انتخاب کارشناس را به قانون‌های کارشناسان رسمی دادگستری واگذار نمایند، ضمن حفظ شأن و کيان کارشناس و قانون، از انحرافات احتمالی کارشناسی‌ها به طرز چشمگیری کاسته خواهد شد.

در حال حاضر در کشور ۷۳ رشته کارشناسی با بیش از ۱۰۰۰ صلاحیت وجود دارد و سؤال این است که مراجعی که از صلاحیت، حوزه فعالیت، سوابق و حتی رشته کارشناس اطلاعاتی ندارند، چگونه می‌توانند کارشناس مناسب برای هر موضوع پرونده را انتخاب کنند؟ لذا با جلوگیری از ارجاع مستقیم کار به کارشناسان علاوه بر توزیع عادلانه کار بین کارشناسان، مشکل اطاله دادرسی از سوی کارشناسان نیز نزدیک به ۱۰۰ درصد قابل رفع می‌گردد.

در قانون نرم افزاری تهیه شده است که با استفاده از آن به هر کارشناس بطور همزمان حداکثر ۴ مورد کار ارجاع می‌شود و تا قبل از انجام یکی از چهار مورد ارجاعی کار جدیدی ارجاع نمی‌شود.

در خصوص اختلاف فاحش در ارزیابی‌ها نیز می‌توان با استفاده از ظرفیت ماده ۴۸ آیین‌نامه اجرایی قانون کارشناسان و تشکیل هیأت ممیزی، در صورت ارجاع کار از طریق قانون‌های کارشناسان، از اختلافات ارزیابی جلوگیری بعمل آورد چنانکه در کارهایی که از طریق قانون‌های کارشناسان به کارشناس ارجاع گردیده است، اختلاف فاحش قیمت مشاهده نمی‌شود، ضمن آنکه ارجاع کار از طریق قانون‌ها، با توجه به اینکه امکان نظارت بیشتر را فراهم می‌سازد باعث ارائه گزارش‌های مستند و مستدل شده و نیاز به ارجاع به هیأت‌های بعدی را بشدت کاهش می‌دهد.

یکی دیگر از آفت‌های قابل توجه در امر کارشناسی، واگذاری کار کارشناسی به کارشناسان غیر بومی هر استان است. کارشناسان غیربومی بواسطه تسلط نداشتن به منطقه مورد کارشناسی و همچنین دوری مسافت قطعاً خود و جامعه را دچار مشکل خواهند نمود.

پس از اتمام گزارش مطالب مطروحه در جلسه مورخ ۱۳۹۸/۰۵/۱۹ با ریاست محترم قوه قضاییه، آقای مهندس دادخواه موارد زیر را در جلسه نشست هم‌اندیشی با حضور رئیس کل محترم دادگستری مطرح نمودند:

- رئیس قانون کارشناسان رسمی دادگستری استان فارس؛ از رئیس کل محترم دادگستری درخواست نمود که در بحث کمیسیون‌های ماده صد دستور بررسی فرمایند که ارجاع کار به کارشناسان به چه صورت انجام می‌گیرد؟ و در ادامه با ذکر نمونه‌هایی این موضوع را برای حضار محترم تشریح نمودند از جمله:
- در مواردی مشاهده شده است که یکی از اعضاء کمیسیون، اهل یک شهرستان خاص بوده و عمده کارها به کارشناسان همشهری ایشان ارجاع می‌شود که این موضوع بعضاً مورد اعتراض واقع شده است.
- رعایت نشدن تعرفه دستمزد در کمیسیون‌های ماده صد باعث گسترش وقوع تخلفات می‌شود. در حال حاضر تعرفه خدمات مهندسی یک متر مربع بنا بین ۲۷ هزار تومان تا ۱۰۷ هزار تومان است. با یک حساب سرانگشتی اگر یک ساختمان ۲۰۰ متر مربعی را مبنا قرار دهیم تعرفه خدمات مهندسی آن حداقل ۶ میلیون تومان خواهد بود. چنانچه ساخت بدون مجوز صورت گیرد از پرداخت حق بیمه تأمین اجتماعی نیز استنکاف خواهد شد. در نهایت با پرداخت مبلغ ناچیزی تحت عنوان دستمزد کارشناسی و جریمه، پایان کار اخذ می‌شود؛ در این صورت علاوه بر اینکه مالک هزینه‌های کمتری پرداخت نموده، کیفیت ساخت و ساز هم بشدت کاهش پیدا می‌کند و زمینه وقوع تخلف نیز فراهم می‌گردد.

توزیع نشدن عادلانه کار کارشناسی، مختص کمیسیون های ماده صد نبوده و در برخی مجموعه های دادگستری نیز وضع برهمن منوال است. در کانون فارس حدود ۱۴۲۶ نفر کارشناس عضویت دارند که طبق آخرین آمار، به دلیل عدم ارجاع کار به بعضی از کارشناسان حدود ۳۳۰ نفر از کارشناسان از تمدید پروانه کارشناسی خودداری نموده اند.

لزوم اجرا و رعایت ماده ۳۶ قانون کانون کارشناسان، از دیگر مواردی است که نیازمند پیگیری مقام عالی قضایی است. در این ماده آمده است:

”در هر یک از رشته های کارشناسی که اظهارنظر کارشناس رسمی نسبت به موضوع ارجاع شده لزوماً محتاج به کسب اطلاعاتی است که تنها در اختیار وزارتخانه ها، مؤسسات دولتی، شرکت های دولتی و وابسته به دولت، نهادهای عمومی غیر دولتی و سایر شرکت های دولتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام یا ذکر صریح نام است، می باشد، کارشناس مذکور مکلف به مراجعه به دستگاه یا دستگاه های ذی ربط بوده و دستگاه یا دستگاه های یاد شده نیز موظف به در اختیار گذاشتن اطلاعات مورد نیاز برای اظهارنظر کارشناسی رسمی می باشند.“ بنابراین ضرورت دارد با ابلاغ بخشنامه ای به مراجع مذکور این مشکل نیز حل و فصل گردد.

ارسال سیستمی گزارش های کارشناسی اقدام موثری است، اما مراجعه کارشناسان به دفاتر خدمات قضایی و ارسال گزارش ها از طریق این دفاتر با استقبال کمتری از سوی کارشناسان مواجه خواهد شد از اینرو درخواست می شود تا امکان ارسال گزارش از طریق کانون یا توسط کارشناس در دفتر کار فراهم شود.

متأسفانه ارجاع کارهای معاضدتی بدون برنامه صورت می گیرد؛ سالانه سه کار معاضدتی باید توسط هر کارشناس انجام شود درحالی که در بعضی رشته ها مانند آب، تصادفات و نفقه در همین ۵ ماه گذشته تعداد ارجاعات معاضدتی کارشناسان مذکور بیشتر از سه مورد شده است. دادگستری تهران بخشنامه ای صادر نموده است که در کارشناسی معاضدتی، اول باید معسر بودن فرد توسط شعبه مشخص و بعد کارشناسی معاضدتی انجام شود.

ارجاع به خبره بر خلاف قانون در سطح استان در حال انجام است که قطعاً با ابلاغ بخشنامه ای این موضوع در مراجع قضایی استان قابل حل و فصل خواهد بود.

رعایت تعرفه دستمزد کارشناسی در مراجع قضایی و شبه قضایی مورد تأکید و خواسته کارشناسان و کانون است.

هدف مجموعه قضایی و کانون کارشناسان رسمی دادگستری اجرای عدالت است

نظر کارشناسان رسمی دادگستری در سرنوشت و تصمیم گیری مقام قضایی نقش بسزایی دارد چرا که اظهار نظر صحیح کارشناسان به اجرای عدالت، احقاق حق و ایجاد امنیت پایدار کمک می کند.

رئیس کل دادگستری استان فارس در نشست هم اندیشی مشترک قضات و مسئولان قضایی فارس با کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان فارس و کمیسیون های شبه قضایی با تبریک ایام دهه امامت و ولایت و عید سعید غدیر خم، به اهمیت نقش کارشناسان در فرآیند دادرسی اشاره کرد و گفت: این قشر متخصص باری گر قضات در احقاق حق و اجرای عدالت هستند.

حجت الاسلام والمسلمین سید کاظم موسوی در این مراسم ضمن قدردانی از هیأت مدیره کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان فارس بویژه مهندس دادخواه رئیس این کانون گفت: رئیس و هیأت مدیره کانون کارشناسان در سالم سازی مجموعه و همچنین عدالت تقسیم کار و ارجاع پرونده ها به منظور کارشناسی تلاش های فراوانی داشته اند و این امر نشأت گرفته از دیدگاه مدیریتی و حمایتی وی نسبت به مجموعه تحت مدیریت است.

حجت الاسلام موسوی به نشست هم اندیشی کارشناسان رسمی دادگستری با آیت اله رئیسی ریاست معظم قوه قضائیه نیز اشاره کرد و گفت: رئیس معظم قوه قضائیه به برخی از مسائل و چالش های حوزه کارشناسی و پرونده های قضایی پرداخته و توصیه ها و دستوراتی را نیز برای حل مشکلات صادر کردند.

رئیس کل دادگستری استان فارس با بیان اینکه به رویکرد تحولی جدید دستگاه قضایی مورد توجه جامعه قرار گرفته است تصریح کرد: قضات و کارکنان دستگاه قضایی با ارائه خدمات و کانون کارشناسان رسمی دادگستری با کارشناسی عادلانه خود باید تلاش کنند امید مردم به اجرای عدالت و احقاق حق تقویت شود و همان گونه که دستگاه قضایی مبارزه با فساد را از درون آغاز کرده مسئولان کانون کارشناسان و سایر نهادها و دستگاه ها نیز باید با فساد مقابله کنند.

حجت الاسلام والمسلمین موسوی با اشاره به این که وقت و زمان مردم ارزشمند است تأکید کرد: در بررسی و نظرات کارشناسی پرونده های قضایی که به شما و سایر کمیسیون ها مانند کمیسیون ماده ۱۰۰، کمیسیون آب و غیره ارجاع داده شده است سرعت ببخشیده و با دقت نظر بالا در زمان مناسب و معین، پاسخ کارشناسی شده و نظرات متقن دهید.

رئیس شورای قضایی استان فارس در نشست مشترک قضات دادگستری فارس با کارشناسان رسمی دادگستری استان فارس اعضای کمیسیون های شبه قضایی خاطر نشان کرد: محکم و مستدل بودن نظرات کارشناسی منجر به اتقان آرای قضایی می شود و چنانچه نظر کارشناس و یا هیأت های کارشناسی محکم و متقن نباشد رأی دادگاه بدوی در مرحله تجدیدنظر مورد خدشه واقع می شود بنابراین در کارشناسی تمامی حواشی و ابعاد تخصصی موضوع مد نظر قرار گیرد.

حجت الاسلام والمسلمین موسوی با بیان این که شأن و جایگاه کارشناسان مهم و بسیار حساس است گفت: بدنه کانون کارشناسان رسمی دادگستری بدنه سالمی است و با معدود افرادی هم که می خواهند با کارشناسی های ناعادلانه بدنه کانون را مخدوش کنند باید برخورد شود.

رئیس کل دادگستری فارس گفت: کارشناسی شغل سخت و پر مسئولیتی است و کسانی که می خواهند گام در این عرصه بگذارند باید از ویژگی های اخلاقی برجسته و تقوای الهی برخوردار باشند.

حجت الاسلام و المسلمین موسوی به تقویت بنیه علمی و به روز بودن کارشناسان در علوم مختلف اشاره کرد و از تلاش معاونت منابع انسانی دادگستری فارس در راستای آموزش و ارائه مطالب به روز و مورد نیاز کارشناسان طی دوره های آموزشی خبر داد.

نماینده عالی قوه قضائیه در استان فارس در پایان از تلاش ها و اقدامات کارشناسان رسمی دادگستری استان بویژه کارشناسان حوزه خودرو و مسکن که در حادثه سیل شیراز بدون هیچ گونه چشم داشتی و به صورت رایگان به امر کارشناسی پرداختند، تشکر و قدردانی کرد.

گزارش تصویری نشست هم اندیشی مراجع شبه قضایی با کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان فارس مرداد ماه ۱۳۹۸

گزارش تصویری نشست هم اندیشی مراجع شبه قضایی
با کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان فارس
مرداد ماه ۱۳۹۸

دیدهگاه کارشناس

Didgah
Karshenas

کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان فارس

مجله خبری، تحلیلی، آموزشی، پژوهشی، شماره ۴، تابستان ۱۳۹۸

امام حسین (ع) فرمود:

لَا يَكْمُلُ الْعَقْلُ إِلَّا بِاتِّبَاعِ الْحَقِّ

عقل جز با پیروی از **حق**، کامل نمی شود

(اعلام الدین، ص ۲۹۸)

